

Kontury silnego partnerstwa

Białoruska gospodarka wykazywała wzrost powyżej średniej światowej przez dwa kolejne lata - w 2023 i 2024 roku. Głównymi słami napędowymi były przemysł, budownictwo, handel i transport. Do końca 2024 r. obroty handlu zagranicznego towarami i usługami Białorusi wyniosły ponad sto miliardów dolarów, co oznacza wzrost o ponad pięć procent w porównaniu z 2023 rokiem. Jednocześnie krajowy eksport towarów i usług wzrósł o trzy i pół procent do prawie 50 miliardów dolarów w porównaniu z 2023 rokiem. W tym kontekście rozszerzenie kontaktów z Azją jest dla Białorusi priorytetem, ponieważ kontynent ten jest bardzo pojemnym i szybko rozwijającym się rynkiem. Już w 2021 roku na Forum Białorusko-Azjatyckim zauważono, że nadal istnieje wiele możliwości promowania białoruskich interesów w Azji. Ale w tym celu musimy kontynuować systematyczną pracę, inicjując nowe formaty kontaktów we współpracy z wieloma krajami azjatyckimi. W jaki sposób te konkretne zadania są rozwiązywane pod względem perspektywicznej interakcji w zakresie handlu i gospodarki, współpracy przemysłowej i naukowo-technologicznej? Jest to przedmiotem niniejszego opracowania.

Boris Zalessky

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - pięćdziesiąt lat. Przez dwadzieścia lat pracował jako profesor nadzwyczajny w Katedrze Dziennikarstwa Międzynarodowego na Wydziale Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: współczesne stosunki międzynarodowe; dziennikarstwo międzynarodowe i współpraca medialna.

WYDAWNICTWO
NASZA WIEDZA

Kontury silnego partnerstwa

Rezerwy dla udanej interakcji między Białorusią a krajami azjatyckimi

Boris Zalessky

Boris Zalessky

Kontury silnego partnerstwa

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalessky

Kontury silnego partnerstwa

**Rezerwy dla udanej interakcji między Białorusią
a krajami azjatyckimi**

FOR AUTHOR USE ONLY

ScienicaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-620-8-43261-4.

Publisher:

Scienica Scripts

is a trademark of

Dodo Books Indian Ocean Ltd. and OmniScriptum S.R.L publishing group

120 High Road, East Finchley, London, N2 9ED, United Kingdom

Str. Armeneasca 28/1, office 1, Chisinau MD-2012, Republic of Moldova, Europe

Managing Directors: Ieva Konstantinova, Victoria Ursu

info@omniscriptum.com

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-8-82107-4

Copyright © Boris Zalessky

Copyright © 2025 Dodo Books Indian Ocean Ltd. and OmniScriptum S.R.L publishing group

FOR AUTHOR USE ONLY

Zawartość

ROZDZIAŁ 1.....	2
ROZDZIAŁ 2.....	10
ROZDZIAŁ 3.....	19
ROZDZIAŁ 4.....	26
ROZDZIAŁ 5.....	32
ROZDZIAŁ 6.....	41
ROZDZIAŁ 7.....	48
ROZDZIAŁ 8.....	56
ROZDZIAŁ 9.....	62
ROZDZIAŁ 10.....	70
Literatura	77

FOR AUTHOR USE ONLY

ROZDZIAŁ 1

Opracowanie solidnych programów partnerskich

Deklaracja w sprawie dalszego rozwoju procesów gospodarczych w ramach **Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EAEU)** do 2030 r. i na okres do 2045 r. "Euroazjatycka droga gospodarcza" określa zadanie pozycjonowania EAEU jako jednego z centrów tworzenia **Wielkiego Partnerstwa Euroazjatyckiego** jako jednego z kluczowych obszarów przyszłej budowy integracji, co oznacza zaangażowanie wszystkich

W związku z tym, że w ramach integracji regionalnej i globalnej gospodarki zainteresowane są handlem, logistyką i interakcjami gospodarczymi we wzajemnie korzystnych formatach, opartych na wyjątkowej przewadze konkurencyjnej, historyczno-geograficznej i gospodarczej uczestników. "Wzajemne korzyści, dobrowolność, poszanowanie suwerenności narodowej, przejrzystość i połączenie konkretnych korzyści są nieodłącznymi zasadami nowego rodzaju integracji"¹. Wielkie Partnerstwo Euroazjatyckie staje się skutecznym środkiem ochrony wspólnych interesów gospodarczych krajów azjatyckich, platformą ich konsolidacji na rzecz stabilnej i bezpiecznej przyszłości zarówno kontynentu jako całości, jak i każdego państwa w regionie. Współczesna **Azja** to 45 niezależnych państw, nierównych pod względem terytorium i liczby ludności, a także poziomu i tempa rozwoju. Jednocześnie kontynent ten jest uważany za jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się regionów świata. Z tego powodu EAEU znajduje tu nowe formy i sposoby współpracy gospodarczej, przede wszystkim w sferze finansowej, gospodarczej oraz transportowo-logistycznej, w tym z **Iranem** i państwami **Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)**.

W szczególności w grudniu 2024 r. Najwyższa Euroazjatycka Rada Gospodarcza podjęła decyzję o przyznaniu **Iranowi** statusu państwa-observatora w EAEU. Należy zauważyć, że taki status jest przyznawany państwu zainteresowanemu wzajemnie korzystną współpracą handlową i gospodarczą z EAEU i jej członkami oraz konwergencją regulacji prawnych. "Obecnie Kuba i Uzbekistan również mają status państwa-observatora w EAEU"².

Dla porównania, zauważamy, że w 2018 r. EAEU i Iran przyjęły swój pierwszy wspólny dokument, tymczasową umowę o wolnym handlu, która była "zlokalizowana, obejmowała kilka pozycji i nie przewidywała zerowych stawek celnych...."³. W grudniu 2023 r. strony podpisały już umowę o wolnym handlu, która otworzyła szeroki wachlarz nowych możliwości, a także "znaczenie poprawi konkurencyjność

¹ Sergey Glazev: "Wielkie Partnerstwo jest motorem tworzenia nowej światowej struktury gospodarczej".

[Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaunion.org/news/sergey-glazev-bolshoe-evraziyskoe-partnerstvo-drayver- formirovaniya-novogo-mirokhozaystvennogo-ukla/>

² Iran otrzymał status observatora w EAEU [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/iran-poluchil-status-nabliudatelja-pri-caes-685429-2024/>

³ Pivovar, E. EEC: strefa wolnego handlu między EAEU a Iranem może zostać utworzona do końca roku / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/eeek-zona-svobodnoi-torgovli-mezhdu-caes-i-iranom-mozhet-byt-sozdana-do-kontsa-goda-566030-2023/>

towarów państw członkowskich EAEU, a tym samym zwiększy eksport do Iranu"⁴ i ogólnie przyczyni się do wzrostu obrotów handlowych, aktywizacji współpracy i współpracy inwestycyjnej.

W kwietniu 2024 r. Rada Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej (EWG) zatwierdziła plan działania mający na celu wdrożenie tego porozumienia, które przewiduje pogłębienie współpracy między społecznościami biznesowymi stron. W celu stworzenia platformy dialogu biznesowego, istniejące memorandum o współpracy między Radą Biznesu EAEU a Irańską Izbą Handlu, Przemysłu, Górnictwa i Rolnictwa z dnia 25 września 2019 r. zostało zmienione. "Działania w ramach tej platformy będą prowadzone z uwzględnieniem takich obszarów interakcji sektorowych, jak współpraca w transporcie, rozwój transportu multimodalnego, wspólne projekty w zakresie badań i rozwoju, tworzenie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami, projekty kompleksu paliwowo-energetycznego, a także efektywność energetyczna, oszczędność energii i energia odnawialna, edukacja, medycyna, telekomunikacja"⁵. Ponadto strony przygotowały plan wspólnych działań ułatwiających handel, w tym fora biznesowe, wystawy i misje biznesowe. Ponadto strona irańska zaproponowała zorganizowanie prezentacji EAEU w 2025 r. w Teheranie w celu "podniesienia świadomości wśród irańskich kręgów biznesowych na temat agendy euroazjatyckiej, a także możliwości dla zagranicznego biznesu. Inicjatywa ta ma na celu wzmocnienie wzajemnie korzystnej współpracy i rozszerzenie więzi handlowych między krajami EAEU a irańskimi partnerami"⁶.

Wśród interesujących inicjatyw ze strony EAEU, w które Iran już się angażuje, jest projekt Eurasian Agroexpress. Należy przypomnieć, że realizacja wspólnego projektu państw członkowskich EAEU w celu wdrożenia przyspieszonego transportu kolejowego i multimodalnego "Eurasian Agroexpress" w celu rozwoju regularnych wzajemnych dostaw produktów rolnych i żywności, a także dostaw eksportowych w kierunkach azjatyckim i europejskim, została poparta przez Euroazjatycką Radę Międzyrządową w lutym 2022 roku. A w lutym 2023 r. projekt został rozszerzony na trasy korytarza Północ-Południe. W tym kontekście mówimy o dostawach produktów z krajów Unii do Iranu, a także o organizacji transportu na dużą skalę irańskich warzyw i owoców na rynek krajów Euroazjatyckiej Piątki. Chodzi o to, że z pomocą tego projektu "produkty rolne będą dostarczane szybciej, z lepszą jakością i mniejszą liczbą pośredników"⁷. W związku z tym planowane jest zorganizowanie interakcji z

⁴ Umowa EAEU z Iranem w sprawie wolnego handlu podpisana w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/soglashenie-caes-s-iranom-o-svobodnoi-torgovle-podpisano-v-sankt-peterburge-607037-2023/>

⁵ Pivovarov, E. Rada EWG zatwierdziła plan wdrożenia umowy o wolnym handlu z Iranem / E. Pivovarov // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/sovet-EEK-utverdil-plan-po-realizatsii-soglasheniya-o-svobodnoi-torgovle-s-iranom-627572-2024/>

⁶ EWG i Iran omówiły plany współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaunion.org/news/EEK-i-iran-obsudili-plany-sotrudnichestva/>

⁷ Pivovarov, E. Iran dołącza do projektu EAEU "Eurasian Agroexpress" / E. Pivovarov // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/iran-podkliuchaetsia-k-realizatsii-proekta-caes-evrazijskii-agroekspress-619975-2024/>

dużą irańską spółką holdingową, która może albo bezpośrednio przystąpić do projektu, albo działać jako "jedno okienko" w celu zorganizowania dostaw produktów rolno-przemysłowych z krajów P5 do Iranu i eksportu irańskich produktów w przeciwnym kierunku.

Wszystkie te fakty pokazują, że Iran stopniowo staje się jednym z ważnych partnerów EAEU. Wystarczy powiedzieć, że "w ciągu ostatnich pięciu lat funkcjonowania tymczasowej umowy handlowej obroty handlowe między EAEU a Iranem wzrosły ponad dwukrotnie - z 2,4 mld USD w 2019 r. do 5,2 mld USD w 2023 r."⁸. Najbardziej obiecujące obszary interakcji między stronami to rozwój infrastruktury transportowej i logistycznej, rozszerzenie więzi współpracy między przedsiębiorstwami, współpraca w kompleksie rolno-przemysłowym, przemysł rafineryjny i petrochemiczny, badania naukowe i rozwój. Ponadto statystyki za 2024 r. pokazują, że przez dziesięć miesięcy obroty handlowe nadal "wzrosły o 12,8%, eksport towarów do Iranu wzrósł o 16%, import - o 8%"⁹.

Ostatnia rzecz. Białoruś ratyfikowała umowę o wolnym handlu między EAEU a Iranem w lipcu 2024 r. w celu zapewnienia dywersyfikacji dostaw eksportowych poprzez usunięcie barier taryfowych i pozataryfowych w dostępie do rynku tego kraju dla szerokiej listy towarów, a także poprawę warunków współpracy handlowej i gospodarczej. "Otwarcie rynku irańskiego poprzez zniesienie cel zapewni eksporterom z Białorusi bardziej konkurencyjne warunki dostaw towarów"¹⁰. Dzięki zniesieniu barier celnych Iran, którego populacja przekroczyła już 80 milionów, może już z powodzeniem handlować z Białorusią. A strona białoruska ma wielką szansę na promowanie swojej produkcji maszynowej i produktów spożywczych, korzystając z dobrych preferencji.

Przyjrzyjmy się teraz bieżącym kwestiom interakcji między Euroazjatycką Unią Gospodarczą a **Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej**. W listopadzie 2024 r. malezyjska stolica Kuala Lumpur była gospodarzem dialogu biznesowego EAEU-ASEAN, w którym wzięło udział ponad 350 przedstawicieli kręgów politycznych, biznesowych i akademickich stron. Zauważono, że handel między dwiema platformami integracyjnymi wykazuje stały wzrost w dwucyfrowym tempie, co wskazuje na duży potencjał rozwoju dialogu wielosektorowego, zarówno na poziomie międzyintegracyjnym, jak i krajowym. Kluczowym motorem tego procesu jest społeczność biznesowa, ponieważ "wspólne platformy eksperckie i biznesowe EAEU i ASEAN pozwalają na tworzenie bezpośredniej komunikacji między przedsiębiorcami, eliminowanie barier informacyjnych i tworzenie przestrzeni

⁸ Pivovar, E. EWG jest przekonana, że handel EAEU-Iran osiągnie nowy poziom / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/v-EEK- uvereniy-vvvhode-torgovli-caes-i-irana-na-novvi-uroven-637183-2024/>

⁹ Bakytzhan Sagintayev: "Dialog z Iranem ma potencjał rozwoju w wielu kierunkach" [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://eec.eaunion.org/news/bakytzhan-sagintaev-dialog-s-iranom-imeet-potentsial-razvitiya-po-tselomuryadu-napravleniy-/>

¹⁰ Białoruś ratyfikowała umowę o wolnym handlu EAEU z Iranem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-ratifikirovala-soglashenie-o-svobodnoj-torgovle-caes-s-iranom-645885-2024/>

zaufania". Kluczowym zadaniem stojącym obecnie przed oboma stowarzyszeniami jest stworzenie przejrzystych i zrozumiałych warunków dla interakcji społeczności biznesowej"¹¹.

ASEAN jest stowarzyszeniem gospodarczym utworzonym w 1967 roku. Członkami stowarzyszenia są Indonezja, Malezja, Singapur, Tajlandia, Filipiny, Brunei Darussalam, Wietnam, Laos, Myanmar i Kambodża. Papua Nowa Gwinea i Timor Wschodni mają status obserwatora. Jest to jedno z największych regionalnych stowarzyszeń integracyjnych w Azji z łącznym produktem krajowym brutto przekraczającym dwa i pół biliona dolarów i populacją około 625 milionów ludzi. Chcielibyśmy dodać, że protokół ustaleń między Euroazjatycką Komisją Gospodarczą (EWG) a ASEAN w dziedzinie współpracy gospodarczej został podpisany w listopadzie 2018 r. w Singapurze, co stworzyło podstawy do utworzenia platformy dialogu w celu omówienia szerokiego zakresu kwestii interakcji między blokami integracyjnymi w skali kontynentu euroazjatyckiego. W celu wdrożenia memorandum przyjęto program współpracy na lata 2020-2025, który "obejmuje takie obszary, jak ustawodawstwo celne i egzekwowanie prawa, polityka handlowa, działalność gospodarcza, przepisy techniczne i antymonopolowe, środki sanitarne i fitosanitarne, energia oraz funkcjonowanie rynków krajowych"¹².

W listopadzie 2023 r. podczas okrągłego stołu "Agenda gospodarcza EAEU i ASEAN: pokrywające się interesy" podkreślono takie obiecujące obszary współpracy, jak platformy technologiczne, produkcja żywności i technologie informacyjne tworzone w pięciu krajach euroazjatyckich. A "planowane uruchomienie jednolitego rynku energii w EAEU jest potencjalnie interesujące dla krajów ASEAN, które importują ropę naftową i gaz ziemny, podczas gdy producenci leków z krajów ASEAN mają możliwość pracy na jednolitym rynku farmaceutycznym EAEU o pojemności 10 mld USD"¹³. Ponadto, jeśli weźmiemy pod uwagę, że do 2045 r. EAEU ma stać się samowystarczalnym, bezpiecznym, harmonijnie rozwiniętym i atrakcyjnym makroregionem policentrycznego świata, osiągając wiodącą pozycję gospodarczą, technologiczną i intelektualną przy wysokim poziomie dobrobytu ludności, to takie zadanie, biorąc pod uwagę duże terytorium, populację, potencjał gospodarczy i gęste sieci transportowe tych stowarzyszeń integracyjnych, określa nowe perspektywy współpracy gospodarczej i łączności cywilizacyjnej między EAEU i ASEAN. Utworzenie globalnej strefy wolnego handlu między tymi dwoma krajami, a także partnerstwo technologiczne mogą stać się możliwymi mechanizmami realizacji obiecujących obszarów współpracy.

W czerwcu 2024 r., w ramach dialogu biznesowego EAEU-ASEAN, jego uczestnicy

¹¹ Dialog biznesowy między EAEU i ASEAN odbył się w Malezji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/biznes-dialog-eaes-i-asean-sostoyalsya-v-malayzii/>

¹² EAEU i ASEAN planują rozwijanie współpracy handlowej i gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/eaes-i-asean-planiruyut-razvivat-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo-4>

¹³ Sergey Glazyev: "Dialog EAEU i ASEAN poprawia łączność gospodarczą w Eurazji" [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazev-dialog-eaes-i-asean-uluchshaet-ekonomicheskuyu-svyazannost-v-evrazii/>

zauważyli, że "oba stowarzyszenia muszą stworzyć nowy wymiar dialogu, który pozwoli zwielokrotnić wielkość obrotów handlowych i wyeliminować istniejące bariery. Należą do nich problemy w rozliczeniach międzynarodowych i bariery informacyjne dla przedstawicieli biznesu"¹⁴. A rozwój sieciowych form interakcji z udziałem środowisk biznesowych i naukowych stron pomoże przenieść współpracę na jakościowo nowy poziom. Jednocześnie należy zwrócić większą uwagę na dywersyfikację współpracy handlowej i gospodarczej, pogłębienie dialogu i wymianę praktycznych doświadczeń w zakresie innowacji, transformacji cyfrowej i zwiększenia przejrzystości rynku. Tym bardziej, że obecnymi punktami wzrostu i wzajemnego wzmacniania gospodarek obu państw członkowskich są takie obszary jak współpraca w zakresie efektywności energetycznej, bezpieczeństwa żywnościowego, transportu, logistyki, finansów i turystyki.

Wracając do listopadowego (2024) dialogu biznesowego EAEU-ASEAN, który odbył się w Malezji, zauważamy, że jego uczestnicy zgodzili się wykorzystać doświadczenia współpracy i najlepsze praktyki w takich obszarach, jak sztuczna inteligencja, zielona gospodarka, gospodarka big data, a także skupić największy potencjał współpracy między społecznościami biznesowymi na cyfryzacji, współpracy przemysłowej, bezpieczeństwie żywności, transporcie i logistyce oraz polityce finansowej. Wszystko to można zaobserwować na przykładach interakcji między wieloma krajami ASEAN - **Wietnamem, Indonezją, Mjanmą** - a Eurazjatycką Piątką.

W szczególności w 2025 r. minie 10 lat od zawarcia umowy o wolnym handlu między krajami EAEU a **Wietnamem**. W tym czasie pozytywna dynamika w tym obszarze wykazała dobry wzrost. Wystarczy powiedzieć, że "w 2023 r. obroty handlowe wzrosły 1,6-krotnie w porównaniu z 2016 r., a w pierwszej połowie 2024 r. nastąpił wzrost tego wskaźnika o 17% w porównaniu z tym samym okresem 2023 r."¹⁵. Jednocześnie ustalenia nakreślone w tej umowie zapewniają obecnie preferencje dla około 90% nomenklatury towarowej, zapewniając bezcłowy dostęp do praktycznie całego handlu.

Na piątym posiedzeniu Wspólnego Komitetu EAEU-Wietnam ds. Wdrażania Umowy o Wolnym Handlu, które odbyło się w listopadzie 2023 r., strony zgodziły się zintensyfikować prace nad dużymi projektami inwestycyjnymi, które niewątpliwie zapewnią perspektywy dalszego wzrostu wzajemnych dostaw produktów. Jednocześnie omówiono "kwestie dodatkowej liberalizacji dostępu towarów do rynków drugiej strony, środki ochronne, regulacje sanitarne i fitosanitarne, agendę klimatyczną, wymianę informacji w dziedzinie inwestycji"¹⁶, a także istniejące

¹⁴ Sergey Glazyev na SPIEF-2024: "EAEU i ASEAN mogą wykorzystać formaty sieciowe do intensyfikacji interakcji". [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazyev-na-spief-2024-eaes-i-asean-mogut-ispolzovat-setevye-formaty-dlya-aktivizatsii-vzaimodey/>.

¹⁵ Bakytzhan Sagintayev przeprowadził rozmowy z premierem Wietnamu Pham Minh Tinh [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/bakytzhan-sagintayev-provel-peregovory-s-premer-ministrom-vetnama-fam-min-tinem/>.

¹⁶ Andrey Slepnev: "Dalszy wzrost handlu z Wietnamem będzie ułatwiony dzięki realizacji wspólnych projektów inwestycyjnych" [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/andrey-slepnev-dalneyshemu-uvlicheniyu-obemov-torgovli-s-vetnamom-budet-sposobstvovat-realizatsiya-/>.

bariery techniczne w handlu, kwestie elektronicznej wymiany informacji celnych i reguł pochodzenia towarów. W zakresie regulacji sanitarnych i fitosanitarnych uczestnicy spotkania rozważali problemy, w tym dostęp produktów mięsnych z Białorusi na rynek wietnamski.

W lipcu 2024 r. w Hanoi odbyło się pierwsze spotkanie regularnego dialogu EAEU-Wietnam w kwestiach dostępu do rynku związanych z obszarem barier technicznych w handlu, produktami przemysłu farmaceutycznego i motoryzacyjnego. Na podstawie wyników dialogu stronom "udało się znacznie zwiększyć zrozumienie wietnamskich systemów regulacyjnych w konkretnych kwestiach i zidentyfikować możliwe dalsze działania w celu poprawy warunków dostępu produktów EAEU do rynku wietnamskiego"¹⁷. W rozmowach z października 2024 r. strony zwróciły uwagę na skuteczność różnych narzędzi rozwoju handlu i administracji celnej, w tym wprowadzenie i stosowanie rozwiązań cyfrowych. Obecnie trwają wspólne prace nad przygotowaniem dokumentu dotyczącego elektronicznej wymiany informacji o wydanych certyfikatach między EAEU a Wietnamem. Tak więc w 2025 r. ta interakcja niewątpliwie osiągnie nowy poziom.

Jeśli chodzi o **Indonezję**, EWG zawarła z nią memorandum o współpracy w październiku 2019 r., aby zająć się kwestiami ułatwień w handlu, regulacji celnych i technicznych oraz rozwoju rynku finansowego. We wrześniu 2022 r. Rada EWG postanowiła rozpocząć negocjacje z tym krajem w celu zawarcia umowy o wolnym handlu. W końcu "Indonezja jest największą gospodarką w ASEAN i czwartą co do wielkości na świecie pod względem liczby ludności, więc stosunki handlowe z tym azjatyckim państwem mają znaczny potencjał"¹⁸. Od kwietnia 2023 r. do lipca 2024 r. odbyło się już pięć rund negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu między EAEU a Indonezją. We wrześniu 2024 r., podczas Dialogu Technologii Cyfrowych Indonezja-EAEU, uczestnicy zauważyli, że "przyszła umowa ustanawia mechanizmy wzmacniające współpracę i więzi kooperacyjne między przedsiębiorstwami naszych krajów w dziedzinie telekomunikacji, innowacji, technologii cyfrowych i handlu elektronicznego"¹⁹ i pomoże połączyć firmy cyfrowe w celu dzielenia się rozwiązaniami, technologiami, wiedzą specjalistyczną i odkrywania nowych możliwości współpracy. Wydaje się, że w 2025 r. EAEU i Indonezja osiągną końcowy etap podpisania tego ważnego dokumentu.

Wreszcie, już w 2021 r. **Mjanma** wyraziła zainteresowanie współpracą z EAEU, a w czerwcu 2023 r. podpisała memorandum o współpracy z Eurazjatycką Piątką, które "przewiduje współpracę w takich obszarach jak cła, przepisy techniczne, stosowanie środków sanitarnych, weterynaryjno-sanitarnych i kwarantannowych, fitosanitarnych,

¹⁷ EAEU omówiła z Wietnamem kwestie dostępu do rynku produktów motoryzacyjnych i farmaceutycznych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaunion.org/news/eaes-obsudil-s-vetnamom-voprosy-dostupa-na-rynok- avtomobilnov-i-farmaceuticheskoy-produkcii/>

¹⁸ Zalessky, B. Strategia wzrostu eksportu. Szanse i wyzwania otwartej gospodarki we współczesnych warunkach / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - C. 5.

¹⁹ EWG wspiera interakcje społeczno-biznesowych EAEU i Indonezji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaunion.org/news/eeek-podderzhivaet-vzaimodeystvie-business-soobshchestv-eaes-i-indonezii/>

rynków finansowych, transport, energia, kompleks rolni-przemysłowy..."²⁰. Na podstawie tego dokumentu strony już zaczynają zajmować się konkretnymi zadaniami w celu usunięcia barier w handlu, wymiany informacji i wypracowania mechanizmów współpracy w zakresie tworzenia nowych projektów i inwestycji. W kwietniu 2024 r., na pierwszym posiedzeniu Wspólnej Grupy Roboczej ds. Interakcji, zauważono, że "Myanmar ma korzystne położenie geograficzne - sąsiaduje z potężnymi gospodarkami krajami, takimi jak Indie i Chiny, położonymi jako most łączący Azję Południowo-Wschodnią i rynek euroazjatycki"²¹. Z tego powodu ustanowienie bezpośredniej współpracy na dużą skalę i stałej współpracy za pośrednictwem kręgów biznesowych pozwoli zintensyfikować handel i interakcje gospodarcze między Mjanmą a państwami EAEU, rozwinąć współpracę w budownictwie, połączenia transportowe i stworzyć warunki do rozliczeń w walutach krajowych. Poparto również ideę tworzenia przez biznes domów handlowych, co zwiększy podaż towarów.

Podczas negocjacji w czerwcu 2024 r. przedstawiciele Mjanmy wyrazili zainteresowanie "rozszerzeniem eksportu produktów rolnych na rynek EAEU w celu wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego w krajach regionu"²², a także współpracą w zakresie produkcji leków i technologii farmaceutycznych oraz współpracą w zakresie regulacji tego obszaru. A już na pierwszym wspólnym seminarium EWG i Mjanmy w grudniu 2024 r. omówiono wspólne podejścia do jednolitej regulacji celnej w EAEU, zastosowanie mechanizmu "jednego okienka" oraz wdrożenie międzypaństwowej elektronicznej wymiany informacji w sferze celnej. Należy zauważyć, że wysokie tempo rozwoju dialogu między stronami w ramach realizacji memorandum o współpracy i duży potencjał formatu wspólnych seminariów "pozwala nie tylko na prowadzenie wymiany informacji, ale także na identyfikację punktów działalności gospodarczej i skuteczne formułowanie propozycji do projektu porządku obrad kolejnego posiedzenia wspólnej grupy roboczej"²³. W 2025 r. praktyka wspólnych seminariów między EWG a Mjanmą w zakresie finansów, gospodarki cyfrowej i przemysłu rolni-spożywczego będzie kontynuowana w celu pogłębienia interakcji w kluczowych obszarach współpracy, zwiększenia wolumenu obrotów handlowych między krajami EAEU a Mjanmą oraz wyeliminowania nierównowagi we wzajemnej wymianie handlowej.

Wróćmy do Wielkiego Partnerstwa Euroazjatyckiego. Jak widać, projekt ten ma na celu pomoc w stworzeniu korzystnych warunków w państwach euroazjatyckich dla postępującego zrównoważonego rozwoju, poprawę efektywności stosunków

²⁰ EWG i Myanmar podpisały memorandum o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/eeek-i-myanmar-podpisali-memorandum-o-vzaimodeystvi/>

²¹ EAEU i Myanmar rozwijają współpracę handlową i gospodarczą [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/eaes-i-myanmar-razvivayut-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo/>

²² Sergey Glazev: "Kluczowym zadaniem współpracy między EAEU i Mjanmą jest wyeliminowanie problemu nierównowagi handlowej i zaangażowania środowisk biznesowych w dialog sektorowy". [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazev-kluychevaya-zadacha-sotrudnichestva-eaes-i-myanmar-ustranenie-problemy-torgovogo-disbal/>

²³ Rozpoczął się cykl wspólnych seminariów ECE i Myanmaru [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/startoval-tsikl-sovmestnykh-seminarov-eeek-i-myanmar/>

przemysłowych oraz osiągnięcie silnego i stabilnego wzrostu gospodarczego. EAEU już teraz gromadzi potencjał państw euroazjatyckich na ścieżce zrównoważonego rozwoju w celu opracowania niezawodnych, wzajemnie korzystnych i równych programów współpracy z krajami i stowarzyszeniami w Azji.

FOR AUTHOR USE ONLY

ROZDZIAŁ 2

Praca systemowa przynosi rezultaty

Rozszerzenie kontaktów z krajami **azjatyckimi** jest pilnym zadaniem dla Republiki Białorusi, ponieważ kontynent ten jest bardzo pojemnym i szybko rozwijającym się rynkiem. Z tego powodu azjatyccy partnerzy są ważni dla Białorusi pod względem perspektywicznych interakcji handlowych i gospodarczych, przemysłowych i kooperacyjnych oraz naukowo-technicznych. Należy przypomnieć, że jeszcze w 2021 roku Forum Białorusko-Azjatyckie zauważyło, że "nadal istnieje wiele możliwości promowania białoruskiego handlu i interesów gospodarczych w kierunku azjatyckim"²⁴. W tym celu konieczne jest jednak kontynuowanie systematycznej pracy, inicjowanie nowych formatów kontaktów we współpracy z szeregiem krajów azjatyckich. Do interesujących partnerów Białorusi na tym kontynencie należą **Iran, Arabia Saudyjska i Oman**.

Jeśli chodzi o **Iran**, w październiku 2023 r. Teheran był gospodarzem 16. posiedzenia Wspólnej Białorusko-Irańskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej, podczas którego strony omówiły współpracę handlową i gospodarczą, przemysłową, inwestycyjną, bankową, petrochemiczną, a także opiekę zdrowotną i farmaceutyczną, transport i usługi lotnicze. Białoruś i Iran uzgodniły plan dalszej współpracy w obiecujących obszarach partnerstwa, który "obejmuje realizację przez strony w najbliższej przyszłości działań w zakresie współpracy przemysłowej, rolnictwa i weterynarii, opieki zdrowotnej i farmaceutyków, transportu i współpracy za pośrednictwem izb handlowych i przemysłowych"²⁵. Ponadto w stolicy Iranu odbyły się spotkania mieszanej grupy roboczej ds. współpracy naftowej, wspólnego białorusko-irańskiego komitetu ds. międzynarodowego transportu drogowego, a także forum biznesowe Iran-Białoruś, podczas którego "podpisano umowę o współpracy między irańskim oddziałem BelCCI a Teherańską Izbą Handlu, Przemysłu, Kopalń i Rolnictwa, która da dodatkowy impuls do rozwoju białorusko-irańskich stosunków biznesowych"²⁶.

Przypomnijmy, że na 15. posiedzeniu Komisji Mieszanej w lipcu 2022 r., omawiając udane projekty dwustronne i wspólne obiecujące działania, uczestnicy wyrazili zainteresowanie zwiększeniem obrotów handlowych między oboma krajami. W końcu "w najlepszych latach strony osiągnęły 250-300 milionów dolarów. Dlatego <...> zamierzamy w krótkim czasie osiągnąć obroty handlowe w wysokości 500 milionów

²⁴ Zalessky, B. Wektor współpracy - Azja. Zbiór artykułów / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2022. - C. 3.

²⁵ Białoruś i Iran uzgodniły plan współpracy w obiecujących obszarach interakcji [Zasób elektroniczny].
Zasób]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-iran-soglasovali-plan-sotrudnichestva-po-perspektivnym-napravleniyam-vzaimodeystviya-592926-2023/>

²⁶ Izby handlowo-przemysłowe Mińska i Teheranu podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:
<https://www.belta.by/economics/view/torgovo-promyshlennye-palaty-minska-i-tegerana-podpisali-soglasenie-o-sotrudnichestve-594460-2023/>

dolarów²⁷. W marcu 2023 r., z okazji 30. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych, Mińsk i Teheran podpisały mapę drogową kompleksowej współpracy dla 2023-2026, która przewidywała współpracę w szerokim zakresie zagadnień - od polityki i gospodarki po media i turystykę. Ten systematyczny dokument pozwolił stronom opracować listę konkretnych praktycznych środków, z których wiele jest już z powodzeniem wdrażanych. "Intensywna praca na różnych poziomach doprowadziła do znacznego wzrostu obrotów handlowych.

W 2022 roku obroty handlowe potroiły się do poziomu z 2021 roku. W bieżącym [2023] roku wzrosły o kolejne 25 procent w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku²⁸.

Wśród białoruskich eksporterów, którzy z powodzeniem rozwijają rynek irański, się przedsiębiorstwa koncernu Bellesbumprom. W ciągu pierwszych ośmiu miesięcy 2023 roku zwiększyły one swój eksport do Iranu ponad 1,6 razy. Białoruś dostarcza do tego kraju "celulozę, sklejkę, płyty drewniane"²⁹. Jednocześnie koncern planuje zwiększyć eksport i rozszerzyć współpracę z irańskimi partnerami. W szczególności Svetlogorsk Pulp and Paperboard Mill dostarcza białą masę celulozową do Iranu. W październiku 2023 r. specjaliści przedsiębiorstwa odwiedzili Republikę Islamską, aby "osiągnąć jakościowo nowy poziom współpracy. Planujemy zwiększyć wolumen eksportu, a także rozszerzyć współpracę w zakresie dostaw chemii z Iranu niezbędnej do produkcji masy celulozowej"³⁰.

Wśród białoruskich regionów zainteresowanych aktywnym rozwojem stosunków handlowych i gospodarczych z Iranem można wymienić obwód witebski. Faktem jest, że od 2022 r. obroty handlowe obwodu witebskiego z tym krajem wzrosły wielokrotnie, co wynika z potrzeby budowy nowych odcinków logistycznych dla ładunków eksportowych. Jednocześnie "wśród nowych rodzajów produktów, które wcześniej nie były dostarczane do Iranu, są tkaniny z włókna szklanego, płyty drewniane, różne rodzaje kwasów i odczynników". Obwód witebski nadal dostarcza tarcicę do Iranu - 49% obrotów handlowych. Region kupuje świeże owoce i warzywa, które stanowią 98% wszystkich zakupów z tego kraju, a także sprzęt medyczny³¹.

W listopadzie 2023 r. białoruski region zaoferował irańskim partnerom utworzenie łańcuchów współpracy w sektorze farmaceutycznym. W końcu klastr farmaceutyczny

²⁷ Zalessky, B. Szlak interakcji - Azja. Intensyfikacja wielopłaszczyznowych więzi Białorusi z głównymi partnerami gospodarczymi na kontynencie / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - C. 65.

²⁸ Współpraca przemysłowa i edukacja. Roman Golovchenko nakreślił obiecujące obszary współpracy z Iranem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10714>

²⁹ Przedsiębiorstwa Bellesbumprom zwiększyły eksport produktów do Iranu ponad 1,6 razy [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriiatija-bellesbumproma-uvlechili-eksport-produktsii-v-iran-bolee-chem-v-16-raza-594471-2023/>

³⁰ "Bellesbumprom" planuje zwiększyć wolumen eksportu i rozszerzyć współpracę z Iranem [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellesbumprom-planiruet-uvlechit-obiemy-eksporta-i-rasshirit-kooperatsionnye-svjazi-s-iranom-594315-2023/>

³¹ Obwód witebski zaproponował Iranowi współpracę w dziedzinie farmaceutyków [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-predlozila-iranu-rabotat-v-kooperatsii-v-farmatsevtike-600855-2023/>

został już utworzony w Witebsku. Ponadto specjaliści z Witebska są gotowi zaferować Iranowi produkty petrochemiczne, które zajmują prawie połowę produkcji przemysłowej regionu, od włókna szklanego po dodatki do olejów. Witebsk może również zaferować produkty spożywcze, dywany, obuwie, wyroby lniane. Strona irańska przedstawiła również interesujące propozycje współpracy. W szczególności "w Iranie jest wiele złóż i rozwija się przemysł wydobywczy, dlatego chcielibyśmy współpracować z obwodem witebskim w tej dziedzinie"³². Tak więc strony mają nadzieję nie tylko na kontynuację starych więzi, ale także na znalezienie nowych możliwości zwiększenia partnerstwa gospodarczego.

Mińsk i Teheran, które podpisały memorandum o współpracy w 1995 r. i umowę o ustanowieniu więzi partnerskich w 2006 r., zamierzają zintensyfikować swoje partnerstwo w najbliższej przyszłości. Pod koniec 2023 r., omawiając interakcje między dwiema stolicami, przewodniczący Mińskiego Komitetu Wykonawczego W. Kukharev podkreślił, że "Mińsk jest otwarty na dialog w szerokim zakresie kwestii - od wzajemnie korzystnego handlu, dostaw sprzętu, wymiany delegacji po projekty w dziedzinie kultury i sportu"³³. Obiecująca jest również współpraca w dziedzinie turystyki, opieki zdrowotnej i wspólnych przedsięwzięć. Jedną z propozycji jest otwarcie domu handlowego Iranu w białoruskiej stolicy.

Oddzielna rozmowa dotyczy współpracy w dziedzinie edukacji. W lipcu 2024 roku w Iranie Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU) podpisał protokoły ustaleń z dwiema instytucjami szkolnictwa wyższego tego kraju: pierwszą z Politechniką Amir Kabir, a drugą z Politechniką Malek Ashtar w celu rozwijania wzajemnie korzystnej współpracy międzynarodowej w wielu dziedzinach edukacji, nauki i technologii. "W szczególności przewiduje się wymianę studentów w ramach programów studiów na wszystkich poziomach, nauczycieli i naukowców, opracowywanie i wdrażanie wspólnych programów edukacyjnych, prowadzenie badań i projektów edukacyjnych, wymianę informacji, materiałów dydaktycznych, organizowanie konferencji, seminariów, warsztatów i kursów oraz przygotowywanie wspólnych publikacji"³⁴. Ponadto Malek Ashtar University of Technology jest zainteresowany rozwojem współpracy naukowej w dziedzinie optyki, materiałoznawstwa i metalurgii, elektrofizyki, fizyki polimerów i materiałów kompozytowych. BSU współpracuje z irańskimi instytucjami w ramach czterech otwartych umów i memorandumów. Promowanie irańskiej kultury i języka w ramach specjalności Wydziału Stosunków Międzynarodowych "stosunki międzynarodowe" i "studia językowo-krajoznawcze". Język perski jest studiowany od 2008 roku, a Centrum Studiów Irańskich działa od

³² Budowa maszyn, petrochemia. Ambasador Iranu o możliwościach współpracy z obwodem witebskim [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/mashinostroenie-neftehimija-posol-irana-o-vozmozhnostiah-sotrudnichestva-s-vitebskoj-oblastiju-600832-2023/>

³³ Mińsk jest zainteresowany rozwojem współpracy z Iranem na poziomie regionalnym [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/society/view/minsk-i-iran-aktivizirujut-sotrudnichestvo-na-regionalnom-urovne-602411-2023/>

³⁴ BSU podpisał protokoły ustaleń z dwoma uniwersytetami w Iranie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/memorandumy-o-zaimoponimanii-podpisal-bgu-s-dvumja-vuzami-irana-645726-2024/>

2010 roku. Obecnie Wydział Języków Orientalnych zatrudnia trzech nauczycieli języka perskiego, a na BSU studiuje dziesięciu obywateli Iranu.

Mówiąc o **Arabii Saudyjskiej**, naleŹy przypomnieć, Źe w maju 2024 r. w Rijadzie odbyło siĆ trzecie posiedzenie Białorusko-Saudyjskiego Wspólnego Komitetu Współpracy (JCC), podczas którego jego uczestnicy okreŹlili praktyczne kroki w celu rozszerzenia ram prawnych, rozwoju współpracy w dziedzinie przemysłu, inwestycji, normalizacji i certyfikacji, rolnictwa, nauki i technologii, edukacji, sportu i turystyki, medycyny i bezpieczeŹstwa. Ponadto strony odnotowały "znaczący postęp w reaktywacji całego zakresu dwustronnych stosunków politycznych, handlowych, gospodarczych i humanitarnych między Białorusią a Arabią Saudyjską i zgodziły siĆ promować utrzymanie wysokiej dynamiki dwustronnych kontaktów"³⁵.

Pierwsze dwa spotkania BCC odbyły siĆ w 2015 i 2016 roku. Na pierwszym z nich - w Rijadzie - strony powołały Białorusko-Saudyjską RadĆ Biznesu, która ma "stać siĆ platformą owocnej interakcji między przedstawicielami ŹródoŹisk biznesowych obu krajów". W tym samym czasie zawarto umowĆ na dostawĆ mieszanek glebowych od białoruskiej firmy EridGrow Production"³⁶.³⁷ Drugim - w Mińsku - było Białorusko-Saudyjskie Forum Biznesowe i Giełda Kontaktów i Współpracy zorganizowane pod auspicjami Izb Przemysłowo-Handlowych, w którym wziĆli udział przedstawiciele 63 przedsiĆbiorstw i organizacji z Białorusi oraz 11 firm z Arabii Saudyjskiej.

NaleŹy zauwaŹyć, Źe decyzje trzeciego posiedzenia SCS koncentrowały siĆ na rozszerzeniu ram prawnych stosunków białorusko-saudyjskich. Dla porównania: od czasu nawiązania stosunków dyplomatycznych w 1997 r. Mińsk i Rijad przyjęły okołó dziesięciu dokumentów, które stworzyły ramy prawne dla kontaktów dwustronnych. Należą do nich Umowa ogólna między rządem Republiki Białorusi a rządem Królestwa Arabii Saudyjskiej, podpisana w 2003 r. oraz "Regulacja dwustronnej współpracy w dziedzinie handlu i gospodarki, inwestycji, edukacji, nauki i techniki, kultury, informacji, turystyki, młodzieŹy i sportu"³⁸, a takŹe umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania i wzajemnej ochronie inwestycji podpisane w 2009 roku.

W styczniu 2024 roku, kiedy białoruska delegacja pod przewodnictwem ministra spraw zagranicznych S. Aleinika odwiedziła Arabię Saudyjską, strony opracowały przemysłowe, naukowe i biznesowe klastry współpracy między oboma krajami, koncentrując siĆ na "sposobach intensyfikacji współpracy naukowej, identyfikacji nowych obiecujących projektów badawczych i rozwoju kontaktów między naukowcami"³⁹. W szczególności osiągnięto porozumienie o wznowieniu wspólnych

³⁵ Na trzecim posiedzeniu Wspólnego Komitetu ds. Współpracy między Republiką Białorusi a Królestwem Arabii Saudyjskiej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: https://mfa.gov.by/press/news/mfaZe_dc89296_befae242.html

³⁶ Zalessky, B. Horyzonty dalekiego łuku. Potencjał interakcji między Republiką Białorusi a krajami Azji i Afryki / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2022. - C. 33.

³⁷ Forum biznesowe "BiałoruŹ - Arabia Saudyjska". [Zasób elektroniczny]. - 2016. - URL: <https://www.cci.by/o-palate/novosti/biznes-forum-belarus-saudovskaya-araviva/#>

³⁸ Arabia Saudyjska [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://export.by/saudi/arabia>

³⁹ Perspektywy nowych projektów w nauce i gospodarce. Wizyta Aleynika w Arabii Saudyjskiej zakończona [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/perspektivy-dlja-novyyh-proektov-v-nauke-i-ekonomike-zavershen-vizit->

prac nad szeregiem podstawowych i stosowanych projektów, a także o wymianie wizyt naukowców i badaczy z obu krajów. Strony omówiły również zaangażowanie Białorusi w "Wizję 2030" Arabii Saudyjskiej, zakrojony na szeroką skalę program dywersyfikacji gospodarczej, możliwości współpracy przemysłowej, dostawy białoruskich maszyn oraz perspektywy wspólnych projektów w krajach trzecich.

Po styczniowych rozmowach strony osiągnęły szereg praktycznych porozumień, które zostaną wdrożone w tym roku. Na przykład Mińsk i Rijad stworzą strukturę koordynującą w celu promowania wzajemnego handlu. W tym celu w styczniu tego roku "podpisano protokół ustaleń między Narodowym Centrum Marketingu [NCM] a Federacją Izb Handlowo-Przemysłowych [Arabii Saudyjskiej]"⁴⁰. Niedawno podjęto kolejny bardzo ważny krok: w maju w Rijadzie odbyło się białorusko-saudyjskie forum biznesowe, współorganizowane przez NCM i Izbę Handlowo-Przemysłową w Rijadzie, które podpisały memorandum o współpracy. Na tym forum "zwrócono uwagę saudyjskich przedsiębiorstw na perspektywy współpracy w sektorze przemysłowym (BIEŁAZ, Mohylewskimvolokno, Połock-Steklovolochno) i rolniczym (Servolux, Witebska ferma drobiu brojlerów)"⁴¹. W tym samym maju 2024 roku Białoruś i Arabia Saudyjska uzupełniły umowne ramy prawne i podpisały projekt umowy o ruchu lotniczym, a między administracjami lotniczymi obu krajów przyjęto protokół ustaleń.

Innym istotnym tematem interakcji między stronami jest rola wystaw w rozwoju współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Arabią Saudyjską. Już podczas pierwszej rundy konsultacji politycznych między ministerstwami spraw zagranicznych w historii stosunków dwustronnych, która odbyła się w grudniu 2023 roku w stolicy Arabii Saudyjskiej, zauważono, że wznowiając cały zakres kontaktów dwustronnych w oparciu o rozwój partnerstwa gospodarczego, strony będą "promować intensyfikację bezpośrednich interakcji między przedsiębiorstwami biznesowymi obu krajów, wymieniać informacje, zachęcać do udziału w wystawach na terytorium swoich krajów"⁴². W marcu tego roku strona białoruska zaprosiła partnerów saudyjskich do udziału w wystawie rolniczej "Belagro".

Jeśli chodzi o udział białoruskich eksporterów w saudyjskich forach wystawienniczych, we wrześniu 2023 roku Białoruś zaprezentowała zbiorową ekspozycję narodową na Międzynarodowej Wystawie Przemysłu Spożywczego Foodex w Rijadzie, w której uczestniczyło 40 krajów i ponad 600 marek. "Na

[alejnika-v-saudovskuju-araviju-608909-2024/](https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-saudovskaja-aravija-sozdatut-koordiniruiuschiu-strukturu-po-sodejstviju-vzaimnoi-torgovle-609070-2024/)

⁴⁰ Białoruś i Arabia Saudyjska utworzą strukturę koordynującą w celu promowania wzajemnego handlu [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-saudovskaja-aravija-sozdatut-koordiniruiuschiu-strukturu-po-sodejstviju-vzaimnoi-torgovle-609070-2024/>

⁴¹ Białoruś i Arabia Saudyjska intensyfikują współpracę między instytucjami handlowymi [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-saudovskaja-aravija-aktivizirujut-vzaimodejstvie-mezhdu-institutami-torgovli-633452-2024/>

⁴² Od turystyki do inwestycji. Białoruska delegacja przeprowadziła bogate negocjacje w Arabii Saudyjskiej [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/ot-turizma-do-investitsij-belorusskaja-delegatsija-provela-nasyschennye-peregovory-v-saudovskoj-aravii-605885-2023/>

białoruskim stoisku znalazły się flagowe produkty mleczarskie: Miński Zakład Mleczarski nr 1, Ślucki Zakład Serowarski, Zakład Konserw Mleczarskich Głęboka, Zakład Mleczarski Kalinkovich, oddział Rogachev MCC"⁴³.

A w maju tego roku w stolicy Arabii Saudyjskiej odbyła się 2. Międzynarodowa Wystawa Przemysłu Spożywczego Saudi Food Show 2024, która zgromadziła na jednej platformie wystawienniczej ponad tysiąc dużych firm spożywczych z 97 krajów. Białoruskie stoisko "Białoruś. Smak natury zostało zaprezentowane po raz pierwszy na tym forum wystawienniczym, gdzie krajowi eksporterzy zaprezentowali szeroką gamę produktów mlecznych, w tym z mleka w proszku, różnych serów i deserów. W szczególności, Śluckska Fabryka Serów zaprezentowała linię produktów mlecznych bez laktozy, elitarne sery z imbirem, nasionami chia, płatkami krokosza barwierskiego, czarną i białą truflą, mrożone sery marki "Kletskaia Krynachka" i "Yas Belous", a także innowacyjny produkt - mleko A2, które zawiera białko mleka typu A2 i nie zawiera beta-kazeiny A1. Szeroką gamę produktów zaprezentował jeden z liderów białoruskiego przemysłu mleczarskiego - firma "Molochny Mir", w tym elitarne sery twarde "Parmezan", "Maasdam", "Gorodenb", ser z czarną truflą, naturalne mleko, naturalna śmietana i bita śmietana, mrożony ser "Gorodenb", produkty suche i innowacyjne. "Udział dostaw eksportowych przedsiębiorstwa na rynek międzynarodowy wynosi ponad 65% przy wielkości przerobu surowca około 660 tys. ton rocznie"⁴⁴. Milkavita, wiodące przedsiębiorstwo przemysłowe z portfolio produktów obejmującym ponad 150 pozycji, zaprezentowało na wystawie pakowane płynne mleko i śmietanę o długim okresie przydatności do spożycia, masło, suche produkty mleczne o ulepszonej rozpuszczalności i właściwościach przetwarzania w temperaturze. Pod tym względem Arabia Saudyjska jest jednym z głównych partnerów przedsiębiorstwa.

Wracając do tematu białorusko-saudyjskiego wspólnego komitetu ds. współpracy, chcielibyśmy podkreślić, że jego trzecie posiedzenie wyraźnie pokazało, że strony koncentrują się na osiągnięciu konkretnych wyników w zakresie aktualizacji całego zakresu współpracy handlowej i gospodarczej. Miejmy nadzieję, że decyzje Komitetu dadzą znaczący impuls do współpracy w innych obszarach stosunków dwustronnych między Republiką Białorusi a Królestwem Arabii Saudyjskiej.

Kolejnym interesującym krajem w regionie Zatoki Perskiej **jest Oman**. W sierpniu 2024 roku w Muskacie, stolicy tego bliskowschodniego kraju, odbyło się pierwsze Białorusko-Omańskie Forum Biznesowe, na którym przedstawiciele agencji rządowych, wyspecjalizowanych departamentów i ponad 70 firm z obu krajów omówili aktualne kwestie współpracy w dziedzinie budowy maszyn, rolnictwa,

⁴³ Białoruś zaprezentowała swoją narodową ekspozycję na Międzynarodowej Wystawie Twórczości Foodex Saudi w Rijadzie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavila-natsionalnuiu-ekspozitsiu-na-mezhdunarodnoi-pischevoi-vystavke-foodex-saudi-v-er-589285-2023/>.

⁴⁴ Białoruskie przedsiębiorstwa prezentują swój potencjał na wystawie przemysłu spożywczego w Arabii Saudyjskiej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriiatija-belarusi-predstavili-potentsial-na-vystavke-pischevoi-promyshlennosti-v-saudovskoi-aravii-635857-2024/>

bezpieczeństwa żywnościowego, przemysłu spożywczego, wysokich technologii, logistyki i turystyki. Podczas spotkania strony oświadczyły, że "stawiają na intensyfikację współpracy białorusko-osmańskiej w całym zakresie obszarów"⁴⁵ i postarają się znaleźć skuteczne narzędzia do prowadzenia dwustronnej wymiany handlowej, nawiązania partnerstwa w zakresie technologii informacyjnych oraz wykorzystania potencjału eksportowego białoruskich przedsiębiorstw z branży mleczarskiej i maszynowej.

Należy zauważyć, że stosunki dyplomatyczne z tym sułtanatem na Półwyspie Arabskim zostały nawiązane w lipcu 1992 roku. W ciągu tych trzydziestu lat strony podpisały kilka umów - o współpracy handlowej i gospodarczej, wzajemnej ochronie inwestycji, unikaniu podwójnego opodatkowania, a także o ustanowieniu przyjaznych więzi między Mińskiem a Maską. "W lipcu 2023 roku podpisano Umowę między Rządem Republiki Białorusi a Rządem Sułtanatu Omanu o komunikacji lotniczej"⁴⁶. Ramy prawne uzupełniły również protokoły ustaleń między ministerstwami spraw zagranicznych, sprawiedliwości, edukacji, kultury oraz izbami handlowymi i przemysłowymi.

Obroty handlowe między krajami są kształtowane głównie przez białurski eksport. Na przykład w 2020 roku Białoruś eksportowała do Omanu "produkty mleczne (odtłuszczone i pełne mleko w proszku o wartości 347,6 tys. USD, serwatki mlecznej o wartości 18,8 tys. USD), nawozy potasowe (328,5 tys. USD), przedmioty kolekcjonerskie i antyki (57,7 tys. USD)"⁴⁷. Jednak w ciągu ostatnich trzech lat białurski eksport nieznacznie spadł. Pomimo niskiego poziomu wzajemnych obrotów handlowych, Białoruś nazywa Sułtanat Omanu najważniejszym partnerem na Bliskim Wschodzie i koncentruje "swoją uwagę na rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych oraz współpracy inwestycyjnej"⁴⁸.

Należy zauważyć, że Oman, zamieszany przez nieco ponad pięć milionów ludzi, do końca 2023 r. będzie 66. największą gospodarką na świecie. Obecnie wdrażana jest tutaj strategia rozwoju Vision 2040 - "20-letni ogólnokrajowy dokument wielosektorowy, który stanowi kluczowy punkt odniesienia dla rozwoju państwa. Jej celem jest dywersyfikacja gospodarki w oparciu o innowacje, rozwój sektora prywatnego i integracja z gospodarką światową"⁴⁹, w celu podwojenia produktu krajowego brutto na mieszkańca do 2040 roku. Zwłaszcza, że położenie geograficzne

⁴⁵ Białoruś pracuje nad rozszerzeniem eksportu do Omanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/belarus-prorabatvvaet-rasshirenie-eksporta-v-oman-657416-2024/>

⁴⁶ Współpraca w sferze politycznej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://egypt.mfa.gov.by/ru/blr-oman/political/>

⁴⁷ Działania MART [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.mart.gov.by/activity/mezhdunarodnoe-sotrudnichestvo/sotrudnichestvo-s-zakreplennymi-stranami-i-regionami/sotrudnichestvo-s-sultanatom-oman/>

⁴⁸ Rachkow: Oman jest najważniejszym partnerem Białorusi na Bliskim Wschodzie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/rachkov-oman-vazhnejshij-partner-belarusi-na-blizhnem-vostoke-569090-2023/>

⁴⁹ Barysevich, N. Białoruś ma poważny potencjał do zwiększenia eksportu żywności do Omanu / N. Barysevich // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://produkt.by/news/novosti-belarusi/u-belarusi-est-sereznyy-potencial-dlya-naraschivaniya-eksporta>

Omanu daje mu znaczące możliwości rozwoju handlu i więzi gospodarczych z innymi krajami świata. W ciągu najbliższych kilku lat państwo Zatoki Perskiej będzie aktywnie rozwijać swoje wolne strefy ekonomiczne.

Białoruskie interesy w tym kraju są obecnie powiązane z interesami handlowymi w wielu dziedzinach. "Obecnie Białoruś dostarcza do Omanu głównie produkty mleczarskie (mleko i śmietana skondensowana, serwatka mleczna), urządzenia dźwigowe, wyroby walcowane płaskie z żelaza lub stali niestopowej, nici polimerowe, wyroby z papieru i tektury, dżemy, przecięry owocowe, grzejniki, armaturę do rurociągów, urządzenia pomiarowe i kontrolne oraz kosmetyki pielęgnacyjne"⁵⁰. Jednakże na pierwszym białorusko-omańskim forum biznesowym zauważono poważny potencjał również dla innych pozycji eksportowych.

Na przykład, oba kraje planują rozwijać wzajemny handel poprzez wymianę. Sprzedaż produktów rolno-przemysłowych jest postrzegana jako priorytet. W szczególności "planowane jest wykorzystanie platformy Białoruskiej Uniwersalnej Giełdy Towarowej [BUTB] do dostarczania produktów mlecznych produkowanych na Białorusi na rynek omański. W tym celu pierwsze omańskie przedsiębiorstwo zostało już akredytowane na BUTB i zamierza w najbliższej przyszłości wziąć udział w handlu giełdowym."⁵¹. Dla strony omańskiej największym zainteresowaniem cieszy się mleko w proszku, które jest szeroko stosowane w przemyśle spożywczym kraju. Dlatego wskazane jest rozpoczęcie handlu giełdowego z Omanem z tą pozycją towarową. W przyszłości, oprócz produktów mlecznych, asortyment białoruskich towarów dostarczanych do Omanu za pośrednictwem BUTB może zostać rozszerzony o takie pozycje, jak olej rzepakowy, wysłodki buraczane i melasa, cukier, aminokwasy i dodatki paszowe.

Białoruski Park Hi-Tech (HTP) również współpracuje z Omanem i zidentyfikował obszary wspólnego zainteresowania w celu opracowania wspólnych inicjatyw z Grupą ITHCA. Ta omańska grupa firm została założona w 2019 roku. W jej skład wchodzi Oman Broadband, Oman Technology Fund, Oman Towers i Space Communications Technology. Głównymi funkcjami ITHCA Group są aktywne prace nad budową infrastruktury informatycznej Omanu, rozbudowa sieci i możliwości cyfrowych sułtanatu. "Skaluje centra danych / przechowywanie w chmurze, buduje infrastrukturę cyberbezpieczeństwa, współpracuje z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami oraz partnerami zagranicznymi w celu wdrażania strategicznych inicjatyw ICT"⁵². Ponadto HTP podpisała protokół ustaleń z Oman National Engineering and Investment Company, która świadczy usługi dla krajowego sektora użyteczności publicznej i

⁵⁰ Barysevich, N. Obiecujący Bliski Wschód. Dokonujemy przeglądu horyzontów współpracy między Białorusią a Omanem / N. Borysewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/comments/view/mnogoobeschaiuschii-blizhnii-vostok-obozrevaem-gorizonty-sotrudnichestva-belarusi-s-omanom-9338/>.

⁵¹ Białoruś i Oman planują rozwijać wzajemny handel poprzez giełdę papierów wartościowych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-oman-planiruiut-razvivat-vzaimnuju-torgovliu-cherez-birzhu-657057-2024>

⁵² Hi-Tech Park nawiązuje współpracę z Omanem w dziedzinie IT [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/tech/view/park-vysokih-tehnologii-nalazhivaet-vzaimodejstvie-s-omanom-v-sfere-it-657529-2024/>

inżynierii. Dokument ten wyraża praktyczne zainteresowanie współpracą z rezydentami HTP przy projektach związanych z rozwojem foodtech i technologii VR. Jeśli chodzi o inne wyniki pierwszego Białorusko-Omańskiego Forum Biznesowego, Narodowe Centrum Badań Marketingowych i Cenowych Białorusi podpisało memorandum o współpracy z Omańską Izbą Handlowo-Przemysłową. Przedstawiono również zamiar współpracy między Mińskiem a omańskimi zakładami mleczarskimi. Ponadto białoruska delegacja odwiedziła wolną strefę ekonomiczną i port Sohar w prowincji North Al Batinah, gdzie omówiono możliwe sposoby współpracy i obszary jej rozwoju, podkreślając perspektywy współpracy w zakresie transportu i logistyki oraz tworzenia wspólnych przedsiębiorstw produkcyjnych zarówno w prowincji, jak i w Omanie.

Ogólnie rzecz biorąc, sierpniowe spotkania w Muskacie i Sohar pokazały, że "strony mają znaczny potencjał do rozwoju współpracy biznesowej, który teraz musi zostać wykorzystany w konkretnych projektach"⁵³. Zarówno pod względem współpracy handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej, jak i pod względem rozszerzania partnerstwa w sferze naukowej, technicznej i edukacyjnej.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁵³ Zalesky, B. Obrzeża Dalekiego Łuku. Potencjał zrównoważonego partnerstwa w rozwiązywaniu interakcji wielowektorowych. / Boris Zalesky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2023. - C. 20.

Rozwijanie partnerstw zarówno w znanych w znanych obszarach, jak i w nowych obszarach

W 2024 roku Białoruska Uniwersalna Giełda Towarowa (BUTB) nadal aktywnie działa na rynku **Chińskiej Republiki Ludowej** (ChRL) w celu rozwijania możliwości eksportowo-importowych i zwiększania obrotów giełdowych między oboma krajami. Świadczą o tym liczby: na początku października tego roku BUTB akredytował już 224 rezydentów z ChRL, z których trzech ma status maklerów giełdowych. A "przez siedem miesięcy 2024 r. kwota transakcji chińskich podmiotów gospodarczych osiągnęła 84 mln USD, czyli 2,6 razy więcej niż w tym samym okresie 2023 r."⁵⁴. W tym samym czasie mieszkańcy Niebiańskiego Imperium kupowali i sprzedawali na białoruskiej giełdzie głównie drewno, mięso i produkty mleczne, wyroby z metali żelaznych i urządzenia przemysłowe. Jednym ze skutecznych narzędzi promocji BUTB na rynku chińskim jest udział tej platformy wymiany w międzynarodowych wystawach odbywających się w różnych regionach Chin.

Na przykład w czerwcu tego roku BUTB po raz pierwszy wziął udział w **międzynarodowej wystawie EXPO "Chiny-Eurazja"**, która odbyła się w Urumczy, centrum administracyjnym Regionu Autonomicznego Xinjiang Uygur. Biorąc pod uwagę tematykę wystawy, główny nacisk na stoisku BUTB został położony na produkty rolne i przemysłowe. Odwiedzający mogli zapoznać się z nomenklaturą towarową i możliwościami eksportowo-importowymi białoruskiej platformy wymiany, a także skonsultować się w kwestiach akredytacji na giełdzie i udziału w handlu. Ponadto na stoisku BUTB istniała możliwość obejrzenia rzeczywistych zamówień kupna i sprzedaży złożonych przez białoruskie przedsiębiorstwa na giełdzie, co umożliwiło prowadzenie merytorycznych negocjacji z chińskimi importerami i eksporterami. Należy zauważyć, że udział w tym forum wystawienniczym pomógł przyciągnąć do BUTB przedsiębiorstwa produkcyjne i handlowe z całego Regionu Autonomicznego Sinciang-Uygur. Dzięki giełdzie mogą oni handlować z białoruskimi firmami bez pośredników szeroką gamą towarów: od włókien bawełnianych i nasion oleistych po sprzęt przemysłowy i maszyny specjalne. Kolejny ważny szczegół: w 2024 r. tendencja do dywersyfikacji struktury białorusko-chińskiego obrotu giełdowego stała się wyraźniejsza. Tak więc "suma transakcji z towarami innymi niż produkty do obróbki drewna wzrosła ponad 8-krotnie w okresie styczeń-maj. W szczególności platforma wymiany była wykorzystywana przez chińskich producentów do dostarczania Białorusi wyrobów z metali żelaznych i nieżelaznych, części zamiennych i komponentów do maszyn i urządzeń, surowców dla przemysłu spożywczego"⁵⁵. BUTB spodziewa się, że udział produktów kompleksu

⁵⁴ BUTB pomoże chińskim producentom włókien syntetycznych wejść na białoruski rynek [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-kitaiskim-proizvoditeljam-sinteticheskogo-voлокna-vviti-na-belorusskij-rynok-652563-2024>

⁵⁵ Elektroniczne narzędzia BUTB są prezentowane na EXPO "Chiny-Eurazja" [Zasób elektroniczny]. - 2024. -

rolno-przemysłowego, metalurgii i przemysłu lekkiego w całkowitym wolumenie handlu giełdowego między Białorusią a Chinami będzie rósł w miarę pojawiania się na parkiecie nowych uczestników z regionów Chin.

W lipcu 2024 roku, dzięki udziałowi BUTB w **międzynarodowej wystawie przemysłu aluminiowego Aluminium China 2024**, która odbyła się w Szanghaju, ponad dwudziestu chińskich producentów metali ogłosiło gotowość wejścia na giełdowy rynek towarowy Białorusi. Za pośrednictwem BUTB "planuje się zaopatrywać białoruski rynek w aluminiowe rury, profile, blachy, folie i inne poszukiwane produkty"⁵⁶. W ten sposób krąg zagranicznych dostawców walcowanych wyrobów aluminiowych, korzystających z białoruskiej platformy, rozszerzy się, a konsumenci z Białorusi będą mogli dokonywać zakupów na korzystniejszych warunkach. Pojawienie się nowych producentów aluminium z Chin powinno mieć nie tylko pozytywny wpływ na wielkość sprzedaży, ale także zwiększyć efekt ekonomiczny mechanizmu wymiany dla białoruskich przedsiębiorstw z sektora realnego.

W sierpniu tego roku, w tym samym Szanghaju, delegacja BUTB uczestniczyła w **międzynarodowej wystawie materiałów termoizolacyjnych i technologii energooszczędnych TIM Expo Shanghai**, gdzie prowadziła negocjacje w sprawie współpracy z wiodącymi chińskimi producentami włókien syntetycznych w kwestii sprzedaży ich produktów na giełdzie. A "szereg chińskich firm wyraziło gotowość do składania ofert na sprzedaż najbardziej poszukiwanych na Białorusi rodzajów włókien na platformie towarów przemysłowych i konsumpcyjnych BUTB". W ten sposób białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego będą mogły kupować potrzebne im surowce od dostawców z Imperium Niebieskiego zweryfikowanych przez giełdę bez pośredników"⁵⁷. Umożliwi to nie tylko zwiększenie efektywności działalności zakupowej białoruskich oferentów, ale również przyczyni się do dalszego wzmocnienia stosunków handlowych i gospodarczych między Białorusią a Chinami.

Należy zauważyć, że w tym roku BUTB zwraca szczególną uwagę na zaangażowanie nierezydentów Białorusi w handel giełdowy towarami przemysłowymi i konsumpcyjnymi. W okresie styczeń-lipiec 2024 r. transakcje takimi towarami zostały zawarte przez firmy z ośmiu krajów, w tym z Chin, które w ostatnim czasie stały się zauważalnie bardziej aktywne. Transakcje stały się częstsze, a w przypadku niektórych towarów stały się regularne. Na przykład w tym roku z Chin na Białoruś dostarczono części zamienne i komponenty do maszyn, narzędzi przemysłowych i sprzętu technologicznego. Co więcej, były to głównie produkty zastępujące import.

URL: <https://belta.by/economics/view/elektronnye-instrumenty-butb-predstavleny-na-ekspo-kitai-evrazii-a-643984-2024/>.

⁵⁶ Chińscy producenci aluminium są gotowi wejść na rynek giełdowy Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/kitajskie-proizvoditeli-aluminiia-gotovy-vyti-na-birzhevoj-rynok-belarusi-645865-2024/>.

⁵⁷ BUTB pomoże chińskim producentom włókien syntetycznych wejść na białoruski rynek

[Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-kitajskim-proizvoditeliam-sinteticheskogo-voлокna-vyti-na-belorusskij-rynok-652563-2024>

Osobnym tematem w tym kontekście jest działalność przedstawicielstwa BUTB w Szanghaju, które zostało otwarte w 2023 roku. Jego specjaliści już teraz regularnie uczestniczą w najważniejszych wystawach branżowych, forach, konferencjach i innych wydarzeniach biznesowych w Chinach. Bezpośredni kontakt z przedstawicielami chińskiego biznesu zapewnia dodatkowe możliwości informowania potencjalnych oferentów o narzędziach i usługach BUTB, a także upraszcza interakcję z już akredytowanymi firmami.

Wreszcie, na początku września 2024 r., możliwości zakupu produktów przemysłu drzewnego Białorusi na aukcji BUTB zostały zaprezentowane **na Międzynarodowej Konferencji na temat Współpracy w Produkcji Artykułów Gospodarstwa Domowego i Materiałów Budowlanych w Chinach i Azji Środkowej**, która odbyła się w Xi'an, centrum administracyjnym prowincji Shaanxi. W wydarzeniu, zorganizowanym przez International Chamber of Furniture and Décor of China oraz Furniture Chamber of Commerce z tej prowincji, wzięło udział około 400 podmiotów gospodarczych zajmujących się produkcją i sprzedażą mebli, materiałów budowlanych i elementów wyposażenia wnętrz. Angażując te firmy w handel giełdowy, BUTB planuje rozszerzyć pulę chińskich importerów białoruskich produktów tartacznych, a także zorganizować dostawy płyt drewnianych do Chin, które są szczególnie poszukiwane w przemyśle meblarskim tego kraju.

Wiadomo, że w bieżącym roku mieszkańcy ChRL są największymi nabywcami produktów do obróbki drewna na platformie giełdowej, ale potencjał współpracy w tym obszarze jest daleki od wyczerpania. "Przez 9 miesięcy 2024 r. chińscy uczestnicy kupili na giełdzie prawie 672 tys. metrów sześciennych tarcicy, 2,4-krotnie przekraczając liczbę osiągniętą w okresie styczeń-wrzesień 2023 roku. Wzrost sprzedaży związany jest ze zmniejszeniem zapasów tarcicy na rynku krajowym Chin, co stymuluje popyt na import z Białorusi"⁵⁸. Tradycyjnie największym popytem ze strony chińskich uczestników cieszyła się tarcica z drewna miękkiego. Jednocześnie na aukcji prezentowane są również inne rodzaje produktów przemysłu drzewnego, które mogą być interesujące dla strony chińskiej. W szczególności giełda jest gotowa pomóc firmom meblarskim z Chin w zakupie białoruskich płyt wiórowych i pilśniowych. W końcu wiodący producenci tych towarów są akredytowani na białoruskiej giełdzie, co znacznie ułatwi chińskim eksporterom wejście na białoruski rynek.

Wszystkie te fakty pokazują, że BUTB "planuje dalsze zwiększenie zarówno eksportu białoruskich produktów rolnych, jak i chińskiego importu metali i wyrobów metalowych poprzez udział w międzynarodowych imprezach wystawienniczych w Niebiańskim Imperium"⁵⁹, w celu rozwoju handlu wymiennego w różnych regionach Chin, zarówno w rozwiniętych obszarach towarowych, jak i w nowych pozycjach,

⁵⁸ Planowana jest realizacja dużej partii białoruskiej celulozy na eksport za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/krupnuju-partiju-belorusskoi-tseliulozy-planiruetisia-realizovat-na-eksport-cherez-butb-667638-2024/>.

⁵⁹ Zalesky, B. Punkty wzrostu białoruskiej gospodarki w dynamice globalnych wyzwań / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 6.

które znacznie zwiększą ogólną wielkość białorusko-chińskich obrotów handlowych. W drugiej połowie 2024 r. BUTB rozszerza również współpracę z innymi krajami na kontynencie azjatyckim, w tym z **Mongolią, Koreą Południową, Wietnamem, Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi, Omanem, Jordanią i Turcją.**

Na przykład w czerwcu tego roku BUTB podpisał memorandum o współpracy z **Mongolską Giełdą Towarową** w celu połączenia zasobów, technologii i doświadczenia obu platform wymiany oraz nadania nowego impulsu współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Mongolią. Strony skupią się na produktach rolno-przemysłowych. Jednocześnie "w oparciu o nomenklaturę towarów dostępnych obecnie na giełdach białoruskiej i mongolskiej, najbardziej obiecującymi pozycjami dla dostaw do Mongolii są cukier i produkty mleczne, natomiast Białoruś powinna importować surowce dla przemysłu włókienniczego - przede wszystkim wełnę i kaszmir".⁶⁰

Przypomnijmy, że do niedawna tylko białoruski cukier był eksportowany do Mongolii przy użyciu mechanizmu wymiany. W ciągu czterech miesięcy 2024 roku na rynek mongolski sprzedano nieco mniej niż cztery tysiące ton tego produktu o wartości około 2,5 miliona dolarów. A już w maju tego roku w BUTB zawarto dwie pierwsze umowy na dostawę odtłuszczonego mleka w proszku do tego wschodnioazjatyckiego kraju. "Nabywcą był znany mongolski producent produktów mlecznych i kwaśnego mleka. Całkowity wolumen próbnego zakupu wyniósł

73 t. Pomoc w przyciągnięciu pierwszego mongolskiego importera białoruskich produktów mlecznych do obrotu giełdowego zapewnił akredytowany broker BUTB w Mongolii - United Meres Machinery Company".⁶¹

Fakt ten można uznać za przełomowe wydarzenie w rozwoju białorusko-mongolskiej wymiany handlowej, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że rozszerzenie nomenklatury towarowej ma pozytywny wpływ na wielkość obrotów giełdowych i przyczynia się do wzrostu działalności gospodarczej zarówno sprzedawców z Białorusi, jak i nabywców z Mongolii. Ponadto strony planują opracować kwestię zaopatrzenia rynku mongolskiego w białorską tarcicę, na którą istnieje duże zapotrzebowanie w sektorze budowlanym kraju. Pozostaje tylko dodać, że sześciu mieszkańców Mongolii zostało już "akredytowanych w BUTB", z których jeden ma status maklera giełdowego. W okresie styczeń-maj 2024 r. kwota transakcji giełdowych mongolskich traderów osiągnęła 2,5 mln USD"⁶².

Kolejny kraj Azji Wschodniej, **Republika Korei**, jest bardzo obiecującym rynkiem dla białoruskich firm drzewnych. Koreańscy rezydenci BUTB uczestniczą w handlu

⁶⁰ Giełdy towarowe Białorusi i Mongolii planują współpracę w handlu produktami rolnymi [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/tovarnye-birzhi-belarusi-i-mongolii-planirujut-sotrudniczat-v-torgovye-selhozproduksii-635733-2024/>

⁶¹ Mongolia zaczęła kupować białoruskie produkty mleczne na giełdzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mongolija-nachala-pokupat-beloruskuju-molochnuju-produksiju-na-birzhevyh-torgah-634389-2024/>

⁶² BUTB rozszerzy współpracę z mongolskim biznesem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-rasshirit-sotrudnichestvo-s-mongolskim-biznesom-638715-2024/>

giełdowym produktami drzewnymi od listopada 2023 r., stopniowo zwiększając wolumen transakcji. W pierwszej połowie tego roku kupili prawie sześć tysięcy metrów sześciennych tarcicy iglastej. Pod koniec lipca 2024 r. "dwie firmy z Republiki Korei specjalizujące się w imporcie, produkcji i dystrybucji produktów drzewnych ogłosiły gotowość do dokonywania regularnych zakupów tarcicy na platformie giełdowej"⁶³. Ponadto opracowywana jest kwestia dostarczania do tego wschodnioazjatyckiego kraju paliwa drzewnego w postaci pelletu lub granulatu. Mowa o tak zwanym "szarym pellecie" wykorzystywanym do celów przemysłowych. I ta kwestia, jak się wydaje, wkrótce stanie się kwestią praktyczną.

Wietnam dołączył do listy partnerów BUTB z Azji Południowo-Wschodniej na początku tej jesieni. W pierwszych dniach września pula zagranicznych nabywców białoruskiego mleka w proszku została powiększona o wietnamską firmę handlową, która zawarła pierwszą transakcję wymiany z białoruskim przedsiębiorstwem przetwórstwa mleka przy użyciu mechanizmu adresowego, który działa na BUTB od 9 sierpnia. "Wielkość zakupu wyniosła 52 tony"⁶⁴. Należy zauważyć, że w sierpniu nabywcy z siedmiu nowych krajów przybyli na BUTB, aby kupić mleko w proszku i inne krajowe produkty mleczne.

Przenieśmy się teraz na Bliski Wschód, gdzie Egipt, Irak, Liban, Jordania, Zjednoczone Emiraty Arabskie (ZEA), Oman, Arabia Saudyjska i Syria należą do krajów korzystających z krajowej platformy wymiany w celu importu białoruskich towarów. Na początku października 2024 r. BUTB posiadał akredytację: 26 podmiotów gospodarczych ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich, po 6 z Libanu i Egiptu, po 5 z Syrii, po 3 z Jordanii, po 2 z Iraku oraz po 1 z Omanu i Arabii Saudyjskiej. ZEA i Liban są liderami pod względem sumy transakcji w trzech kwartałach. Przy tym w obu przypadkach dynamika jest dodatnia. W szczególności "w porównaniu ze styczniem-wrześniem ubiegłego roku obroty uczestników z Emiratów Arabskich wzrosły w ujęciu pieniężnym 96-krotnie, a uczestników z Libanu - 1,5-krotnie. Biorąc pod uwagę strukturę sprzedaży giełdowej, krajowe drewno tartaczne i mleko w proszku cieszą się największym popytem wśród firm z Bliskiego Wschodu. Ich udział w całkowitym wolumenie transakcji wynosi ponad 70%"⁶⁵.

Mówiąc o przełomowych wydarzeniach w tym kontekście, możemy odnotować szereg interesujących obserwacji. Na przykład na początku lipca tego roku firma z siedzibą w Zjednoczonych Emiratach Arabskich po raz pierwszy dokonała zakupu dodatków paszowych produkowanych na Białorusi za pośrednictwem BUTB. Rzecz w tym, że firmy z krajów Bliskiego Wschodu wcześniej nie zawierały transakcji giełdowych na

⁶³ Importerzy produktów leśnych z Republiki Korei zainteresowani współpracą z BUTB [Elektroniczny resource]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/izuzhnokoreiske-importerv-lesonproduksii-zainteresovany-v-sotrudnichestve-s-butb-650959-2024/>

⁶⁴ Wietnam dołączył do listy nabywców białoruskiego mleka w proszku za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/vietnam-popolnil-spisok-pokunatelei-beloruskogo-suhogo-moloka-cherez-butb-658614-2024/>

⁶⁵ Białoruskie produkty mleczne zostały po raz pierwszy sprzedane do Jordanii za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorussskuui-molochnuui-produktsiiu-vpervye-prodali-v-jordaniiu-cherez-butb-668653-20247/>

zakup krajowych dodatków paszowych. A te pierwsze transakcje giełdowe na zakup aminokwasów, zawarte przez firmę ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich, otwierają nową stronę w rozwoju handlu giełdowego między Białorusią a tym krajem Bliskiego Wschodu. Do tej pory mieszkańcy ZEA kupowali na giełdzie tylko tarcicę. W szczególności "w pierwszej połowie 2024 roku wielkość zakupów wyniosła 29 tysięcy metrów sześciennych, czyli 5,3 razy więcej niż w całym 2023 roku". Wejście emirackich firm na rynek giełdowy produktów rolnych niewątpliwie da dodatkowy impuls do współpracy między Białorusią a ZEA w sferze giełdowej i stworzy przesłanki do dalszego wzrostu wzajemnych obrotów handlowych"⁶⁶.

Kolejny interesujący fakt. We wrześniu tego roku duży dystrybutor produktów mlecznych z siedzibą w Dubaju (ZEA), który obsługuje region Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, zamierza znacznie zwiększyć zakupy odtłuszczonego mleka w proszku na BUTB do końca roku. Oprócz zwiększenia importu mleka w proszku za pośrednictwem giełdy, emiracka firma rozważa możliwość współpracy z Białorusią w zakresie innych towarów. W szczególności firma rozważa zakup masła i produktów mięsnych, a także organizację dostaw oleju palmowego z Azji Południowo-Wschodniej dla białoruskiego przemysłu spożywczego. Pozostaje tylko dodać, że "na koniec stycznia-sierpnia 2024 roku obroty handlowe rezydentów Zjednoczonych Emiratów Arabskich w BUTB przekroczyły 25,5 mln USD. Około 77% tej kwoty przyniósł eksport białoruskich produktów rolnych"⁶⁷.

Oman i Jordania planują również wykorzystać platformę BUTB do dostarczania produktów mlecznych produkowanych na Białorusi. W pierwszym przypadku, w tym celu, pierwsza omańska firma została już akredytowana na stronie, która zamierza wziąć udział w handlu giełdowym w najbliższej przyszłości. "W przyszłości, oprócz produktów mlecznych, asortyment białoruskich towarów dostarczanych do Omanu za pośrednictwem BUTB może zostać rozszerzony o takie pozycje jak olej rzepakowy, wysłodki buraczane i melasa, cukier, aminokwasy, dodatki paszowe"⁶⁸. W drugim przypadku, w październiku tego roku BUTB zarejestrował już pierwsze transakcje sprzedaży produktów mlecznych na rynek jordański. Przedmiotem próbnego zakupu było odtłuszczone mleko w proszku i serwatka w proszku o łącznej ilości 26 ton.

Wreszcie, mówiąc o **Turcji**, chcielibyśmy przypomnieć, że na dzień 1 czerwca 2024 r. na BUTB akredytowanych było 85 tureckich rezydentów, z których 19 zaczęło uczestniczyć w obrocie giełdowym dopiero w tym roku. Do niedawna struktura białorusko-tureckich obrotów giełdowych była zdominowana przez eksport produktów drzewnych z Białorusi, a także złomu metali żelaznych i włókien sztucznych. Jednak w czerwcu 2024 r. po raz pierwszy zawarto umowę kupna cukru na BUTB. Wielkość

⁶⁶ Firma ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich po raz pierwszy kupiła białoruskie dodatki paszowe na targach BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/kompanija-iz-oae-vpervve-kupila-bialoruskie-kormovve-dobavki-na-butb-644906-2024/>

⁶⁷ Firmy ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich są gotowe do zwiększenia zakupów mleka w proszku w BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/biznes-oae-gotov-naraschivat-zakupki-suhogo-moloka-na-butb-662372-2024/>

⁶⁸ Zalessky, B. Potencjał zwiększenia współpracy gospodarczej między Białorusią a krajami dalekiego łuku / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 37.

próbnego zakupu wyniosła 136 ton. Fakt ten pokazuje, że "Turcja, jako kraj z rozwiniętym przemysłem cukierniczym, jest z pewnością bardzo zainteresowana eksportem białoruskiego cukru i innych produktów przetwórstwa buraków cukrowych"⁶⁹. I jest przekonanie, że pierwsza umowa zawarta przez turecką firmę rezydenta będzie pozytywnym sygnałem dla innych przedstawicieli tureckiego biznesu, w tym producentów czekolady i napojów bezalkoholowych, dla których Giełda może stać się wiarygodnym źródłem poszukiwanych surowców.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁶⁹ Na BUTB prezes tureckiej firmy po raz pierwszy zawarł umowę na zakup białoruskiego cukru [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/na-butb-kompanija-rezident-turtsii-vpervye-zakljuchila-sdelku-na-pokupku-belorusskogo-sahara-640235-2024/>

Współpraca w dziedzinie nauki, technologii i innowacji osiąga nowy poziom

współpraca w zakresie innowacji osiąga nowy poziom

W sierpniu 2024 r., podczas oficjalnej wizyty premiera Rady Państwowej **Chińskiej Republiki Ludowej** (ChRL) Li Qiang na Białorusi, oba rządy postanowiły ogłosić lata 2024-2025 latami współpracy Białorusi i Chin w dziedzinie nauki, technologii i innowacji. Z tej okazji w Mińsku podpisano plan wydarzeń, który obejmuje szeroki zakres obszarów dwustronnej interakcji i przewiduje wspólne wydarzenia naukowo-techniczne, tworzenie i rozwój białorusko-chińskich platform współpracy oraz realizację wspólnych projektów naukowych i naukowo-technicznych, co pozwoli na wzmocnienie więzi sektorowych w dziedzinie współpracy przemysłowej i stanie się dodatkowym bodźcem do innowacyjnego rozwoju.

Plan ten obejmuje 89 działań, w które zaangażowanych będzie 140 organizacji - 59 białoruskich i 81 chińskich. Obejmują one wiodące ośrodki naukowe obu krajów, agencje sektorowe i podległe im organizacje oraz duże korporacje technologiczne. W szczególności w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych plan przewiduje rozwój współpracy między Ministerstwem Komunikacji i Informatyzacji Białorusi a chińskimi korporacjami Huawei Technologies, ZTE i PhotonSpeak w zakresie rozwoju oprogramowania, rozszerzenie współpracy w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, w tym zastosowanie technologii 5G/6G. Po stronie białoruskiej w prace te zaangażowane będą Park Wysokich Technologii, park przemysłowy Velikiy Kamen, Beltelecom i Promsvyaz. Ponadto w sierpniu 2024 r. Ministerstwo Komunikacji i Informatyzacji Białorusi oraz Ministerstwo Przemysłu i Informatyzacji Chin podpisały protokół ustaleń w sprawie strategicznej współpracy w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych, który "przewiduje promowanie współpracy w zakresie transformacji cyfrowej, technologii chmurowych, sztucznej inteligencji, medycyny cyfrowej i szkoleń ICT"⁷⁰. Istnieją również plany współpracy w zakresie rozwoju inteligentnych miast, tworzenia wspólnych zakładów produkcyjnych dla produktów zaawansowanych technologicznie, a także chińsko-białoruskiej platformy współpracy w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Ministerstwo Przemysłu Białorusi wraz z Centrum Międzynarodowej Współpracy Gospodarczej i Technicznej Ministerstwa Przemysłu i Informatyzacji Chińskiej Republiki Ludowej przewiduje utworzenie wspólnej platformy do realizacji chińsko-białoruskiej współpracy przemysłowej w celu znalezienia partnerów, transferu technologii i rozwoju współpracy z chińskimi firmami w zakresie dostaw sprzętu technologicznego. Przypomnijmy, że "w marcu 2023 roku Białoruś i Chiny podpisały

⁷⁰ Białoruś i Chiny podpisały protokół ustaleń w dziedzinie ICT [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-podpisali-memorandum-o-vzaimoponimani-v-oblasti-ikt-656109-2024/>.

kompleksową strategię wspólnego rozwoju przemysłowego, a w listopadzie 2023 roku - szczegółowy plan powiązania polityk przemysłowych obu krajów⁷¹ w celu rozwoju współpracy przemysłowej, w tym poprzez wspólne zakłady produkcyjne na Białorusi i w Chinach, przyciąganie zaawansowanych technologicznie kompetencji do realizacji projektów inwestycyjnych w białoruskich przedsiębiorstwach oraz nawiązanie bezpośredniej interakcji między stronami. Program ten składa się już z 30 konkretnych projektów w dziedzinie budowy obrabiarek, motoryzacji, petrochemii i przetwórstwa drewna. W szczególności, już teraz "cały klaster krajowych przedsiębiorstw obrabiarkowych - od Homelskiego Zakładu Obrabiarek po Krasniy Borets w Orszy - jest zaangażowany w realizację wspólnych projektów rozwoju przemysłowego z Chinami"⁷². Podjęte decyzje pomogą również w reformie przemysłu tekstylnego, ponieważ wiskoza wraz z włóknami lnianymi i chemicznymi stworzy dla Białorusinów tkaninę, która stanie się podstawą krajowego przemysłu tekstylnego i odzieżowego.

Ogólnie rzecz biorąc, "15 nowych projektów inwestycyjnych na poziomie strategicznym o wartości do trzech miliardów dolarów jest aktywnie rozpatrywanych z chińskimi partnerami"⁷³. Do najważniejszych z nich należą: trzeci etap projektu głębokiego przetwarzania zbóż Białoruskiej Narodowej Korporacji Biotechnologicznej, budowa zakładów do produkcji bielonej masy celulozowej siarczanowej i płyt wiórowych, organizacja nowoczesnej zautomatyzowanej formiarni, budowa nowego zakładu do produkcji drewnianych płyt wiórowych oraz budowa nowego zakładu do produkcji drewnianych płyt wiórowych. formowania, produkcja silniki,

polipropylen, karbid, chloran sodu, nadtlenuk wodoru, soda kalcynowana.

Jeśli chodzi o istniejące białoruskie przedsiębiorstwa, na przykład Mińska Fabryka Traktorów (MTZ) jest zainteresowana utworzeniem wspólnych zakładów produkcyjnych w Chinach. We wrześniu 2024 r. podpisano mapę drogową dotyczącą opracowania 350-konnego ciągnika z napędem elektrycznym z magnesami trwałymi. MTZ jest gotowa wdrożyć ten projekt we współpracy z Chińsko-Białoruskim Centrum Badań i Rozwoju Zaawansowanych Technologii Lotniczych. W Chinach może również powstać inny wspólny zakład produkcyjny - do montażu ciągników gąsienicowych BELARUS⁷⁴. Ponadto białoruskie przedsiębiorstwo zakupi w

⁷¹ Ministerstwa Przemysłu Białorusi i Chin: plan współpracy może zostać zaktualizowany, uszczegółowiony i rozszerzony [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/minpromy-belarusi-i-kitaja-plan-po-sotrudnichestvu-mozhet-byt-aktualizirovan-detalizirovan-i-rasshiren-644949-2024/>

⁷² Obrabiarki, masa celulozowa, samochód. Jakie znaczące projekty realizują Białoruś i Chiny [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/stanki-tselluloza-avtomobil-kakie-znakovye-proekty-realizuiut-belarus-i-kitaj-671355-2024/>

⁷³ Snopkov: strategiczne projekty z Chinami za 3 mld USD są przeznaczone na średnioterminową perspektywę [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/snopkov-strategicheskie-proekty-s-kitaim-na-3-mldrd-rasschitany-na-srednesrochnuyu-perspektivu-655954-2024/>

⁷⁴ MTZ jest zainteresowany utworzeniem wspólnych zakładów produkcyjnych w Chinach [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-zainteresovan-v-sozdanii-sovmestnyh-proizvodstv-v-kitae-662915-2024/>

Chinach sprząta za ponad 840 mln rubli białoruskich w celu modernizacji systemu topienia dla pierwszej odlewni, automatycznej komory ciągłego piaskowania ze stołami obrotowymi. "Warsztaty MTZ zostaną uzupełnione o 15 tokarek, 7 poziomych, 4 centra frezarskie i 3 poziome frezarskie centra obróbkowe CNC. W ciągu ostatniego półtora roku firma otrzymała osiem maszyn CNC [z Chin]." ⁷⁵.

Inne przedsiębiorstwa przemysłu maszynowego republiki są również otwarte na współpracę produkcyjną z chińskimi firmami. W szczególności chodzi o zorganizowanie "wspólnej produkcji silników do samochodów ciężarowych i osobowych na Białorusi" ⁷⁶. W tym względzie, wzajemnie korzystne opcje współpracy są już opracowywane z Guangxi Yuchai Machinery Group Co., Ltd. w celu osiągnięcia strategicznego dwustronnego projektu zapewniającego głęboką lokalizację.

Innym interesującym przykładem jest firma Belshina, która wraz z Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym (BSTU) wzmacnia partnerstwo z wiodącymi chińskimi firmami oponiarskimi i organizacjami naukowymi w tym kraju. W kwietniu tego roku Belshina i BSTU podpisały memorandum o współpracy z Uniwersytetem Nauki i Technologii w Qingdao oraz chińską firmą MESNAC - wiodącym producentem sprzętu gumowego w Niebiańskim Imperium z globalną geografą dostaw. W dokumencie tym strony przewidują współpracę w zakresie edukacji, a także badań i rozwoju w zakresie poprawy właściwości kompozytów elastomerowych do opon i wyrobów gumowych. Oznacza to, że białoruski producent opon i jeden z najlepszych uniwersytetów na Białorusi kształcących kadry inżynierskie, w tym dla przemysłu chemicznego, współpracują w celu poprawy jakości mieszanek gumowych, produkcji nowych rozmiarów opon rolniczych, a także poprawy właściwości użytkowych opon ponadgabarytowych w celu skutecznego zastąpienia importu. Podpisując memorandum, strony planują realizację wspólnych projektów związanych z "poprawą osiągnięć bardzo dużych opon radialnych o średnicy 57 cali, wykonanych w całości z metalowego kordu, przy użyciu oryginalnych technologii i sprzętu wiodącego chińskiego producenta" ⁷⁷. Oczekuje się, że memorandum wprowadzi strony na nowy poziom współpracy. Biorąc pod uwagę perspektywny udział Uniwersytetu Nauki i Technologii w Qingdao oraz Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu Technologicznego w projektach, nacisk zostanie również położony na badania naukowe w branży oponiarskiej oraz szkolenie wysoko wykwalifikowanego personelu do produkcji.

Przyjęte plany "przewidują również utworzenie w Mińsku biura projektowego

⁷⁵ MTZ zakupi ponad 30 jednostek sprzętu z Chin [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-zakupit-boleednits-aborudovaniia-iz-kitaia-662946-2024/>

⁷⁶ Naumowicz: Białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu maszynowego są otwarte na współpracę z chińskimi firmami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/naumovich-belorusskie-predpriatiia-mashinostroeniia-otkrvtv-k-kooperatsii-s-kitaiskimi-kompanijami-665797-2024/>

⁷⁷ "Belshina" wraz z BSTU wzmacnia partnerstwo z wiodącymi chińskimi firmami oponiarskimi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belshina-sovmestno-s-bgtu-ukrepliaet-partnerstvo-s-veduschimi-kitaiskimi-shinnymi-kompanijami-627709-2024/>

Chińskiego Centrum Transferu Technologii państw członkowskich Szanghajskiej Organizacji Współpracy, którego działalność jest nadzorowana przez Ministerstwo Nauki i Technologii Chińskiej Republiki Ludowej⁷⁸. Ułatwi to zarówno przyciąganie zaawansowanych technologii zagranicznych na Białoruś, jak i komercjalizację wyników działalności białoruskich organizacji naukowych i innowacyjnych za granicą. W dziedzinie medycyny Ministerstwo Zdrowia Białorusi i Centrum Międzynarodowej Wymiany i Współpracy Państwowego Komitetu Zdrowia Chin będą współpracować w zakresie wymiany innowacji i technologii. Koncern Belneftekhim wraz z Centrum Badań Zasobów Ropy i Gazu Chińskiej Służby Geologicznej będą współpracować w zakresie wymiany technologii badań geologicznych, poszukiwań i rozwoju zasobów ropy naftowej i gazu.

Ponadto strony będą nadal rozwijać Great Stone Park jako międzynarodowy klaster przemysłowy i logistyczny, koncentrując się na inwestycjach, technologii oraz rozwoju tradycyjnej i innowacyjnej medycyny chińskiej. "Obecnie park ma 134 rezydentów z 13 krajów o wartości inwestycji 1,5 mld USD. Ponad połowa rezydentów to firmy z kapitałem chińskim"⁷⁹. W ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2024 r. do parku przybyło już 18 nowych firm. Należy zauważyć, że w lipcu tego roku odbyło się spotkanie grupy roboczej ds. parku przemysłowego, na którym nakreślono priorytetowe obszary dalszego rozwoju Velikiy Kamen. Wśród głównych perspektyw jest przyciągnięcie nowych mieszkańców z Chin z ich zaawansowanym doświadczeniem i projektami kotwicznymi, które będą w stanie zgromadzić wokół siebie partnerów. Drugim kierunkiem jest kontynuacja budowy infrastruktury Great Stone w celu przygotowania terenów pod nowe zakłady produkcyjne. Zwłaszcza, że "budowa infrastruktury pierwszego etapu centralnej części parku ma się rozpocząć, a także stworzenie multimodalnego terminalu kolejowego"⁸⁰. Po trzecie, jest to rozwój klastra medycznego w parku przemysłowym. Wystarczy powiedzieć, że w pierwszej połowie 2024 r. do klastra medycznego Velikiy Kamen dołączyło już pięć firm, a nowe chińskie firmy są w drodze.

Wreszcie, w celu zwiększenia efektywności ekonomicznej wspólnych działań, Białoruski Państwowy Komitet Nauki i Technologii oraz Ministerstwo Nauki i Technologii Chińskiej Republiki Ludowej przeprowadzą konkurs na flagowe projekty naukowe i technologiczne. W tym celu zatwierdzono "20 projektów do wspólnej realizacji w 2024/2026 w dziedzinie ICT, biotechnologii i medycyny, inżynierii mechanicznej, nowych materiałów"⁸¹. W wyniku tego konkursu planowane jest

⁷⁸ Początek lat współpracy między Białorusią a Chinami w dziedzinie nauki, technologii i innowacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/dan-start-godam-sotrudnichestva-belarusi-i-i-knr-v-oblasti-nauki-tehnologii-i-innovatsii-656188-2024/>

⁷⁹ Roman Golovenko: W warunkach niestabilności na Ćwiecie Białoruś i Chiny nadal budują wzajemnie korzystną współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <http://pda.government.gov.by/ru/content/10994>

⁸⁰ Chebotar: "Wielki Kamień" jest jednym z kluczowych priorytetów w rozwoju współpracy białorusko-chińskiej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/chebotar-velikiy-kamen-odin-iz-kluchevykh-prioritetov-razvitiya-belorusko-kitaiskogo-sotrudnichestva-649217-2024/>

⁸¹ Białoruś i Chiny zatwierdziły 20 wspólnych projektów naukowych i technicznych dla 2024/2026 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-utverdili-20-sovmestnyh-nauchno->

wyłonienie trzech dużych wspólnych projektów, których rezultatem powinno być stworzenie zaawansowanych technologii i utworzenie wspólnych przedsięwzięć lub przemysłowych centrów technologicznych. W oparciu o wyniki wspólnych badań i rozwoju Białoruś i Chiny będą "pracować nad utworzeniem wspólnych podmiotów prawnych, które będą wykorzystywane do wytwarzania produktów przeznaczonych na rynek białoruski, chiński, a może nawet trzeci"⁸².

Zgodnie z tym tematem w Chinach zostanie utworzony oddział Narodowej Akademii Nauk Białorusi (NAS), który stanie się chińsko-białoruską platformą współpracy w celu promowania interakcji między uniwersytetami, instytutami badawczymi i przedsiębiorstwami obu krajów w dziedzinie edukacji, badań naukowych i wdrażania osiągnięć. "Główne obszary współpracy w ramach branży to inżynieria lotnicza i kosmiczna, materiałoznawstwo i materiały kompozytowe, optyka i optoelektronika, produkcja zaawansowanego technologicznie sprzętu i zaawansowanych urządzeń, mikroelektronika i inteligencja cyfrowa, biotechnologia i farmakologia"⁸³. W związku z tym przewiduje się takie mechanizmy współpracy, jak wymiana wysoko wykwalifikowanych ekspertów chińskich i białoruskich, organizacja szkoleń wysoko wykwalifikowanych naukowców, wspólne szkolenia magistrantów i doktorantów, organizacja staży i szkoleń, inicjowanie wspólnych badań i rozwoju przez organizacje stron, promowanie wzajemnego wprowadzania technologii i osiągnięć, tworzenie wspólnych laboratoriów w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku. W tym celu w sierpniu tego roku podpisano umowę ramową o współpracy strategicznej między NAS Białorusi a Państwową Administracją Chińskiej Republiki Ludowej ds. Ekspertów Zagranicznych, która ma na celu przyciągnięcie eksportu poprzez organizację staży technicznych dla chińskich naukowców w Parku Przemysłowym "Wielki Kamień" i odpowiednich organizacjach badawczych NAS Białorusi na podstawie umów. Główne obszary staży to: wykorzystanie i eksploracja przestrzeni kosmicznej, nowe źródła energii i zaawansowana energia, optoelektronika i sprzęt high-tech, inteligentna produkcja, nowe materiały, cyfryzacja i sztuczna inteligencja.

Wszystkie te dokumenty oraz uruchomienie kilku nowych projektów przemysłowych pokazują, że strony postrzegają integrację białoruskich kompetencji i chińskich technologii jako kluczowy element budowania wspólnej przyszłości. Oczywiście jest, że "wdrożenie kompleksowej strategii wspólnego rozwoju przemysłowego i przygotowanie szczegółowych planów interfejsu polityki przemysłowej <...> nada konkretną praktyczną treść nowemu statusowi stosunków między oboma krajami - wszechstronnemu i wszechstronnemu partnerstwu strategicznemu"⁸⁴. Z tego powodu

tehnicheskiih-proektov-na-2024-2026-gody-656073-2024/

⁸² Białoruś i Chiny utworzą podmioty prawne do produkcji produktów opartych na wspólnych projektach [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-budut-sozdavat-jurlitsa-dlja-proizvodstva-produktsii-na-osnove-sovmestnyh-razrabotok-656197-2024/>

⁸³ W Chinach zostanie utworzony oddział Narodowej Akademii Nauk Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/filial-nan-belarusi-sozdadut-v-kitae-656108-2024/>

⁸⁴ Roman Golovchenko: Obróty handlowe między Białorusią a Chinami wzrosły 140-krotnie w ciągu 30 lat [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10993>

współpraca z Chinami pozwoli Białorusi na realizację ambitnych planów modernizacji i modernizacji technicznej.

Wracając do wyników oficjalnej wizyty premiera Li Qianga z Rady Państwowej Chińskiej Republiki Ludowej na Białorusi, należało zauważyć, że oprócz dokumentów ujawniających potencjał rozwoju i pogłębienia współpracy przemysłowej, interakcji naukowej, technicznej i innowacyjnej, w Mińsku podpisano umowy, memoranda i plany również w innych dziedzinach. Na przykład, jest to umowa międzyrządowa w sprawie handlu usługami i inwestycjami, która przewiduje utworzenie strefy wolnego handlu usługami między dwoma krajami, przejrzystego, liberalnego i korzystnego systemu inwestycyjnego w celu przyciągnięcia inwestycji. Ponadto białoruskie Ministerstwo Gospodarki i chiński Państwowy Komitet Rozwoju i Reform podpisały "zorientowany na praktykę plan współpracy w celu wzmocnienia powiązań między inicjatywą Pasa i Szlaku a Narodową Strategią Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Białorusi". Dokument zawiera około 60 działań i projektów, które mają zostać wdrożone między właściwymi departamentami obu krajów.⁸⁵

Jeżeli chodzi o białorusko-chiński wymiar regionalny, w Mińsku podpisano "szczegółowe plany wspólnego rozwoju prowincji Chin i obwodów Białorusi"⁸⁶. Po pierwsze, między obwodem mińskim a miastem Chongqing, gdzie realizowane będą następujące projekty: produkcja odczynników i sprzętu diagnostycznego, bezzałogowych statków powietrznych, foteli samochodowych, preparatów tradycyjnej medycyny chińskiej oraz montaż robotów przemysłowych. Po drugie, między obwodem mohylewskim a prowincją Shaanxi, gdzie określono główne kierunki rozwoju w sferze handlu, gospodarki i inwestycji, edukacji i kultury. W tym kontekście wsparto również siedem innych podobnych szczegółowych planów wspólnego rozwoju białoruskich i chińskich regionów.

Tak więc Białoruś i Chiny, kontynuując budowanie wzajemnie korzystnej współpracy, w tych sierpniowych dniach 2024 r. określiły dalsze konkretne zadania, plany i przyszłe kierunki, pokazując wzorcowy charakter wszechstronnego i wszechstronnego partnerstwa strategicznego w nowej erze, pomimo ogólnej niestabilnej sytuacji w gospodarce światowej.

⁸⁵ BNBK i "Wielki Kamień": Białoruś i Chiny uzgodniły nowe duże projekty inwestycyjne [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/bnbk-i-velikii-kamen-belarus-i-kitai-dogovorilis-o-novyh-krupnyh-investproektah-656105-2024/>

⁸⁶ Zalessky, B. Dynamika udanego partnerstwa. Wewnętrzne i zewnętrzne rezerwy progresywnego ruchu białoruskiej gospodarki / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 43.

Od szczegółowych planów do realizacji projektu

W sierpniu 2024 r. Li Qiang, premier Rady Państwowej **Chińskiej Republiki Ludowej** (ChRL), złożył oficjalną wizytę na Białorusi, podczas której podpisano szereg dokumentów, ujawniających potencjał współpracy chińsko-białoruskiej w zakresie handlu, inwestycji, rozwoju i pogłębiania współpracy przemysłowej, współpracy naukowej i technicznej, a także szczegółowe plany wspólnego rozwoju prowincji Chin i regionów Białorusi.

Wśród uczestników tej międzyregionalnej współpracy są przede wszystkim **obwód miński i miasto Chongqing**. Miasto to jest jednym z czterech największych chińskich miast centralnych z ponad trzydziestoma milionami mieszkańców. Szczegółowy plan obejmuje takie projekty jak "produkcja odczynników i sprzętu diagnostycznego, bezzałogowych statków powietrznych, siedzeń samochodowych, produktów tradycyjnej medycyny chińskiej, montaż robotów przemysłowych i zintegrowanej logistyki"⁸⁷.

Należy przypomnieć, że obwód stołeczny Białorusi podpisał umowę o współpracy z tym chińskim miastem w 2002 roku. W marcu 2017 r. nawiązano stosunki partnerskie między regionami. W czerwcu ubiegłego roku, podczas otwarcia wystawy chińskich towarów i usług na terenie ChiEsko-Białoruskiego Parku Przemysłowego "Wielki KamieE", gdzie pokazano ekspozycję tematyczną pawilonu wystawowego towarów eksportowych Chongqing i gdzie "ponad 20 przedsiEbiorstw miejskich na powierzchni około 300 metrów kwadratowych umieEciEło produkty budowy maszyn, w tym samochody, motocykle i komponenty"⁸⁸, obie strony zgodziły się zintensyfikować współpracę w różnych dziedzinach.

Miesiąc później obwód miński i miasto Chongqing podpisały mapę drogową na lata 2023-2024 w celu rozwoju współpracy w zakresie produkcji odczynników, edukacji, turystyki i logistyki. "Innym obiecującym kierunkiem jest utworzenie spółki joint venture do produkcji samochodów elektrycznych o dowolnym stopniu lokalizacji"⁸⁹. Zwłaszcza, że potężna baza przemysłowa Chongqing w dziedzinie inżynierii mechanicznej jest interesująca dla białoruskich firm w kontekście modernizacji zakładów produkcyjnych z wykorzystaniem nowoczesnych chińskich technologii, tworzenia nowych wspólnych zakładów montażu samochodów, importu komponentów i części samochodowych. "Jako równie obiecujący obszar strony okreEgliE współpracę w dziedzinie rozwoju opieki zdrowotnej, w tym opracowanie

⁸⁷ Od handlu i inwestycji po nauki i kino. BiałoruE i Chiny podpisały waEny pakiet dokumentów dotyczących współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ot-torgovli-i-investitsij-d0-nauki-i-kino-belarus-i-kitaj-podpisali-vesomyj-paket-dokumentov-o-656104-2024>

⁸⁸ Zalesky, B. Potencjał realizacji osiągniętych porozumień / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - C. 36.

⁸⁹ Od medycyny do gospodarki i wiEzi partnerskich. Obwód miEski i Chongqing podpisały mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/regions/view/ot-meditsiny-do-ekonomiki-i-pobratimskih-svjazej-minskaja-oblast-i-chuntsin-podpisali-dorozhnuuju-kartu-581301-2023/>

utworzenia centrum badawczo-rozwojowego i zakładów produkcyjnych w dziedzinie tradycyjnej medycyny chińskiej na terenie Parku Przemysłowego "Wielki Kamień"⁹⁰, współpracę na poziomie instytucji medycznych.

Rozwój kontaktów partnerskich między białoruskim regionem stołecznym a chińskim miastem był kontynuowany w maju 2024 r. w Chongqing, gdzie odbyło się kilka ważnych wydarzeń:

- 1) VI Międzynarodowe Targi Handlu i Inwestycji w Chinach Zachodnich;
- 2) Forum Współpracy Gospodarczej Miast Bliźniaczych w Chongqing;
- 3) Forum biznesowe Białoruś-Chongqing.

Jeśli chodzi o targi handlowo-inwestycyjne, centralną platformę otrzymali goście honorowi - obwód miński i Chińsko-Białoruski Park Przemysłowy "Wielki Kamień", który znajduje się w białoruskim regionie stołecznym. Do udziału w targach zaproszono przedsiębiorstwa z obwodu mińskiego produkujące wyroby mięsne i mleczarskie, piekarnicze, cukiernicze, napoje alkoholowe i kosmetyki. Ponadto pawilon ten został utworzony w celu ujawnienia wieloaspektowego potencjału turystycznego i nowoczesnych możliwości edukacyjnych obwodu mińskiego i Republiki Białorusi jako całości.

Jeśli chodzi o Forum Współpracy Gospodarczej Miast Siostrzanych w Chongqing, wzięli w nim udział przedstawiciele 48 miast z 31 krajów, z którymi to chińskie miasto nawiązało relacje miast siostrzanych. Motto tegorocznego forum brzmiało "Pogłębianie współpracy regionalnej i promowanie wspólnego rozwoju". Jego uczestnicy dyskutowali o możliwościach inwestycyjnych i nowych punktach kontaktowych dla międzyregionalnej współpracy gospodarczej i technologicznej, a także o zielonej polityce.

Wreszcie, na forum biznesowym "Białoruś - Chongqing" "podpisano" 13 porozumień o współpracy i kontraktów handlowych na dostawy produktów mięsnych i mleczarskich, wyrobów cukierniczych o łącznej wartości około 31 milionów dolarów⁹¹, a także przedstawiono wzajemne projekty współpracy inwestycyjnej w zakresie produkcji robotyki, części samochodowych i sprzętu medycznego.

Jeśli mówimy bardziej szczegółowo o tych projektach inwestycyjnych, możemy wymienić na przykład firmę Chongqing Qiteng Robot, która produkuje kołowe i podwieszane roboty inspekcyjne, maszyny do pracy w ekstremalnych warunkach - w wysokich temperaturach, w przemyśle toksycznym i łatwopalnym oraz w górnictwie podziemnym. Firma została założona w 2010 roku przez studentów Uniwersytetu Inżynieryjnego w Chongqing, a obecnie stała się liderem w dziedzinie bezpieczeństwa awaryjnego w Chinach. A dziś firma "jest gotowa zainwestować w otwarcie własnej

⁹⁰ Brantsevich powiedział o pozytywnej dynamice współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Chongqingiem [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://belta.by/special/economics/view/brantsevich-zajavila-o-pozitivnoj-dinamike-v-torgovo-ekonomicheskoy-sotrudnichestvo-belarusi-i-581186-2023/>

⁹¹ Białoruś i Chongqing podpisały umowy na dostawy mięsa i produktów mlecznych o wartości około 31 milionów dolarów [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-chungsin-podpisali-kontrakty-na-postavku-mjasno-molochnoj-produktsii-na-summu-okolo-31-mln-637082-2024/>

fili na Białorusi w Velikiy Kamen z lokalnym montażem i stworzeniem elektronicznego serwera przechowywania danych dla konkretnych projektów. Firma jest również gotowa do ustanowienia wspólnej produkcji z białoruskim ⁹² partnerem"

Inny przykład: Chengju Chenghua Seating, która produkuje fotele samochodowe. Ta chińska fabryka "rozważa utworzenie wspólnej produkcji na Białorusi, aby spełnić wymagania naszego kraju [Białorusi]"⁹³. Możliwe, że producent ten nawiąże współpracę z zakładem BELJI. W maju 2024 roku w Chongqing strona białoruska zapoznała się ze sprzętem medycznym innego chińskiego producenta, firmy Zybbo, która "specjalizuje się w badaniach i rozwoju odczynników i sprzętu do diagnostyki in vitro, immunoanalizy i diagnostyki molekularnej, hematologii i mikrobiologii"⁹⁴. W rezultacie obwód miński wysłał specjalistów do Chongqing w celu dokładnego zbadania techniki Zybbo i jej działania w warunkach szpitalnych. A jeśli wyniki będą pozytywne, nowy chiński sprzęt medyczny pojawi się w szpitalach obwodu mińskiego.

Wracając do planu pogłębionej współpracy między obwodem mińskim a Chongqingiem, należy zauważyć, że w ostatnich latach białoruski region aktywnie zwiększa obroty handlowe z Chinami. W szczególności, pod koniec pierwszej połowy 2023 r. obroty handlowe stron przekroczyły 1,25 mld USD. "Obwód miński eksportuje do Chin mięso drobiowe, produkty mleczne, mrożoną wołowinę, produkty drzewne, włókno lniane <...>. Maszyny do automatycznego przetwarzania informacji i ich jednostki, części samochodowe, aparaty telefoniczne, odbiorniki telewizyjne"⁹⁵. Wraz z pojawieniem się nowego planu wydaje się, że współpraca międzyregionalna między obwodem mińskim a Chongqingiem wkrótce zostanie wypełniona nowymi konkretnymi projektami, w celu rozwoju współpracy produkcyjnej i przyciągnięcia zaawansowanych technologicznie kompetencji do realizacji projektów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach obwodu mińskiego, nawiązując bezpośrednią interakcję z chińskimi partnerami.

Latem tego roku obwód miński poczynił nowy krok we współpracy z innym regionem Chin - **prowincją Guangdong** - podpisując mapę drogową współpracy, która wyznacza nowy okres w stosunkach między dwoma regionami. Strony, które ściśle współpracują od ponad dziesięciu lat, uważają, że "podpisanie mapy drogowej jest

⁹² W "Wielkim Kamieniu" może pojawić się przedsiębiorstwo do produkcji robotów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-mozhet-poiavitsia-predpriatie-po-proizvodstvu-robotov-636330-2024/>

⁹³ Turchin zapoznał się z produkcją części samochodowych w Chongqing [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/special/society/view/turchin-noznakomilsia-s-proizvodstvom-avtokomponentov-v-chuntsine-636362-2024/>

⁹⁴ Medycy z obwodu mińskiego mają zostać wysłani do Chongqing w celu zbadania nowego sprzętu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/medikov-minskoi-oblasti-planiruiut-napravit-v-chuntsin-dlia-izuchenija-novogo-oborudovaniia-636079-2024/>

⁹⁵ Obwód miński i chiński Chongqing określił mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/regions/view/minskaia-oblast-i-kitajskij-chuntsin-opredeljat-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-580980-2023/>

ważnym sygnałem dla biznesu naszych dwóch krajów"⁹⁶. W końcu dziś konieczne jest poszukiwanie nowych punktów kontaktowych. W szczególności w dziedzinie rolnictwa, produkcji samochodów i medycyny.

Na przykład interesujące projekty w tym zakresie mogą być realizowane w białoruskim regionie stołecznym z chińskim holdingiem rolniczym Guangdong Agribusiness Group Corporation, który zajmuje się handlem na dużą skalę, produkcją gumy i trzciny cukrowej. Przedsiębiorstwa holdingu specjalizują się również w hodowli bydła mięsnego i mlecznego, uprawie zbóż i produkcji oleju. "Korporacja posiada szkołę zawodową, w której studenci są szkoleni w zakresie specjalności budowlanych i technologii. Ponadto holding rolniczy posiada 38 szpitali, w których obsługiwani są między innymi pracownicy firmy"⁹⁷. Tak więc wszystkie te obszary mogą stać się obiecujące pod względem współpracy z białoruskimi partnerami.

Wśród potencjalnych partnerów przedsiębiorstw Minshchina z prowincji Guangdong znajdują się również fabryka samochodów elektrycznych GAC Aion oraz Guangzhou Baiyunshan Zhongyi Pharmaceutical Co., Ltd.. W pierwszym przypadku produkcja odbywa się w pełnym cyklu i obejmuje badania i rozwój, a także sprzedaż produktów i obsługę posprzedażową. W drugim przypadku producent ten wytwarza leki poprawiające wzrok, leki przeciwcukrzycowe i tabletki regeneracyjne na niedokrwienie mózgu i konsekwencje tej choroby. Przedstawiciele obwodu mińskiego już omówili perspektywy i możliwości współpracy z tymi chińskimi partnerami. Miejmy nadzieję, że po tych negocjacjach wkrótce nastąpią konkretne działania.

Chińska Republika Ludowa jest strategicznym partnerem innego białoruskiego regionu - **Mohylewa**, z którym rozwój współpracy, dzięki systematycznej pracy, nadal się pogłębia, osiągając nowy poziom interakcji. Wystarczy powiedzieć, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat eksport towarów z tego białoruskiego regionu do Chińskiej Republiki Ludowej wzrósł 18-krotnie. "Głównymi produktami eksportowymi z obwodu mohylewskiego do Chin pozostają wołowina i mięso drobiowe, produkty mleczarskie, produkty do obróbki drewna, sadza, len, czekolada, różne wody, mocne napoje alkoholowe"⁹⁸. Ponadto obecnie trzy przedsiębiorstwa z obwodu mohylewskiego mają pozwolenie na dostarczanie produktów do Imperium Niebieskiego: otwarte spółki akcyjne "Babushkina Krynka", zakłady przetwórstwa mięsnego w Mohylewie i Bobrujsku. Większość chińskiego importu w tym roku to polimery akrylowe, złożone przędze syntetyczne, kleje i spoiwa, opoki i palety do produkcji odlewni metali, transformatory elektryczne, sprzęt AGD i samochody osobowe. "W okresie styczeń-kwiecień 2024 r. obroty handlowe między obwodem

⁹⁶ Turchin i gubernator chińskiej prowincji Guangdong podpisali mapę drogową [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/turchin-i-gubernator-kitaj-skoj-provntsii-guandun-podpisali-dorozhnuui-kartu-651136-2024/>.

⁹⁷ Od samochodów elektrycznych po surowce endokrynologiczne: delegacja obwodu mińskiego odwiedza prowincję Guangdong [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ot-elektrokarov-do-endokrinnogo-svrija-delegatsija-minskoj-oblasti-poseschaet-provintsiiu-guandun-651244-2024/>.

⁹⁸ Eksport towarów z obwodu mohylewskiego do Chin wzrósł 18-krotnie w ciągu ostatnich dziesięciu lat [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/eksport-tovarov-iz-mogilevskoi-oblasti-v-kitai-za-poslednie-desiat-let-vvros-v-18-raz-575841-2023>

mohylewskim a Chinami wyniosły 57,4 mln USD, co oznacza wzrost o 102,2% w porównaniu z tym samym okresem 2023 roku. Eksport usług w okresie styczeń-kwiecień 2024 r. wyniósł 867,5 tys. USD (dynamika wzrostu ponad 193%) Podstawą eksportu były usługi edukacyjne, których ciężar właściwy wynosi prawie 81%"⁹⁹.

Na poziomie międzyregionalnym białoruski region wschodni obecnie aktywnie współpracuje z takimi chińskimi prowincjami jak Henan, Jiangsu, Hunan, Shaanxi i miastem Tianjin. Ponadto na poziomie miast i powiatów obwodu mohylewskiego zawarto ponad dziesięć dokumentów o charakterze międzynarodowym z regionami Chin. Najmłodszym partnerem obwodu mohylewskiego w Niebiańskim Imperium był **Tianjin** - jedno z czterech miast centralnego podporządkowania w 2019 roku. Jest to główny węzeł portowy na północy Chin, który ustanowił szlaki komunikacyjne i transportowe z ponad 500 portami innych krajów. Jest to miasto ze zintegrowanym łańcuchem produkcyjnym w wielu branżach oraz rozległymi zasobami edukacyjnymi i naukowymi, z ponad 50 uniwersytetami.

W marcu 2023 r. strony podpisały plan działania na rzecz rozwoju współpracy na lata 2023-2025. W maju ubiegłego roku Tianjin był gospodarzem Tygodnia Regionu Mohylewskiego. Następnie, uczestnicząc w forum "Tianjin - Gateway to China", ponad dwadzieścia przedsiębiorstw z obwodu mohylewskiego pokazało swój potencjał eksportowy. W wyniku tych negocjacji zawarto umowy na dostawę produktów mleczarskich i mięsnych, otrzymano oferty handlowe na eksport białoruskiej tarcicy, nawiązano kontakty w celu dalszej współpracy w zakresie importu towarów z Chin do sieci handlowych obwodu mohylewskiego. Jednocześnie podpisano dokumenty o współpracy między Mohylewem a nowym okręgiem Binhai w Tianjin, FEZ "Mohylew" i strefą ekonomiczną TEDA, mohylewskim oddziałem BelCCI i Chińską Radą Promocji Handlu Międzynarodowego w Tianjin. Również

Osiągnięto porozumienie w sprawie utworzenia wspólnego zakładu przetwórstwa mleka w proszku w Tianjin"¹⁰⁰.

Rok i nieco później, w czerwcu 2024 r., odbyła się akcja w odpowiedzi - Tianjin City Week w obwodzie mohylewskim:

- 1) wystawa chińskich produktów od organizacji z tego miasta;
- 2) regionalny Białorusko-Chińskie forum biznesowe "Obwód mohylewski i miasto Tianjin: 5 lat współpracy";
- 3) Forum współpracy edukacyjnej Mohylew-Tianjin.

Ponadto strony podpisały "mapę drogową rozwoju współpracy między Mohylewem a nowym okręgiem Binhai w dziedzinie gospodarki, handlu, kultury, edukacji, turystyki na lata 2024-2025; porozumienie między komitetem administracyjnym portowej strefy

⁹⁹ Platforma realizacji wspólnych projektów: białorusko-chińskie forum biznesowe odbyło się w Mohylewie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/regions/view/ploschadka-dlia-vyhoda-na-realizatsiiu-obschih-proektov- belorussko-kitaiskii-biznes-forum-proshel-v-643622-2024/>

¹⁰⁰ Obwód mohylewski zaprezentuje projekty inwestycji budowlanych i przemysłowych na wystawie w Szanghaju [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://belta.by/regions/view/mogilevskaja-oblast-predstavit-stroitelnye-i-promyshlennye-investproekty-na-vystavke-v-shanhae-595292-2023/>

wolnego handlu Tianjin ChRL a administracją wolnej strefy ekonomicznej "Mohylew"; porozumienie o współpracy między Muzeum Tianjin a Mohylewskim Regionalnym Muzeum Sztuki im. P.W. Maslennikowa"¹⁰¹.

Podczas tych wydarzeń strony przedstawiły swoje propozycje wspólnej współpracy w różnych sektorach. Na przykład obwód mohylewski uważa, że na tym etapie stosunków wskazane jest przejście od zwykłego handlu do głębszej współpracy i tworzenia wspólnych projektów. Jeśli weźmiemy pod uwagę hodowlę zwierząt, chińscy partnerzy mogą stworzyć nowe kompleksy kierunku mięsnego w obwodzie mohylewskim w celu dalszego przetwarzania wołowiny i dostaw na rynek chiński. "Drugim kierunkiem są minerały: Region [Mohylew] jest bogaty w złoża torfu, spropelu i trepelu, których wykorzystanie w połączeniu z nawozami mineralnymi i organicznymi jest skutecznym środkiem stymulowania rozwoju roślin i zwiększania plonów"¹⁰². W końcu ten naturalny suplement mineralny jest wykorzystywany do wzbogacania dawki pokarmowej bydła w celu uzupełnienia brakujących makro- i mikroelementów w paszy. Biorąc pod uwagę ten potencjał, mieszkańcy Mohylewa są gotowi zaproponować projekt produkcji dodatków paszowych, gleb organicznych i nawozów.

Kolejna interesująca propozycja została przedstawiona na forum biznesowym "Obwód Mohylewski i miasto Tianjin: 5 lat współpracy". Białoruska Uniwersalna Giełda Towarowa (BUTB) bĊdzie wspieraĊ przedsiĊbiorstwa stron w organizacji miĊdzyregionalnego handlu towarami przemysłowymi i rolnymi. "W tym celu planuje siĊ wykorzystanie odpowiednich elementów elektronicznego ekosystemu BUTB, który pozwoli białoruskim i chiĊskim przedsiĊbiorstwom, biorąc pod uwagę specyfikĊ ich polityki sprzedaŹy i zamówieĹ, zawieraĊ transakcje w ramach klasycznego handlu sesyjnego lub korzystaĊ z platformy B2B giełdy działającej na zasadzie rynku ze zintegrowanym mechanizmem wymiany"¹⁰³. W oparciu o profil chiĊskich partnerów priorytetowo traktowany bĊdzie eksport białoruskiego miĊsa i produktów mleczarskich oraz olejów roĹlinnych do Tianjin, a w przyszłoĹci równieĹ do innych miast strefy ekonomicznej Bohai. Rynek białoruski bĊdzie zaopatrywany w polimerowe materiały opakowaniowe, generatory diesla, farby przemysłowe, blachy, leki weterynaryjne i inne produkty poszukiwane w sektorze przemysłowym i rolniczym kraju. Wszystko wskazuje na to, że współpraca w tych obszarach bĊdzie bardzo owocna.

Kolejnym z głównych regionów Białorusi pod wzglĊdem rozwoju współpracy z Chinami, zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej, jest **obwód homelski**.

¹⁰¹ Forum biznesowe, wystawy i konkursy. Tydzień Miasta Tianjin rozpoczyna siĊ w obwodzie mohylewskim [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/biznes-forum-vystavki-i-sorevnovanija-nedelia-goroda-tiantszin-startuet-v-mogilevskoj-oblasti-643224-2024/>

¹⁰² "ZnaleĹu sposoby interakcji". Tydzień Miasta Tianjin odbywa siĊ w Mohylewie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/najti-puti-vzaimodejstvia-v-mogileve-prohodit-nedelia-goroda-tiantszin-643563-2024/>

¹⁰³ BUTB pomoĹe uproĹciĊ handel miĊdzy obwodem mohylewskim a chiĊskim Tianjin [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-uprostit-torgovlju-mezhdu-mogilevskoj-oblastiu-i-kitajskim-tiantszinem-643724-2024/>

Wystarczy powiedzieć, że w ciągu ostatnich pięciu lat obroty handlowe tego południowo-wschodniego regionu Białorusi z Chinami wzrosły prawie czterokrotnie. "Podstawą eksportu do Niebiańskiego Imperium jest ścier drzewny, drewno, mięso, nabiał i wyroby cukiernicze. Rozwijają się usługi transportowe, edukacyjne i turystyczne. Według wyników minionego [2023] roku 44 przedsiębiorstwa obwodu homelskiego dostarczyły swoje produkty do Chin"¹⁰⁴. W przyszłości istnieją dobre perspektywy współpracy w zakresie produkcji przemysłowej, transportu i logistyki, rolnictwa. Na przykład, dwadzieścia przedsiębiorstw obwodu homelskiego zostało już akredytowanych do dostarczania produktów spożywczych na rynek chiński, "w tym 9 przedsiębiorstw przetwórstwa mlecznego, 7 przedsiębiorstw przetwórstwa mięsnego i 4 przedsiębiorstwa przetwórstwa spożywczego"¹⁰⁵. Są one gotowe do zwiększenia dostaw wołowiny, mięsa i jadalnych produktów ubocznych drobiu, produktów z pełnego mleka, mleka skondensowanego i śmietany, serwatki w proszku. Ponadto przedsiębiorstwa Homiel są gotowe dostarczać tarcicę do Chin, gotowe produkty do obróbki drewna. Otwierają się również inne obszary współpracy. W szczególności w zakresie kompleksowych nawozów mineralnych, a także innych projektów do ewentualnej wspólnej realizacji. Wśród nich jest hub logistyczny na bazie lotniska w Homlu, produkcja mebli ze sklejk i innych produktów na bazie Gomeldreva, tworzenie nowych zakładów produkcyjnych na terenie wolnej strefy ekonomicznej (FEZ) Homel-Raton. Ponadto w FEZ znajduje się interesujący przykład - jednostkowe przedsiębiorstwo produkcyjne "Alkopak", które produkuje wyroby medyczne i które "od ponad 20 lat współpracuje z chińskimi producentami sprzętu", części zamiennych,

oprzyrządowanie technologiczne. Obecnie 80-90% wtryskarek jest produkowanych w Chinach. <...> Liczba kontaktów, zamówień, zakupionego sprzętu rośnie. Zbudowaliśmy przyjazne relacje z chińskimi firmami produkcyjnymi"¹⁰⁶. Nadszedł więc czas, aby w FEZ pojawili się pierwsi mieszkańcy Niebiańskiego Imperium, dla których stworzono już atrakcyjne warunki.

Południowo-wschodni region Białorusi aktywnie buduje relacje z chińskimi partnerami w sferze humanitarnej. Na przykład "ponad 500 chińskich studentów studiuje na uniwersytetach w obwodzie homelskim. Wybierają tu dla siebie różne specjalności i już wiele zyskali"¹⁰⁷. Homelski Uniwersytet Państwowy imienia F.

¹⁰⁴ Przez pięć lat obroty handlowe obwodu homelskiego z Chinami wzrosły czterokrotnie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/za-pjat-let-tovarooborot-gomelskoj-oblasti-s-kitaem-vynos-v-chetvire-raza-640488-2024/>.

¹⁰⁵ 20 przedsiębiorstw uzyskało akredytację na dostarczanie produktów spożywczych do Chin Region Homel [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/akkreditatsiiu-na-postavki-pischevoi-produktsii-v-kitai-imejut-20-predpriatii-gomelskoj-oblasti-640508-2024/>.

¹⁰⁶ Xie Xiaoyun: FEZ "Homel-Raton" stworzył atrakcyjne warunki dla mieszkańców [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/se-sjaouun-v-sez-gomel-raton-sozdany-privlekatelnye-usloviia-dlia-rezidentov-640651-2024/>.

¹⁰⁷ Handel, edukacja, turystyka. Xie Xiaoyun o potencjale współpracy między obwodem homelskim a regionami Chin [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/torgovlja-obrazovanie-turizm-se-sjaouun-o-potentsiale-sotrudnichestva-gomelskoj-oblasti-i-i-regionov-640506-2024/>.

Skaryny (GSU) współpracuje z 17 chińskimi uniwersytetami. Ponadto na GSU został utworzony i z powodzeniem funkcjonuje Instytut Konfucjusza, a także realizowane są wspólne programy edukacyjne. Ogólnie rzecz biorąc, 332 studentów z Chin studiuje obecnie na Homelskim Uniwersytecie Państwowym. Wdrożono również eksperymentalny projekt - studenci z Chin studiują w języku angielskim w czterech specjalnościach¹⁰⁸.

Jeśli chodzi o współpracę obwodu homelskiego z konkretnymi partnerami z Imperium Niebieskiego, na początku 2024 roku "podpisał on dokumenty o współpracy dwustronnej z czterema regionami Chin - autonomicznymi regionami Mongolii Wewnętrznej (2011) i Xinjiang Uygur (2016), prowincjami Syczuan (2015) i Jiangsu (2016)"¹⁰⁹, a na poziomie miast przyjął do dziesięć umów.

W czerwcu 2024 roku zidentyfikowano kolejnego nowego partnera białoruskiego obwodu południowo-wschodniego - **prowincję Hebei**. Podczas wizyty oficjalnej delegacji obwodu homelskiego w tej prowincji podpisano umowy, memoranda i porozumienia z chińskimi partnerami, w tym plan wydarzeń i wymian na lata 2024-2025 między obwodem a prowincją. Strona białoruska, zainteresowana rozwojem tej interakcji, nakreśliła trzy kroki w kierunku zwiększenia współpracy handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej. "Są to dostawy do Hebei wysokiej jakości produktów spożywczych producentów z Homla, realizacja wspólnych projektów przemysłowych z preferencjami wolnej strefy ekonomicznej "Homel-Raton", a także wspólne projekty inwestycyjne w rolnictwie"¹¹⁰. Z kolei chiński region jest zainteresowany współpracą w zakresie budowy maszyn, logistyki, dostaw surowców tradycyjnej medycyny chińskiej, a także zakupu produktów rolnych Homel, nawozów chemicznych, towarów przemysłu mięsnego i mleczarskiego.

W ramach Międzynarodowych Targów Handlowo-Gospodarczych Langfang, które odbyły się w prowincji Hebei w tych czerwcowych dniach, na białoruskim stoisku reprezentowane były liczne przedsiębiorstwa obwodu homelskiego. W wyniku spotkań i negocjacji na tym forum w Langfang, krajowi eksporterzy - Komintern, Homelskie Zakłady Chemiczne, Rogachev Milk Canning Plant (MKK) - dodali do swoich portfeli transakcji. W szczególności Rogachev MCC podpisał memorandum na dostawy produktów o wartości około 1 mln RM i umowę na ponad 7 mln RM. Gomel Chemical Plant podpisał memorandum na prawie 12,5 mln RMB, a Comintern na 14,7 mln RMB.¹¹¹ Ponadto siedziba Great Wall Haval, fabryki produkującej samochody

¹⁰⁸ Xie Xiaoyun o współpracy między Białorusią a Chinami w dziedzinie edukacji: jest to baza intelektualna dla wszystkich sfer [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/se-sjaojun-o-sotrudnichestve-belarusi-i-i-kin-v-obrazovanii-eto-intellektualnaja-baza-dlja-vseh-sfer-640698-2024/>.

¹⁰⁹ Zalessky, B. Białoruś - Chiny: nowe możliwości. Strategiczne interakcje w dobie wzorowych stosunków partnerskich / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - C. 12.

¹¹⁰ Handel, wspólne projekty przemysłowe, kompleks rolno-przemysłowy. Krupko o współpracy między obwodem homelskim a prowincją Hebei [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/torgovlja-sovmestnye-promproekty-apk-krupko-o-sotrudnichestve-gomelskoj-oblasti-i-provintsii-hebei-641393-2024/>

¹¹¹ Homelskie przedsiębiorstwa podpisały nowe kontrakty i umowy z chińskimi partnerami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskie-predpriatija-podpisali-novye-dogovory-i-soglashenija-s->

marki Haval, omawiała możliwość montażu tych samochodów na terenie FEZ Gomel-Raton.

Kontynuując temat udziału przedstawicieli obwodu homelskiego na wystawach w Niebiańskim Imperium, chcielibyśmy przypomnieć, że w listopadzie 2023 roku na 6. Chińskiej Międzynarodowej Wystawie Importowej w Szanghaju podczas Dnia Homelszczyzny podpisano dokumenty dotyczące dostaw eksportowych o wartości 85 mln USD. Ponadto w tym czasie przyjęto porozumienie o współpracy w celu przyciągnięcia inwestycji między FEZ "Homiel-Raton" a Syczuańskim Stowarzyszeniem Promocji Współpracy Gospodarczej i Handlowej "Jeden pas - jedna droga", a także "podpisano dokument intencyjny w sprawie ustanowienia więzi partnerskich między dystryktem Zhlobin w regionie Homiel a miastem Baotou w Regionie Autonomicznym Mongolii Wewnętrznej"¹¹².

Wszystkie te fakty pokazują, że różnorodność partnerstwa i więzi partnerskich obwodów mińskiego, mohylewskiego i homelskiego w Chinach dopiero nabiera tempa, rozwija się intensywnie i owocnie, podkreślając ogromne perspektywy dla całego białorusko-chińskiego międzyregionalnego partnerstwa strategicznego na każdą pogodę.

FOR AUTHOR USE ONLY

[kitaiskimi-partnersami-641709-2024/](https://www.belta.by/regions/view/dokumenty-na-85-mln-podpisali-predstaviteli-gomelskoj-oblasti-na-vystavke-importa-v-shanhai-598283-2023/)

¹¹² Dokumenty na 85 milionów dolarów podpisane przez przedstawicieli obwodu homelskiego na wystawie importowej w Szanghaju [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dokumenty-na-85-mln-podpisali-predstaviteli-gomelskoj-oblasti-na-vystavke-importa-v-shanhai-598283-2023/>

Forum Rektorów Uczelni Wyższych jako wspólna Forum Rektorów Uniwersytetów jako wspólna platforma innowacyjnego podejścia

W listopadzie 2023 r. na Pierwszym Forum Rektorów Szkół Wyższych Republiki Białorusi i **Chińskiej Republiki Ludowej** w Mińsku podpisano Umowę o utworzeniu Chińsko-Białoruskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów, w skład którego weszło ponad 80 instytucji szkolnictwa wyższego Białorusi i Chin. W tym czasie istniało ponad 560 bezpośrednich umów uniwersyteckich między oboma krajami. Przygotowywano również do podpisania plan realizacji flagowych projektów między uniwersytetami. W lipcu 2023 r. plan ten obejmował 35 pozycji, a obecnie jest ich ponad 70. Są one stale dodawane i rozszerzane. Fakt ten sugeruje, że nowe stowarzyszenie jest naprawdę nowym jakościowym poziomem białorusko-chińskich stosunków w dziedzinie edukacji i badań naukowych. Przecież w rezultacie strony dochodzą "do tworzenia wspólnych stowarzyszeń uniwersytetów z przedsięwzięciami high-tech naszych krajów, na zlecenie których będą prowadzone badania naukowe, eksperymentalne prace projektowe i komercjalizacja naszych naukowców uniwersyteckich dla gospodarki"¹¹³.

Mówiąc ogólnie o współpracy humanitarnej między Białorusią a Chinami, stowarzyszenie to stało się już znakiem rozpoznawczym w takich dziedzinach, jak współpraca międzyuniwersytecka, wspólne szkolenie specjalistów i wspólna praca naukowa. Ponadto "takie stowarzyszenie ma ogromne znaczenie dla szkolenia jeszcze większej liczby chińskich i białoruskich naukowców, którzy dobrze znają języki naszych dwóch krajów, którzy rozumieją chińską i białoruską kulturę"¹¹⁴ i otwiera wiele możliwości dalszego rozwoju współpracy między Białorusią a Chinami w sferze edukacji. Wiele białoruskich uniwersytetów, które promują wspólne struktury edukacyjne z chińskimi partnerami, stało się aktywnymi uczestnikami nowego stowarzyszenia. W szczególności w tym czasie "funkcjonowało już siedem wspólnych projektów: trzy laboratoria, dwa centra i dwa instytuty. Wdrażanych jest 40 wspólnych programów edukacyjnych na pierwszym i drugim poziomie szkolnictwa wyższego, z których 10 zostało opracowanych w ciągu ostatnich dwóch lat"¹¹⁵. W tym kontekście należało wymienić trzy białoruskie uniwersytety: Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU), Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały (YKSU), Brzeski Państwowy Uniwersytet Techniczny (BrSTU).

¹¹³ Białoruś i Chiny podpisały umowę o utworzeniu stowarzyszenia uniwersytetów [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-podpisali-soglasenie-o-sozdanii-assotsiatsii-universitetov-600861-2023/>.

¹¹⁴ Xie Xiaoyun: Chińsko-białoruskie stowarzyszenie uniwersytetów stanie się znakiem rozpoznawczym współpracy humanitarnej między oboma krajami [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/se-siaoyn-kitaisko-belorusskaia-assotsiatsiia-vuzov-stanet-vizitnoj-kartochkoi-gumanitarnogo-600900-2023/>.

¹¹⁵ Zalessky, B. Nadzieja na pozytywną przyszłość. Dynamika związków partnerskich w warunkach realizmu gospodarczego / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - C. 103.

Zaczniemy od BSU: od listopada 2023 r. "podpisano ponad 80 umów o współpracy z 55 chińskimi instytucjami edukacyjnymi, 72% całkowitej liczby studentów zagranicznych w BSU to obywatele Chin"¹¹⁶. Od 2007 roku Dalian Polytechnic University (DPU) stał się strategicznym partnerem białoruskiego uniwersytetu. Najważniejszym projektem w ostatnim czasie było otwarcie wspólnych instytutów DPU-BSU i BSU-DPU. W czerwcu 2023 r. strony rozważyły perspektywy zorganizowania lustrzanych szkół letnich na bazie obu uniwersytetów i otwarcia nowej specjalności "Fotonika" na bazie DPU-BPU w roku akademickim 2024/2025.

Uniwersytet Języków Obcych Xi'an został nowym partnerem BSU w Chinach w kwietniu 2023 roku. Protokół ustaleń przewiduje współpracę "w dziedzinie studiów regionalnych i krajowych kontynentu euroazjatyckiego, historii i kwestii etnicznych narodów Azji Środkowej, rosyjsko-radzieckich studiów orientalnych"¹¹⁷. Chiński uniwersytet rozpoczął działalność w 1952 r. jako Północno-Zachodnie Kolegium Języka Rosyjskiego, które jako jedno z pierwszych nauczało języków obcych. Obecnie składa się z 23 wydziałów i instytutów edukacyjnych, w których studiuje około 20 000 studentów studiów licencjackich, magisterskich i podyplomowych z 37 krajów i gdzie naucza się 20 języków obcych, w tym białoruskiego.

W listopadzie 2023 r. BSU podpisał jeszcze dwa nowe dokumenty z chińskimi partnerami. Po pierwsze, jest to protokół ustaleń z Syczuańskim Uniwersytetem Języków Obcych, który przewiduje perspektywę współpracy w zakresie studiów regionalnych, językoznawstwa i białorutenistyki. W końcu Centrum Studiów Białoruskich działa na tym chińskim uniwersytecie od 2019 roku. Po drugie, istnieje umowa o wymianie studentów z Chińskim Uniwersytetem Nauk Politycznych i Prawa, która rozwija "partnerstwo w ramach memorandum o porozumieniu między uniwersytetami, które obowiązuje od marca 2023 roku, i dotyczy szkolenia absolwentów chińskiego uniwersytetu w specjalnościach prawniczych na studiach magisterskich BSU, zapewnienia wsparcia grantowego na realizację programów mobilności akademickiej"¹¹⁸. Jednocześnie rozważano również kwestię włączenia się chińskiej uczelni w działalność Centrum Studiów Szanghajskej Organizacji Współpracy, utworzonego przez BSU wspólnie z Uniwersytetem Qingdao.

Współpraca z Chinami w dziedzinie edukacji jest jednym ze strategicznych kierunków współpracy międzynarodowej innego białoruskiego uniwersytetu - GrSU, który podpisał pierwszą umowę z chińskimi partnerami w 2001 roku - z Południowo-Centralnym Uniwersytetem Ekonomii i Prawa. Dziś grodzieński uniwersytet ma 14

¹¹⁶ "Fotonika i szkoły letnie. BSU i Dalian Polytechnic University rozwijają współpracę [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/fotomka-i-letnie-shkolv-bgu-i-dalianskii-politehnicheskii-universitet-razvivaiut-sotrudnichestvo-571808-2023/>

¹¹⁷ BSU i Uniwersytet Języków Obcych Xi'an podpisały protokół ustaleń [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/bgu-i-sianskii-universitet-inostrannyh-языkov-podpisali-memorandum-o-vzaimoponimanii-563650-2023/>

¹¹⁸ BSU rozszerza partnerstwa z Chinami, podpisano dwie nowe umowy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirjaet-partnerskie-svjazi-s-kitaem-podpisany-dva-novyh-soglashenija-598631-2023/>

partnerów z różnych prowincji Chin. Współpraca prowadzona jest w szerokim zakresie: wspólne programy edukacyjne, wymiana akademicka, wspólne projekty naukowe. W październiku 2023 r. GrSU podpisał umowę o współpracy międzynarodowej z Shijiazhuang Engineering Professional College, która zakłada długoterminową współpracę w zakresie wprowadzania osiągnięć naukowych w procesie edukacyjnym, rozwoju potencjału naukowego i zapewnienia wysokiej jakości kształcenia zawodowego specjalistów w zakresie mobilności akademickiej, rozwoju szkoleń w formie sieciowej. Pozostaje tylko dodać, że w ciągu pięciu lat ponad 500 obywateli Chin uzyskało tytuł licencjata i magistra na GrSU, a dwóch doktorantów z Chin z powodzeniem obroniło pracę doktorską. Obecnie na Grodzieńskim Uniwersytecie Państwowym im. Janki Kupaly studiuje ponad 100 studentów z Chin¹¹⁹. Również. Grodzieński Uniwersytet Państwowy jest pierwszym z białoruskich uniwersytetów regionalnych, w którym uruchomiono kursy języka chińskiego z trzyletnim programem szkoleniowym. W ciągu pięciu lat przeszkolono ponad 600 osób.

Jeśli chodzi o Brzeski Państwowy Uniwersytet Techniczny, w listopadzie 2023 r. podpisał on umowę o współpracy z Anhui Wenda Institute of Information Engineering. Uniwersytet ten, zlokalizowany w chińskim mieście Hefei, stał się 15. chińską instytucją edukacyjną, która podpisała dokument o współpracy z BrSTU. Partnerzy określili wstępne priorytety korzystnej interakcji. W szczególności absolwenci chińskiego instytutu będą mogli kontynuować naukę na studiach magisterskich Uniwersytetu Brzeskiego. Ponadto białoruscy i chińscy nauczyciele będą prowadzić wspólne badania naukowe i opracowywać materiały dydaktyczne. Bardziej odległą perspektywą jest stworzenie wspólnych programów edukacyjnych. Należy przypomnieć, że Uniwersytet Brzeski podpisał już 170 umów o współpracy z uniwersytetami z 35 krajów Europy, Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej. Chiński wektor współpracy jest jednym z priorytetów. Na przykład, "od ponad 15 lat prowadzone jest wspólne szkolenie specjalistów w dziedzinie budowy autostrad, rachunkowości i automatyki z Huh-Khoto Vocational Institute. W ubiegłym roku uruchomiono pilotażowy program szkoleniowy dla inżynierów mechaników z Uniwersytetem Xinxiang¹²⁰. Hebei Institute of International Business and Economics planuje stworzyć wspólny program szkolenia studentów w dziedzinie e-biznesu z BrSTU. Ponadto uniwersytet w Brześciu podjął prace naukowe w dziedzinie technologii informacyjnych, które są finansowane przez Białoruski Republikański Fundusz Badań Podstawowych i Narodową Fundację Nauk Przyrodniczych Chińskiej Republiki Ludowej. Wszystkie te fakty pokazują, że utworzenie Chińsko-Białoruskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów stało się ważnym etapem w rozwoju

¹¹⁹ SDSU i Shijiazhuang Engineering College uzgodniły współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grgu-i-shitsjaczhuanskij-inzhenernyj-kolledzh-dogovorilis-o-sotrudnichestve-595101-2023/>

¹²⁰ Politechnika Brzeska będzie współpracować z Instytutem Prowincji Anhui w Chinach [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/amp/regions/view/brestskij-tehnicheskij-universitet-budet-sotrudniczat-s-institutom-kitajskoj-provintsii-anhoi-602188-2023>

współpracy międzyuczelnianej, a także służy gospodarkom obu krajów i rozwojowi obu narodów - Białorusi i Chin.

W czerwcu 2024 r. w Mińsku odbyło się drugie Forum Rektorów Szkół Wyższych Białorusi i Chin, w którym wzięło udział ponad 40 szefów uniwersytetów obu krajów, w tym 18 rektorów chińskich uniwersytetów. Omówiono perspektywy współpracy międzyuczelnianej, przede wszystkim więzi międzyuczelnianej. Obejmuje to nie tylko kształcenie kadr w innowacyjnych specjalnościach, ale także szeroki zakres współpracy naukowej i technicznej oraz wymiany młodzieży.

Dla porównania chcielibyśmy zaznaczyć, że obecnie istnieje ponad 700 dwustronnych umów między uniwersytetami Białorusi i Chin. Ponad 200 z nich zostało podpisanych tylko w ciągu ostatnich dwóch lat. Obecnie realizowanych jest "40 wspólnych programów edukacyjnych szkolnictwa wyższego, z których 12 zostało uruchomionych w bieżącym roku akademickim. Kolejne 20 wspólnych programów edukacyjnych jest w trakcie opracowywania, w tym szkolenie personelu o wyższych kwalifikacjach naukowych"¹²¹. Ponadto 13 wspólnych struktur edukacyjnych i naukowych - sześć laboratoriów, pięć centrów biologicznych i dwa instytuty - funkcjonuje już w oparciu o instytucje szkolnictwa wyższego obu krajów.

Mówiąc o II Forum Rektorów Uczelni Wyższych Białorusi i Chin, należy zauważyć, że dyskusja na aktualne tematy w zakresie prowadzenia obiecujących badań naukowych i wprowadzania innowacyjnych metod nauczania w celu szkolenia konkurencyjnych i profesjonalnych specjalistów w obecnym środowisku globalizacji odbyła się w ramach dwóch sekcji - "Innowacyjne modele współpracy między uniwersytetami Chin i Białorusi" oraz "Współpraca chińsko-białoruska w zakresie nauk podstawowych". Na forum podpisano również osiem dokumentów, które "przewidują pomoc w organizowaniu wymiany informacji naukowych i studentów, pracę nad wspólnymi projektami edukacyjnymi i badawczymi, a także informowanie o programach studiów, organizowanie wydarzeń naukowych i edukacyjnych..."¹²². Należą do nich: umowy o współpracy akademickiej i naukowej pomiędzy Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Medycznym a Uniwersytetem Pekkańskim, o współpracy pomiędzy Mińskim Państwowym Uniwersytetem Lingwistycznym a Szanghajskim Uniwersytetem Języków Obcych; protokoły ustaleń pomiędzy - Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Informatyki i Radioelektroniki a Chongqing Polytechnic University, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym a Liaoning University, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym a Liaoning University, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Informatyki i Radioelektroniki a Szanghajskim Uniwersytetem Języków Obcych,

¹²¹ Międzynarodowe Forum Innowacyjnej Młodzieży odbędzie się w Mińsku w 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mezhdunarodnyi-innovatsionnyi-molodezhnyi-forum-projdet-v-minske-v-2025-godu-643825-2024/>.

¹²² Osiem dokumentów o współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego Białorusi i Chin podpisanych na Forum Rektorów [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/osiem-dokumentov-o-sotrudnichestve-mezhdu-vuzami-belarusi-i-kitaja-podpisano-na-forume-rektorov-643857-2024/>

Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Informatyki i Radioelektroniki, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Nauki i Technologii oraz Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym.

Nowe możliwości współpracy zostały również osiągnięte między Białoruskim Uniwersytetem Państwowym (BSU) a Uniwersytetem Pekijskim (PKU). Nawiasem mówiąc, ten chiński uniwersytet został założony w 1898 roku i jest liderem wśród uniwersytetów w Imperium Niebieskim. Zajmuje 12. miejsce na świecie według międzynarodowego rankingu QS. "Struktura PKU obejmuje wydziały - Nauk Przyrodniczych, Informatyki i Inżynierii, Nauk Humanistycznych, Nauk Społecznych, Ekonomii i Zarządzania, a także Centrum Nauk Medycznych, Jednostki Interdyscyplinarne i Shenzhen Graduate School"¹²³. W 2019 r. BSU i PKU podpisały protokół ustaleń, a w maju 2022 r. podpisano umowę o współpracy w zakresie wspólnego programu edukacyjnego.

BSU realizuje już 112 umów i porozumień z 73 chińskimi partnerami - uniwersytetami i ośrodkami badawczymi. Obecnie w BSU studiuje ponad trzy i pół tysiąca studentów, studentów studiów licencjackich i podyplomowych z Chin. Stanowi to około 70 procent wszystkich obcokrajowców BSU. W ciągu ostatniego półtora roku białoruski uniwersytet zrobił wiele w zakresie wzmocnienia więzi partnerskich z tym krajem. Istnieje kilka interesujących przykładów. Po pierwsze, w 2023 roku na Wydziale Stosunków Międzynarodowych BSU otwarto Centrum Badawcze Szanghajskiej Organizacji Współpracy - platformę badawczą w dziedzinie działalności międzynarodowej, historii, prawa, handlu, ekonomii, kultury. Po drugie, w listopadzie ubiegłego roku w ramach pierwszego Międzynarodowego Kongresu Wymiany Naukowo-Technicznej "Jeden pas, jedna droga" BSU stał się jednym z założycieli nowej Uniwersyteckiej Sieci Współpracy Naukowo-Badawczej (iUNRC). Po trzecie, wspólny program szkoleniowy w dziedzinie biotechnologii jest z powodzeniem realizowany z PKU.

Po czwarte, w marcu 2024 r. BSU podpisało umowę z Hainan Centre of Excellence in International Education w sprawie realizacji białorusko-chińskiego projektu "Instytut Innowacyjnej Edukacji" pod auspicjami BSU w mieście Sanya. Na jego podstawie planowane jest szkolenie obywateli krajów bliskich Chinom i państw-uczestników projektu "Jeden pas, jedna droga". "Jest to rodzaj ekosystemu, który obejmuje nie tylko kształcenie studentów i szkolenie specjalistów, ale także rozwój inicjatyw biznesowych w ramach białorusko-chińskich stosunków gospodarczych i przemysłowych poprzez tworzenie produktów zaawansowanych technologicznie"¹²⁴. Inicjatywa ta została już poparta przez 14 wiodących uniwersytetów w Chinach. Nowy

¹²³ Wakacje międzyuniwersyteckie ustanowione na uniwersytetach białoruskich i chińskich [Zasób elektroniczny]. - Zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mezhuniversitetskii-prazdnik-uchrezhden-v-belorusskom-i-kitaj-skom-vuzah-643681-2024/>

¹²⁴ Innowacje, współpraca high-tech i eksport usług. BSU w sprawie nowych projektów z Chinami [Zasoby elektroniczne]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/innovatsii-vysokotekhnologichnoe-sotrudnichestvo-i-eksport-uslug-bgu-o-novyh-proektah-s-kitaem-622125-2024/>

projekt bĊdzie rozwijany w kilku obszarach: opracowanie dokumentacji edukacyjnej i metodologicznej, przygotowanie obywateli Chin do przyŹcicia na BSU, dziaĤania w zakresie poradnictwa zawodowego, organizacja wspġlnego nauczania jĤzyka rosyjskiego jako obcego i jĤzyka angielskiego z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. W tym samym czasie w Sanya BSU podpisaĤo memorandum o wspġlpracy miġdzynarodowej z Sanya-Yazhou Bei Scientific and Technical City of Development and Construction Ltd., ktġre byĤo jednym z pierwszych w historii BSU. Umowa ta byĤa jednġ z pierwszych w ramach realizacji projektu "Instytut Innowacyjnej Edukacji" pod auspicjami BSU i obejmuje naukowġ i naukowo-technicznġ interakcjġ miġdzy stronami w nowoczesnych obszarach, w tym w przestrzeni kosmicznej.

Po piġte, w marcu tego roku BSU rozszerzyĤo wspġlpracġ z Chinami w zakresie kształcenia jġzykowego studentġw, podpisujġc dwie umowy z Drugim PekiĤskim Instytutem Jġzykġw Obcych. Pierwsza z nich reguluje otwarcie wspġlnych programġw edukacyjnych, realizacjġ wspġlnych projektġw badawczych i edukacyjnych, wymianġ informacji, materiaġġw dydaktycznych, organizacjġ konferencji, seminariġw, warsztatġw, kursġw i przygotowywanie wspġlnych publikacji. Druga umowa przewiduje wymianġ akademickġ studentġw studiġw licencjackich, magisterskich i podyplomowych. Oczywiste jest, Źe umowy te przyczyniġ siġ do rozwoju partnerstwa w dziedzinie edukacji i nauki, pogġbiamyġc i rozszerzajġc istniejġcġ wspġlpracġ. Zwġszcza, Źe Drugi PekiĤski Uniwersytet Studiġw Zagranicznych ma ogromny potencjaĤ do wspġlpracy miġdzynarodowej. Wystarczy powiedzieĤ, Źe uniwersytet ten oferuje 14 wydziaġġw z 48 specjalnościami licencjackimi. Istnieje rġwnieŹ program studiġw magisterskich, studia podyplomowe i 15 instytutġw naukowych"¹²⁵ . Tak wiĤĤ BSU zbliŹyĤ siġ do II Forum Rektorġw Instytucji Szkolnictwa WyĤszego Białorusi i Chin w peĤnej gotowoĤci do rozwijania nowych wieloformatowych wiĤzi z chiĤskimi partnerami.

JuŹ na tym forum BSU i PKU ustanowiĤy wspġlnġ inicjatywġ - "Dni PrzyjaŹni i JednoĤci", ktġre bġdġ obchodzone corocznie w dniach 25 i 26 czerwca, a "bġdġ demonstracjġ skutecznej i niezawodnej wspġlpracy w rġwnych wektorach, w tym zaangażowania uczniġw i nauczycieli w rġwne procesy wymiany naukowej, edukacyjnej i kulturalnej"¹²⁶ . Jednym z gġġwnych wydarzeġ tych "Dni" bġdzie Miġdzynarodowe Forum Innowacyjnej MġdzieŹy, ktġre odbġdzie siġ w 2025 roku. RġwnieŹ w ramach tego forum uniwersytety Białorusi i Chin wystġpiĤy z inicjatywġ utworzenia Białorusko-ChiĤskiego Centrum BadaĤ Podstawowych, ktġre jest zasadniczo nowym krokiem we wspġlpracy naukowej, poniewġĤ to właĤnie badania podstawowe w dziedzinie transformacji produkcji pozwolġ Białorusi i Chinom

¹²⁵ BSU rozszerzy wspġlpracġ z Chinami w zakresie szkolenia jġzykowego studentġw [Zasġb elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-kitaem-s-kitaem-v-jazykovoj-podgotovke-studentov-622894-2024/>

¹²⁶ Forum Rektorġw Wiodġcych Uniwersytetġw Białorusi i Chin rozpoczĤġo pracġ w MiĤsku [Zasġb elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/rukovoditelej-bolee-40-vuzov-belarusi-i-kitaiia-obiedinil-forum-rektorov-veduschih-universitetov-643761-2024/>

osiągnął jakościowo nowy poziom.

Podsumowując wyniki tego forum, naleŹy zauwaŹyć, Źe nowy etap rozwoju innowacji technologicznych, oparty na dogłĄbnym rozwoju transformacji przemysłowej, rozwoju i technologii sztucznej inteligencji, wymaga wdroŹenia konkretnych Ąrodków w celu wzmocnienia współpracy naukowej i technologicznej miĄdzy Białorusią a Chinami. Pod tym wzgłĄdem Forum Rektorów obu krajów staje się skuteczną platformą wielostronnej i dwustronnej interakcji w celu ukierunkowania wysiłków na dalszy rozwój wspólnych białorusko-chińskich platform tworzenia innowacyjnych rozwiązań, poszukiwania nowych możliwości zwiększenia efektywności podejść edukacyjnych i naukowo-technicznych.

FOR AUTHOR USE ONLY

Potencjał zrównoważonego wzrostu partnerstwa

Pakistan jest jednym z najważniejszych partnerów Białorusi w Azji, co wpisuje się w białoruską strategię dywersyfikacji eksportu i rozwoju interakcji z krajami Dalekiego Wschodu. Pakistan jest przyjaznym państwem, które ma dobry potencjał przemysłowy i rynek. Populacja tego kraju wynosi ponad 200 milionów ludzi. Pakistan ma dobrze rozwinięte rolnictwo, co umożliwia zorganizowanie współpracy w zakresie dostaw produktów inżynieryjnych i przetwórczych.

W 2024 roku Białoruś i Pakistan obchodziły 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych. Przez lata to wielostronne partnerstwo pokazało, że strona białoruska jest chętna do rozwijania stosunków pełnoprawnego partnerstwa strategicznego, dzięki licznym inicjatywom i współpracy między Mińskiem a Islamabadem. Wystarczy powiedzieć, że do tej pory obie strony przyjęły już około 90 dwustronnych umów i protokołów ustaleń w takich dziedzinach, jak handel, rolnictwo, nauka i technologia oraz edukacja. Interakcje między Białorusią a Pakistanem rozwijały się szczególnie intensywnie w ciągu ostatnich dziesięciu lat, kiedy to oba kraje przyjęły ważne dokumenty dwustronne - Deklarację Islamabadzką o Partnerstwie Pakistańsko-Białoruskim (29 maja 2015 r.), Traktat o przyjaźni i współpracy między Islamską Republiką Pakistanu a Republiką Białorusi (10 sierpnia 2015 r.), Wspólne oświadczenie premiera Islamskiej Republiki Pakistanu i prezydenta Republiki Białorusi (5 października 2016 r.).

Jeśli chodzi o białorusko-pakistańskie stosunki handlowe i gospodarcze, "w ciągu ostatnich kilku lat wielkość wymiany handlowej między Republiką Białorusi a Islamską Republiką Pakistanu wahała się od 50 do 65 mln USD"¹²⁷. Ale już w 2021 roku obroty handlowe między nimi wzrosły o ponad 77 procent i przekroczyły 92 miliony dolarów, z nadwyżką w wysokości 63,6 miliona dolarów dla strony białoruskiej. Białoruski eksport opierał się na "traktorach i częściach zamiennych, nawozach potasowych, towarach specyficznych, przędzach syntetycznych, celulozie, produktach mleczarskich, lekach, silnikach wysokoprężnych"¹²⁸.

W nadchodzących latach Mińsk i Islamabad zamierzają podjąć niezbędne wysiłki, aby przenieść swoje partnerstwo na jeszcze bardziej jakościowo nowy poziom. Strona białoruska zamierza promować swoje towary i usługi na rynku pakistańskim na dwa sposoby. Pierwszym z nich jest zwiększenie handlu tradycyjnymi towarami - samochodami, maszynami i urządzeniami budowlanymi, a także maszynami i urządzeniami budowlanymi. maszyny, produkty oprzyrządowanie, przemysł drzewny, mięsny i mleczarski, chemiczny, farmaceutyczny oraz celulozowo-

¹²⁷ Stosunki handlowe i gospodarcze między Republiką Białorusi a Islamską Republiką Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://pakistan.mfa.gov.by/ru/trade-i-gospodarcze-stosunki-dwustronne/>

¹²⁸ Ambasador Pakistanu: rolnictwo i przemysł są naszymi kluczowymi punktami zainteresowania na Białorusi [Elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/posol-pakistan-selskoe-hozjajstvo-i-promyshlennost-nashi-kljuchevye-tochki-interesa-v-belarusi-494952-2022/>

papierniczy. Drugim sposobem jest dostarczanie nowych towarów - wyrobów metalowych, włókna lnianego i przędzy, a także "w tym towarów konsumpcyjnych, takich jak miękkie sery, perfumy i kosmetyki, sprzęt gospodarstwa domowego, artykuły dziecięce i zegarki"¹²⁹.

Chcielibyśmy dodać, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat obie strony odbyły już siedem spotkań wspólnej białorusko-pakistańskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej. Ogólnie rzecz biorąc, istnieje już "wiele mechanizmów dwustronnych kontaktów między oboma państwami, w tym wspólne grupy robocze (JWG) ds. współpracy w przemyśle, rolnictwie, opiece zdrowotnej i farmacji, a także nauce i technologii"¹³⁰. Ponadto Mińsk i Islamabad utrzymują bliskie interakcje między społecznościami biznesowymi w formie wspólnych platform, w tym Rady Biznesu, Forum Biznesu i Inwestycji, Forum Tekstylnego i Rolniczego.

Mówiąc o współpracy handlowej i gospodarczej, chcielibyśmy podkreślić, że gospodarki Białorusi i Pakistanu wzajemnie się uzupełniają. Na przykład w 2023 r. "głównymi pozycjami białoruskiego eksportu do Pakistanu są traktory, nawozy potasowe, włókna syntetyczne, opony, uprząż z nici syntetycznych, żywność dla niemowląt (suche mieszanki)"¹³¹. Jeśli chodzi o pakistańskie dostawy na Białoruś, są to ryż, produkty spożywcze, wyroby skórzane, tkaniny i sprzęt sportowy.

W styczniu 2023 roku w Mińsku odbyło się szóste posiedzenie wspólnej białorusko-pakistańskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej, na którym strony zaproponowały zintensyfikowanie dwustronnych kontaktów, zarówno w zakresie zwiększenia obrotów handlowych, jak i współpracy inwestycyjnej, ponieważ "oba kraje mają dobre perspektywy przejścia od zwykłego handlu do współpracy przemysłowej, tworzenia wspólnych produkcji w obszarach wspólnego zainteresowania"¹³². W szczególności oba kraje osiągnęły porozumienie w sprawie rozszerzenia współpracy w wielu obszarach - budowa maszyn, rolnictwo, nauka, edukacja, opieka zdrowotna. W związku z tym Białoruś jest zainteresowana zwiększeniem dostaw produktów przemysłowych do tego południowoazjatyckiego kraju - białoruskich maszyn pasażerskich, komunalnych, rolniczych, kamieniołomów, wyrobów włókienniczych. "Partnerstwo w rolnictwie jest jednym z priorytetów. To nie tylko gotowość do zwiększenia dostaw białoruskich produktów spożywczych, ale także produktów do hodowli zwierząt: mieszanek paszowych, suplementów białkowych, leków weterynaryjnych. Utworzenie stałego centrum wystawienniczego

¹²⁹ Narodowe Centrum Marketingu o specyfice promocji białoruskich towarów na rynku Pakistanu [Zasób elektroniczny zasób]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/comments/view/natsionalnyi-tsentr-marketinga-ob-osobennostyah-prodvizheniia-belorusskikh-tovarov-na-rynok-pakistan-8188/>

¹³⁰ Khan, S.H. Różnorodność Pakistanu / S.H. Khan // [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/interview/view/mnogoobrazie-pakistan-posol-o-nezavisimosti-i-sotrudnichestve-islamabada-s-minskom-8853/>

¹³¹ Białoruś i Pakistan obchodzą 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/politics/view/belarus-i-pakistan-otmechajut-30-letie-613420-2024/>

¹³² Białoruś jest zainteresowana dostawami do Pakistanu produktów kompleksu rolno-przemysłowego i maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-postavkakh-v-pakistan-produktsii-apk-i-selhoztehniki-544338-2023>

Białorusi w Pakistanie przyczyni się do aktywniejszej promocji produktów rolno-przemysłowych..."¹³³. Kolejnym obszarem korzystnym dla obu stron są farmaceutyki, ponieważ Białoruś jest zainteresowana eksportem leków do Pakistanu i jest już gotowa rozważyć możliwość utworzenia wspólnych zakładów produkcji farmaceutycznej.

Na szóstym posiedzeniu wspólnej komisji strony omówiły również możliwości współpracy w dziedzinie nauki i wysokich technologii. Obejmują one nano- i biotechnologie, optoelektronikę laserową, technologie informacyjne i komunikacyjne, systemy lotnicze i geoinformacyjne. W związku z tym w marcu 2023 r. w pakistańskim mieście Karaczi zorganizowano narodową ekspozycję Białorusi na Międzynarodowych Targach Handlu i Przemysłu.

Przypomnijmy, że na podobnej wystawie w listopadzie 2021 roku w Karaczi zbiorowe stoisko Państwowego Komitetu Nauki i Technologii "zaprezentowało około 60 osiągnięć naukowych, technicznych i innowacyjnych. Instytucje Ministerstwa Edukacji, a także organizacje Narodowej Akademii Nauk Białorusi pokazały swoje eksponaty w dziedzinie obróbki i modyfikacji powierzchni, technologii i materiałów chemicznych, materiałoznawstwa fizycznego i nowych materiałów"¹³⁴.

Wreszcie, współpraca regionalna stopniowo staje się kolejnym obiecującym obszarem białorusko-pakistańskiego partnerstwa. Podpisano już szereg umów i memorandów między miastami, prowincjami i regionami obu krajów. Na przykład, spośród białoruskich regionów, obwód grodzieński ma duży potencjał współpracy z Pakistanem. "Prowincja Sindh i miasto Karaczi, które jest centrum przemysłowym Pakistanu, są bardzo ważnymi partnerami strategicznymi. W 2015 roku została podpisana umowa o współpracy między miastem Karaczi a obwodem grodzieńskim"¹³⁵. Obecnie strony są gotowe do odnowienia umowy i wznowienia stosunków we wszystkich sektorach: gospodarce, biznesie, kulturze, edukacji. Na przykład, żywność dla niemowląt produkowana przez Bellakt już sprawdziła się w Pakistanie, a dostawy te można zwiększyć. A w czasie istnienia Grodzieńskiego Uniwersytetu Medycznego wykształcenie zdobyło tu już 122 pakistańskich studentów. Tak więc strony będą aktywnie kontynuować pracę nad rozwojem punktów kontaktowych. W końcu to dopiero początek.

Innym ciekawym pomysłem dotyczącym białorusko-pakistańskich interakcji regionalnych jest to, że w najbliższej przyszłości w Pakistanie planuje się budowę dziewięciu specjalnych stref ekonomicznych, z których cztery są w wysokim stopniu gotowości. Wszystkie z nich znajdują się w korytarzu gospodarczym Pakistan-Chiny i

¹³³ Białoruś i Pakistan zgodziły się rozszerzyć współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-dogovorilis-o-rasshirenii-sotrudnichestva-544373-2023>

¹³⁴ Zalesky, B.L. Promować krajowe technologie / B.L. Zalesky // Materiały XX Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Kluczowe aspekty naukowej działalności - 2023", Tom I. Przemysł: Nauka i studia. - C. 24.

¹³⁵ Ambasador: Obwód grodzieński ma ogromny potencjał współpracy z Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/posol-grodnenskaia-oblast-imet-ogromnyi-potencial-dlia-sotrudnichestva-s-pakistanom-515738-2022>

mogą być wykorzystywane do realizacji wspólnych projektów pakistańsko-białoruskich. Można zatem przewidzieć, że więzi partnerskie między regionami Białorusi i Pakistanu mogą wkrótce przekształcić się w nowe obiecujące projekty.

A w 2024 r. obie strony omawiają już nową mapę drogową współpracy białorusko-pakistańskiej na lata 2025-2027, która zapewni kompleksowe ramy dla wzmocnienia stosunków dwustronnych i która koncentruje się na zapewnieniu "ułatwień w handlu i inwestycjach, promowaniu wspólnych badań i rozwoju oraz zwiększeniu wymiany edukacyjnej i kulturalnej". Mapa drogowa podkreśla znaczenie współpracy w sektorach takich jak rolnictwo, handel elektroniczny, nauka i technologia oraz edukacja"¹³⁶.

Wśród planowanych działań nowej mapy drogowej nacisk zostanie położony między innymi na rozwój współpracy przemysłowej między oboma krajami w celu jej dalszej intensyfikacji. W tym kontekście chcielibyśmy przypomnieć, że interakcja ze stroną pakistańską w tej dziedzinie jest rozwijana w ramach protokołu ustaleń podpisanego w 2015 roku między Ministerstwem Przemysłu Republiki Białorusi a Ministerstwem Przemysłu i Produkcji Islamskiej Republiki Pakistanu. A teraz "na podstawie wyników stycznia-czerwca 2024 r. obserwuje się dodatnią dynamikę obrotów handlowych przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu [Białorusi] z Pakistanem. Tempo wzrostu eksportu do tego regionu przekroczyło 180 procent w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku"¹³⁷. Białoruscy eksporterzy są gotowi kontynuować dostawy szerokiej gamy maszyn - rolniczych, towarowych, komunalnych i drogowych.

Na przykład Mińska Fabryka Traktorów (MTZ) planuje zwiększyć sprzedaż swoich maszyn na rynku pakistańskim. Przypomnijmy, że "średnia roczna wielkość sprzedaży do Pakistanu wynosi około 2-2,5 tys. ciągników"¹³⁸. Jednak ostatnio producenci ciągników, w porozumieniu z partnerami z Pakistanu, zaczęli modernizować część techniczną wyłącznie zgodnie z wymaganiami użytkownika końcowego. W tym celu jeszcze w sierpniu tego roku MTW podpisało umowy o strategicznej współpracy z pakistańskimi firmami Shahzad Trade Link i HBL Zarai Services, które zapewniły "umowy w sprawie organizacji promocji, sprzedaży i serwisu ciągników BELARUS o mocy powyżej 100 KM na rynku pakistańskim"¹³⁹. Stworzą one również platformy do demonstracji białoruskich ciągników i mobilnego serwisu maszyn rolniczych w różnych prowincjach Pakistanu za pośrednictwem istniejącej sieci dealerskiej z

¹³⁶ Khan, S.H. Збли́е́нне Мінска і Ісламабаду / S.H. Khan // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/interview/view/sblizhenie-minska-i-islamabada-sadzhad-hajder-han-rasskazal-o-novyh-initsiativah-i-vizitah-9357/>

¹³⁷ Ministerstwo Przemysłu jest gotowe udzielić wszelkiej możliwej pomocy w rozwoju współpracy między Białorusią a Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/minprom-gotovy-okazat-vsemernoje-sodejstvie-v-razviti-sotrudnichestva-belarusi-i-pakistan-655788-2024/>.

¹³⁸ Mińska Fabryka Ciągników planuje zwiększyć wolumen dostaw maszyn do Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/minskij-traktormvi-zavod-planiruet-narastit-obiemy-postavok-tehniki-v-pakistan-655685-2024/>.

¹³⁹ MTZ podpisał umowy o strategicznej współpracy z firmami z Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-podpisal-soglashenija-o-strategicheskom-sotrudnichestvo-s-kompanijami-iz-pakistan-653533-2024/>

udziałem nowych firm. Ponadto MTW pracuje nad utworzeniem zakładu montażowego w tym południowoazjatyckim kraju, ponieważ "wspólne zakłady montażowe są globalnym trendem". W tym celu opracowywane są lokalne akty prawne, które stymulują ten proces"¹⁴⁰. I wszystko wskazuje na to, że w niedalekiej przyszłości strony, po spełnieniu odpowiednich procedur formalnych, podejmą ostateczną decyzję w tej sprawie.

Jeśli chodzi o inne aktualne aspekty interakcji białorusko-pakistańskiej, można zauważyć, że naukowcy z obu krajów planują również rozwój współpracy w obszarach priorytetowych. W sierpniu 2024 r. Narodowa Akademia Nauk Białorusi i Akademia Nauk Pakistanu stwierdziły potrzebę aktualizacji umowy o współpracy naukowo-technicznej, która została podpisana w maju 2015 r., w celu uwzględnienia najbardziej istotnych i priorytetowych obszarów dla obu krajów. Tym bardziej, że "Pakistan jest zainteresowany rozwojem współpracy z naukowcami z Białorusi w takich dziedzinach jak sztuczna inteligencja, technologie laserowe i technologie dla rolnictwa"¹⁴¹. Cel tych zmian jest taki sam: przedstawienie konkretnych wyników wspólnych działań innowacyjnych przedstawicieli sfery naukowej i technologicznej Białorusi i Pakistanu w najbliższej przyszłości.

Podczas 7. spotkania Wspólnej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej, które odbyło się we wrześniu tego roku w Islamabadzie, obie strony potwierdziły swoje intencje rozwoju i intensyfikacji współpracy w różnych obszarach gospodarki. Obszary, o których mowa, to przemysł, rolnictwo, edukacja, farmaceutyka, handel i inwestycje, a także transport i komunikacja. "Podpisano memorandum o współpracy w dziedzinie przemysłu tekstylnego. Na poziomie międzyrządowym położono podwaliny pod współpracę w wielu obszarach - standaryzacji, ochrony środowiska, przemysłu lekkiego, transportu i komunikacji, zarządzania łańcuchami żywnościowymi. Odpowiednie dokumenty dwustronne zostaną podpisane w najbliższej przyszłości"¹⁴². Kolejnym obszarem, który będzie kontynuowany w ramach partnerstwa między Białorusią a Pakistanem, jest działalność wystawiennicza. Wspomnieliśmy już powyżej, że w marcu 2023 roku w pakistańskim mieście Karaczi zorganizowano narodową ekspozycję Białorusi na Międzynarodowych Targach Handlu i Przemysłu. Każdego roku w tym specjalistycznym forum wystawienniczym w Azji Południowej bierze udział ponad 350 firm z różnych krajów świata i ponad 50 tysięcy odwiedzających. Główne sekcje wystawy to rolnictwo, przemysł motoryzacyjny, budowa maszyn, energetyka, przemysł metalurgiczny i wydobywczy, budownictwo,

¹⁴⁰ MTZ opracowuje kwestię utworzenia zakładu montażowego w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-prorabatvvaet-vopros-sozdaniia-sborochnoego-proizvodstva-v-pakistanie-655686-2024/>

¹⁴¹ Akademii Nauk Białorusi i Pakistanu będą współpracować w dziedzinie technologii dla kompleksu rolno-przemysłowego, laserów i sztucznej inteligencji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/akademii-nauk-belarusi-i-pakistan-budut-sotrudnicat-v-sferah-tehnologii-dlja-apk-lazerov-i-ii-655196-2024/>

¹⁴² Edukacja, farmaceutyka, przemysł. Białoruś i Pakistan określily sfery współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/obrazovanie-farmatsevtika-promyshlennost-belarus-i-pakistan-nametili-sfery-vzaimodeistvija-663606-2024/>

petrochemia. Na tej wystawie zorganizowano Narodową Ekspozycję Białorusi, w której "wzięło udział 20 białoruskich firm, które produkują towary przemysłowe, petrochemiczne, diagnostyczne, materiały i sprzęt, a także świadczą usługi edukacyjne, prace badawczo-rozwojowe"¹⁴³.

W szczególności zaprezentowano prawie czterdzieści osiągnięć białoruskich naukowców z siedmiu organizacji naukowych i badawczo-produkcyjnych Narodowej Akademii Nauk (NAS) Białorusi oraz instytucji Ministerstwa Edukacji. "Do najciekawszych należała ceramika elektroniczna i produkty na jej bazie z Centrum Badań Materiałoznawczych Narodowej Akademii Nauk Białorusi, w tym izolatory ceramiczne i obudowy do filtrów mikrofalowych, rezonatory dielektryczne, rezonatory do anten oraz produkty na bazie piezoceramiki"¹⁴⁴. Ponadto Centrum Badań Materiałowych zaprezentowało materiał zawierający grafen i produkty na nim oparte. Może być stosowany w elementach konstrukcyjnych, magazynach energii, smarach, sorbentach, czujnikach.

Instytut Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego Państwowej Akademii Nauk zaprezentował na wystawie suchy starter i biokonserwant. Startery bakteryjne do bilansowania dodatków paszowych regulują procesy mikrobiologiczne w żołądkach krów. Biokonserwant składa się z mieszaniny specjalnie wyselekcjonowanych i liofilizowanych szczepów bakterii kwasu mlekowego - laktokoków. Przeznaczony jest do zakiszania surowców roślinnych - zbóż jednorocznych i wieloletnich oraz roślin strączkowych.

Na wystawie zaprezentowano również mikro- i nanotechnologie superdrobnoziarnistego magnetycznego polerowania ściernego Białoruskiego Narodowego Uniwersytetu Technicznego (BITU). Ich celem jest ultracienkie polerowanie powierzchni o wysokiej precyzji do chropowatości na poziomie nano, korekta kształtu powierzchni części optycznych, zwiększenie wytrzymałości promieniowej części urządzeń optycznych i laserowych, czyszczenie powierzchni przed spawaniem i powlekaniem, zwiększenie odporności na korozję, zużycie i mechaniczne zniszczenie części wykonanych ze stopów metali, monokryształów i ceramiki. Rozwój przewyższa najlepsze światowe analogi pod względem możliwości technologicznych, wskaźników ekonomicznych i środowiskowych. Technologie i sprzęt są interesujące dla przedsiębiorstw produkujących maszyny i przyrządy, w tym producentów optyki, laserów i elektroniki.

Białoruski Uniwersytet Państwowy (BSU) był jednym z aktywnych uczestników tej wystawy i zaprezentował około 20 osiągnięć. Innowacje BSU obejmowały "materiały pochłaniające promieniowanie serii KUP. Są one przeznaczone do ochrony samolotów przed promieniowaniem elektromagnetycznym. W szczególności materiały te mogą

¹⁴³ Narodowa ekspozycja Białorusi została otwarta na wystawie przemysłowej w pakistańskim Karaczi [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnaja-ekspozitsija-belarusi-otkryty-na-promyshlennoi-vystavke-v-pakistanskom-karachi-554860-2023/>

¹⁴⁴ Białoruś zaprezentuje rozwój naukowy, techniczny i innowacyjny na Międzynarodowych Targach Handlu i Przemysłu w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://edu.gov.by/vi-ru/news/belarus-predstavit-nauchnotekhnicheskie-i-innovatsionnye-razrabotki-na-mezhdunarodnov-vystavke-inter/>

być stosowane do pokrycia wewnętrznej niszy radaru meteorologicznego w samolotach cywilnych, jako absorber w rozwoju kompaktowych komór bezchewych, skoordynowanych obciążeń..."¹⁴⁵. Również wśród osiągnięć BSU - "Technologia syntezy nowych polioli z surowców wtórnych i naturalnych do produkcji pianek poliuretanowych", która opiera się na przetwarzaniu i wykorzystaniu surowców wtórnych do produkcji polioli. Zapewniają one obniżenie kosztów produkcji tony pianki poliuretanowej o pięć do dziesięciu procent poprzez zmniejszenie kosztów polioli o 15-20 procent. Ponadto BSU zaprezentowało materiały ciekłokrystaliczne, spektrometr wielokanałowy, mobilny zasilacz do ładowania superkondensatorów i akumulatorów transportu elektrycznego, rejestrator parametrów ruchu urządzeń dźwigowych B-590 PALTUS, materiały kompozytowe pochłaniające światło.

Białoruski Państwowy Uniwersytet Technologiczny (BSTU) zaprezentował "żaroodporne materiały ceramiczne dla jednostek termicznych. Są one przeznaczone do izolacji termicznej i elektrycznej pieców w odlewniach, warsztatach termicznych i kuźniczych"¹⁴⁶. Materiały te mają szereg zalet w porównaniu z ich analogami. Mają lepsze właściwości mechaniczne, termiczne i elektrofizyczne. Ponadto BGTU zaprezentowało proppanty szklano-ceramiczne - materiały w kształcie granulek stosowane w przemyśle naftowym w celu poprawy wydajności odzyskiwania odwrotów przy użyciu technologii szczelinowania hydraulicznego.

Należy zauważyć, że białorusko-pakistańskie forum biznesowe odbyło się przy okazji Międzynarodowych Targów Handlowo-Przemysłowych-2023, podczas których białoruscy uczestnicy zaprezentowali swoje produkty pakistańskiej publiczności. Przeprowadzono również negocjacje w celu podpisania umów na dostawę białoruskich towarów i usług do Pakistanu.

I jeszcze jedna ciekawostka: pod koniec października 2024 r. w tym samym pakistańskim mieście Karaczi odbędzie się piąta Międzynarodowa Wystawa Tekstyliów i Skóry TEXPO-2024, na której zaprezentowane zostaną wyroby tekstylne i skórzane wykonane z materiałów przyjaznych dla środowiska, gdzie "ponad 300 lokalnych producentów zaprezentuje swoje wyroby tekstylne i skórzane, a około 50 wystawców z całego świata zaprezentuje najnowsze osiągnięcia technologiczne i produkty przyjazne dla środowiska. Największe pakistańskie firmy, które dostarczają tekstylia i skórę znaną na całym świecie markom, również biorą udział w targach"¹⁴⁷

Strona pakistańska zaprosiła białoruskie firmy zainteresowane nawiązaniem kontaktów z najlepszymi lokalnymi producentami do wzięcia udziału w wydarzeniu i ułatwi wizyty w pakistańskim przemyśle tekstylnym i skórzanym.

¹⁴⁵ Około 20 opracowań zostanie zaprezentowanych przez BSU na wystawie Międzynarodowych Targów Handlu i Przemysłu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://bsu.by/news/okolo-20-razrabotok-predstavit-bgu-na-mezhdunarodnov-vystavke-international-trade-and-industry-fair-d/>.

¹⁴⁶ Białoruś prezentuje rozwój w dziedzinie ceramiki elektronicznej i nanotechnologii [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://e-cis.info/news/569/107455/>.

¹⁴⁷ Ekologicznie czyste tekstylia i skóra. Białoruskie firmy zostały zaproszone na wystawę profilową w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ekologicheski-chistyj-tekstil-i-kozha-na-profilnuu-vystavku-v-pakistanie-priglasili-belorusskie-656923-2024/>.

Wszystko to sugeruje, że ten południowoazjatycki kraj jest ważnym partnerem handlowym dla Białorusi, gdzie podstawą białoruskiego eksportu są złożone produkty techniczne, chemiczne i spożywcze o wysokiej wartości dodanej: ciągniki, ciężarówki, części i akcesoria, opony, włókna chemiczne i masa celulozowa. Ogólnie rzecz biorąc, oba kraje mają duży potencjał do dalszego zrównoważonego wzrostu i nadal ciężko pracują, aby utrzymać aktywną dynamikę dwustronnych interakcji w celu pełniejszego wykorzystania dostępnych możliwości współpracy.

FOR AUTHOR USE ONLY

W kierunku regionalnej integracji gospodarczej integracja gospodarcza

W 2024 roku przypada 30. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Białorusią a Pakistanem. W tym czasie interakcja między oficjalnym Mińskiem a Islamabadem przekształciła się w solidne partnerstwo na dużą skalę. Świadczy o tym podpisana w listopadzie ubiegłego roku **mapa drogowa rozwoju kompleksowej współpracy między krajami na lata 2025-2027**, która ułatwi dwustronną interakcję. Podczas wizyty białoruskiego przywódcy w Pakistanie, wraz z mapą drogową, przyjęto kilkanaście umów i memorandumów, obejmujących stosunki handlowe, gospodarkę, współpracę kulturalną, edukację i obronę. Ogólnie rzecz biorąc, ramy prawne stosunków białorusko-pakistańskich liczą już około 100 dokumentów, Strony zamierzają **rozwijać współpracę produkcyjną** jako jeden z priorytetowych obszarów. W szczególności strona białoruska planuje zorganizować dwa zakłady montażowe ciągników na ziemi pakistańskiej. "Będzie to gama ciągników o mocy do 60 KM i ponad 100 KM, które cieszą się dużym popytem na rynku pakistańskim",¹⁴⁸. Należy zauważyć, że w 2025 r. Mińska Fabryka Ciągników (MTZ) dostarczy co najmniej 2,7 tys. maszyn o mocy do 60 KM. A "tempo wzrostu eksportu białoruskich ciągników w pierwszych dziewięciu miesiącach 2024 r. wyniosło 107,9% w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku [2023]"¹⁴⁹. Ponadto w listopadzie MTZ podpisało memorandum o współpracy z pakistańskimi firmami Green Corporate Initiative Limited i Heavy Industries Taxila, które określa konkretne warunki i algorytm działań na rzecz realizacji projektu produkcji montażowej mocniejszych białoruskich maszyn. W końcu "ciągniki o mocy powyżej 100 KM nie były wcześniej stale dostarczane do Pakistanu. A organizacja produkcji montażowej ma długoterminowe wzajemnie korzystne perspektywy"¹⁵⁰.

Pakistańskim partnerom zaproponowano również zorganizowanie spółki joint venture do produkcji zaczepianych i zawieszanych maszyn rolniczych, które razem pozwolą na wykonanie całego zakresu prac technologicznych. Istnieją również poważne plany dostaw samochodów ciężarowych, maszyn do budowy kamieniołomów i dróg oraz maszyn komunalnych. W Islamabadzie podpisano porozumienie o uruchomieniu produkcji montażowej białoruskich silników dla montowni ciągników i dostaw na rynek wtórny Pakistanu. Pakistańscy partnerzy są również bardzo zainteresowani pojazdami pasażerskimi, zwłaszcza białoruskimi autobusami elektrycznymi. Kraj ten planuje docelowo zastąpić transport pasażerski z silnikami spalinowymi transportem

¹⁴⁸ Nie tylko ciągniki. Jakie zakłady montażowe Białorusi mogą pojawić się w Pakistanie? [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/ne-tolko- traktorv-kakie-sborochnye-proizvodstva-belarusi-mogut-pojavitsia-v-pakistane-678297-2024/>.

¹⁴⁹ MTZ dostarczy Pakistanowi co najmniej 2,7 tys. ciągników BELARUS w 2025 r. [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-postavit-v- pakistan-ne-menee-27-tys-traktorov-bialorus-v-2025-godu-679583-2024/>.

¹⁵⁰ Produkcja montażowa ciągników BELARUS ma być zorganizowana w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/sborochnoe- proizvodstvo-traktorov-belarus-planiruetsia-organizovat-v-pakistane-678120-2024/>.

przyjaznym dla środowiska. W tej części możliwe jest więc zaoferowanie nie tylko elektrycznych pojazdów pasażerskich, ale także białoruskiej sieci infrastruktury ładowania zorganizowanej zgodnie z zasadą "smart city".

W zakresie **współpracy transportowej** Białoruś i Pakistan pracują nad organizacją tak zwanej płynnej logistyki ładunków. Wiadomo, że dostawy towarów z naszej republiki do tego południowoazjatyckiego kraju są dość skomplikowane. A "teraz strony pracują nad tym, aby przedsiębiorstwa mogły obniżyć koszty dostaw towarów do Pakistanu i z Pakistanu na Białoruż"¹⁵¹. W listopadzie ubiegłego roku w Islamabadzie podpisano międzynarodową umowę o międzynarodowym transporcie drogowym, która określa procedury operacji transportowych. Planuje się, że oba kraje faktycznie skrócą o połowę okres dostawy ładunków. Kalkulacja jest następująca. "Tak, transport drogowy jest droższy niż transport morski, ale jednocześnie porusza się z dużo większą prędkością, tj. w rzeczywistości o połowę szybciej niż transport morski. W przyszłości Białoruś i Pakistan chciałyby również ustanowić połączenie kolejowe: w tym przypadku logistyka stanie się bardziej korzystna"¹⁵².

Wracając do białorusko-pakistańskich dokumentów podpisanych w listopadzie 2024 roku, są jeszcze dwie ważne umowy: o współpracy naukowo-technicznej - między Narodową Akademią Nauk (NAS) Białorusi a Pakistańską Akademią Nauk; o współpracy naukowo-technicznej - między NAS a Pakistańską Radą Badań Naukowych i Przemysłowych. A już w styczniu 2025 roku ogłoszono konkurs wspólnych białorusko-pakistańskich projektów naukowych i technologicznych na lata 2025-2027, który "będzie odbywał się w następujących dziedzinach: nowe materiały, nano- i biotechnologie, odnawialne źródła energii, chemia przemysłowa, górnictwo, inteligentne rolnictwo i rolnictwo precyzyjne, technologie informacyjne i komunikacyjne, medycyna i farmaceutyka, bezpieczeństwo żywnościowe, gospodarka wodna, ochrona środowiska"¹⁵³. Będzie to konkretny krok w kierunku pogłębienia więzi Białorusi z Pakistanem w dziedzinie nauki i technologii.

Kolejnym tematem związanym z wizytą białoruskiej delegacji w Islamabadzie w listopadzie 2024 r. **było forum biznesowe między Białorusią a Pakistanem**, w którym wzięło udział ponad 40 przedstawicieli krajowych przedsiębiorstw reprezentujących takie obszary współpracy, jak budowa maszyn, rolnictwo, farmaceutyki, leki weterynaryjne i przemysł lekki. Na tym forum odnotowano interesujący fakt. W 2023 roku białoruski eksport do Pakistanu wzrósł dwa i pół razy. W pierwszej połowie 2024 roku jest to plus 13 procent, czyli ponad 17 milionów dolarów. "Całkowity obrót handlowy między krajami w 2023 roku wyniósł prawie 50

¹⁵¹ Białoruż i Pakistan pracują nad stworzeniem "płynnej" logistyki towarowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-rabotajut-nad-sozdaniem-besshovnoj-gruzovoj-logistiki-677983-2024/>

¹⁵² Białoruś i Pakistan skrócą o połowę czas dostawy ładunków [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-pakistan-vdvoe-sokratiat-srok-dostavki-gruzov-678276-2024/>

¹⁵³ Konkurs białorusko-pakistańskich projektów naukowo-technicznych na 2025-2027 [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/objavlen-konkurs-bialorusko-pakistanskikh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-na-2025-2027-gody-689099-.2025/>

milionów dolarów"¹⁵⁴ . A oto wynik tego forum: podpisano osiem dokumentów o łącznej wartości ponad 17 milionów dolarów.

Wśród podpisanych umów znalazła się umowa dystrybucyjna o współpracy na pięć lat pomiędzy Bellakt Open Joint Stock Company i Nutrifood & Pharmaceuticals. JSC Belsvetmet i firma logistyczna Raas International Trading podpisały umowę na dostawę białej blachy na 2025 rok. W sektorze przemysłowym podpisano następujące dokumenty: memorandum intencyjne między Belshina i Shahzad Trade Links w sprawie sprzedaży produktów Belshina na rynku pakistańskim; umowę o współpracy między Mińskim Zakładem Samochodowym (MM3) a tą samą pakistańską firmą na dostawy białoruskich produktów w 2025 roku. W dziedzinie medycyny Belmedpreparaty RUE podpisała memorandum o współpracy z Bio Medical System w zakresie rejestracji i dostaw leków. Nawiązano również kontakty biznesowe w zakresie dostaw leków weterynaryjnych - Belvitunifarm i Mustafa Brothers podpisały odpowiednią umowę"¹⁵⁵ .

W ramach tego forum pakistańskie stowarzyszenia biznesowe dostrzegły znaczny potencjał rozwoju elektronicznego handlu wymiennego z Białorusią w celu wykorzystania pełnego zakresu możliwości Białoruskiej Uniwersalnej Giełdy Towarowej (BUTE) do zawierania umów importowo-eksportowych, nawiązywania nowych kontaktów biznesowych oraz uzyskiwania aktualnych informacji cenowych i marketingowych. Jednocześnie "produkty białoruskiego przemysłu drzewnego cieszą się największym zainteresowaniem pakistańskich kręgów biznesowych. W związku z tym planuje się skoncentrować wysiłki na przyciąganiu dużych pakistańskich importerów drewna do BUTB w celu zorganizowania ich regularnego udziału w giełdowym handlu tarcicą"¹⁵⁶ . Prace te będą wspierane przez Ogólnopakistańskie Stowarzyszenie Sprzedawców Drewna, które wyraziło chęć pomocy w edukacji branży na temat możliwości i korzyści płynących z mechanizmu wymiany. Podobne ustalenia zostały poczynione przez BUTB z Federacją Pakistańskich Izb Handlu i Przemysłu, Islamabadzką Izbą Handlu i Przemysłu oraz Pakistańską Giełdą Towarową. Dla celów statystycznych tylko dwie firmy z Pakistanu są obecnie akredytowane na białoruskiej giełdzie. Dlatego najważniejszym zadaniem na tym etapie jest zwiększenie liczby pakistańskich handlowców. Już na tym forum kilka pakistańskich firm handlujących metalami żelaznymi ogłosiło zamiar sprzedaży produktów z metali żelaznych za pośrednictwem BUTB.

W lutym 2025 roku w Mińsku odbyło się **8. posiedzenie Wspólnej Białorusko-Pakistańskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej**, na którym

¹⁵⁴ Białoruskie przedsiębiorstwa zawarły umowy na 17 milionów dolarów na forum biznesowym w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskie-predpriatii-a-na-business-forume-v-pakistane-dostigli-dogo-vorennoستي-na-17-mln-677972-2024/>

¹⁵⁵ Przemysł i medycyna. Co uzgodniły firmy z Białorusi i Pakistanu na forum w Islamabadzie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/promyshlennosti-i-meditsina-o-chem-dogovorilis-kompanii-belarusi-i-pakistana-na-forum-v-islamabade-678090-2024/>

¹⁵⁶ Pakistański biznes jest gotowy do przystąpienia do handlu wymiennego z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/pakistanskij-biznes-gotov-vkluchatsja-v-birzhevuju-torgovlju-s-belarusiju-678024-2024/>

dokonano przeglądu perspektyw współpracy dwustronnej w wielu dziedzinach. Podczas tego spotkania strony zauważyły, że Białoruś i Pakistan "mają szeroką interakcję w dziedzinie rolnictwa, technologii, sektora przemysłowego i wzrostu w różnych sektorach dla ogólnej obopólnej korzyści obu krajów"¹⁵⁷. Należy przypomnieć, że w listopadzie 2024 roku, podczas wizyty białoruskiego przywódcy w Pakistanie, postawiono sobie za zadanie przeniesienie wszystkich umów protokolarnych do formatu praktycznej realizacji wraz z podpisaniem odpowiednich umów i kontraktów mających na celu zwiększenie dwustronnych obrotów handlowych. Dla odniesienia należy zaznaczyć, że obroty handlowe między Białorusią a Pakistanem w 2024 roku "wzrosły o 4,6% do 50,3 mln USD, z czego 70% stanowiły <...> produkty przedsiębiorstw przemysłowych"¹⁵⁸.

Na 8. posiedzeniu komisji strona białoruska wyraziła zainteresowanie zwiększeniem dostaw produktów przemysłowych, zbadaniem możliwości "utworzenia centrów serwisowych i wspólnych zakładów montażowych"¹⁵⁹, w tym transportu elektrycznego, a także gotowością do dzielenia się z pakistańskimi partnerami wiedzą i doświadczeniem w zakresie nauki i technologii, edukacji i szkolenia kadr. A już na marginesie posiedzenia komisji stwierdzono, że "Pakistan jest zainteresowany dostawą ciągników BELARUS o mocy powyżej 100 KM" [4].¹⁶⁰ [4]. Na stronie internetowej MTZ delegacja z tego południowoazjatyckiego kraju omówiła plany zorganizowania produkcji montażowej białoruskich maszyn na ziemi pakistańskiej i zwiększenia dostaw ciągników na rynek pakistański. Również w lutym tego roku MM3 podpisała umowę z pakistańską firmą Shahzad Trade Link na dostawę części zamiennych i omówiła promocję, sprzedaż i serwis produktów firmy w Pakistanie, ponieważ "rozszerzenie współpracy z pakistańskimi firmami w przemyśle zapewnia doskonały potencjał dla dalszego zrównoważonego rozwoju obu krajów"¹⁶¹.

A w maju 2025 roku białoruskie przedsiębiorstwa wezmą udział w zbiorowej ekspozycji na **Międzynarodowych Targach Handlowo-Przemysłowych** (ITIF) w pakistańskim mieście Karaczi, które "pomogą w znalezieniu nowych partnerów i rozwijaniu inicjatyw z istniejącymi kontrahentami"¹⁶². ITIF jest uważana za wiodącą

¹⁵⁷ Jakie kierunki współpracy gospodarczej z Białorusią Pakistan planuje rozwijać [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/kakie-napravlenija-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-s-belarusiju-planiruet-razvivat-pakistan-694839-2025/>

¹⁵⁸ Obroty handlowe między Białorusią a Pakistanem wzrosły w ubiegłym roku o 4,6% [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/tovarooborot-belarusi-i-pakistana-za-proshlyj-god-vyros-na-46-694826-2025/>

¹⁵⁹ Wspólna produkcja i rolnictwo. Kushnarenko o perspektywach współpracy z Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/sovmestnye-proizvodstva-i-selskoe-hoziaistvo-kushnarenko-o-perspektivah-sotrudnichestva-s-pakistanom-694824-2025/>

¹⁶⁰ Pakistan jest zainteresowany dostawą ciągników BELARUS o mocy ponad 100 KM. [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/pakistan-zainteresovan-v-postavkah-tractorov-belarus-moschnostiju-bolee-1s-100-695124-2025/>

¹⁶¹ Promocja, sprzedaż, serwis. Jakie kierunki rozwoju Mińskiej Fabryki Samochodów będą rozwijane w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/regions/view/prodvizhenie-prodazhi-servisa-kakie-napravlenija-budet-razvivat-minskij-motornyi-zavod-v-pakistane-696802-2025/>

¹⁶² "To wiodąca wystawa przemysłowa w Azji Południowej". Białoruskie przedsiębiorstwa prezentują swoje produkty w Karaczi [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/eto-vedushchaja-promyshlennaja-vystavka-v-juzhnoi-azii-belorusskie-predpriiatiya-prezentuiut-697211-2025/>

międzynarodową specjalistyczną wystawę w regionie Azji Południowej. Wśród jej głównych sekcji znajdują się: rolnictwo, motoryzacja, obrabiarki, energia, metalurgia, budownictwo, górnictwo i petrochemia. Co roku bierze w niej udział ponad 350 firm z Chin, Iranu, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Turcji, Belgii i Niemiec, a liczba odwiedzających przekracza 40 tysięcy. Na 8. posiedzeniu komisji zauważono również, że jednym z priorytetów współpracy między oboma krajami jest interakcja w dziedzinie rolnictwa, która obejmuje nie tylko dostawy produktów spożywczych, ale także produktów do hodowli zwierząt, produkcji nasion, dodatków i leków weterynaryjnych. Strona pakistańska jest zainteresowana rozszerzeniem dwustronnego partnerstwa w tej dziedzinie. Dodajmy, że "w 2024 r. obroty handlowe towarami rolno-spożywczymi między państwami wzrosły już o 36,5% w porównaniu z poziomem z 2023 r."¹⁶³. Co ciekawe, największy udział w białoruskim eksporcie do tego południowoazjatyckiego kraju miały dostawy żywności dla niemowląt, a mianowicie kaszek zbożowych. Eksport białoruskiego mleka i produktów mlecznych do Pakistanu również wzrósł trzykrotnie w 2024 roku. Obejmują one dostawy odtłuszczonego mleka w proszku i serwatki. Krajowi producenci zamierzają zwiększyć eksport do tego kraju i rozszerzyć asortyment towarów do wzajemnej wymiany handlowej. Z tego powodu trwają już aktywne dwustronne prace nad certyfikacją, produkcją i dostawą szczepionek weterynaryjnych krajowej produkcji. Omówiono również możliwości współpracy w zakresie hodowli zwierząt gospodarskich i rybołówstwa. Po szczegółowym rozpatrzeniu obszarów współpracy strony przyjęły szereg konkretnych decyzji. Kilka dni po 8. posiedzeniu Wspólnej Komisji odbyło się **5. posiedzenie Białorusko-Pakistańskiej Komisji ds. Współpracy Naukowo-Technicznej**, na którym strony dokonały przeglądu obecnego stanu i perspektyw współpracy naukowo-technicznej między oboma krajami. Należy zauważyć, że "do 2025 roku trzy wspólne projekty naukowo-techniczne w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, nanotechnologii w elektronice, nowych materiałów zostały z powodzeniem wdrożone między wiodącymi instytutami Narodowej Akademii Nauk Białorusi, Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego i Pakistańskiej Rady Badań Naukowych i Przemysłowych, Narodowego Uniwersytetu Nauki i Technologii Pakistanu"¹⁶⁴. Priorytetowe obszary wspólnych działań na lata 2025-2026 zostały już określone. Obejmują one sztuczną inteligencję, medycynę, biotechnologię, energetykę, inżynierię i rolnictwo. W związku z tym, jak wspomniano powyżej, w styczniu 2025 roku ogłoszono konkurs na wspólne białorusko-pakistańskie projekty naukowo-techniczne na lata 2025-2027. Podsumowując, należy dodać, że w ciągu ostatnich dziewięciu lat obie strony odbyły już osiem spotkań wspólnej białorusko-pakistańskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej. Ponadto istnieje już

¹⁶³ Białoruś w 2024 roku trzykrotnie zwiększyła eksport produktów mlecznych do Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-v-2024-godu-narastila-eksport-molochki-v-pakistan-v-tri-raza-695200-2025/>

¹⁶⁴ Medycyna i biotechnologia. Białoruś i Pakistan ustalają priorytety partnerstwa naukowo-technicznego [Elektroniczny zasób]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/meditsina-i-biotehnologii-belarus-i-pakistan-opredelili-priorytety-nauchno-technicheskogo-partnerstva-695854-2025/>

osiem grup roboczych między krajami, które rozwijają współpracę w szerokim zakresie interakcji. Wszystko to powinno przyczynić się do rozszerzenia partnerstwa handlowego i gospodarczego oraz wdrożenia wspólnego podejścia do regionalnej integracji gospodarczej.

FOR AUTHOR USE ONLY

Rok przełomowych rozwiązań

Przeszłość, Rok 2024 był rokiem przełomowym w rozwoju

W czerwcu białoruski przywódca złożył pierwszą w historii stosunków międzypaństwowych Białorusi i **Mongolii** wizytę państwową **we wschodnioazjatyckim** kraju. Przypomnijmy, że od czasu nawiązania białorusko-mongolskich stosunków dyplomatycznych w styczniu 1992 r. Mińsk i Ułan Bator aktywnie rozwijają współpracę handlową i gospodarczą, budują partnerstwa między białoruskimi i mongolskimi regionami, wzmacniają kontakty międzyparlamentarne i kontynuują realizację wspólnych projektów w dziedzinie edukacji. Niemniej jednak w styczniu 2024 r. na **7. posiedzeniu wspólnej białorusko-mongolskiej komisji międzyrządowej** ds. współpracy handlowej i gospodarczej w Mińsku uczestnicy zauważyli, że wzajemne obroty handlowe nie odzwierciedlają potencjału Białorusi i Mongolii. Z tego powodu postawiono zadanie - należy zrobić wszystko, aby relacje między dwoma krajami stały się strategiczne.

W marcu 2024 r. odbyła się oficjalna wizyta białoruskiej delegacji pod przewodnictwem szefa MSZ w Mongolii, podczas której osiągnięto porozumienie w sprawie podniesienia stosunków miEsko-mongolskich na wyższy poziom w celu zintensyfikowania całego zakresu kontaktów miCdy stronami na poziomie branI, podmiotów gospodarczych i kręgów biznesowych. W rzeczywistości stwierdzono, że "rozpoczyna się nowy etap w stosunkach między Białorusią a Mongolią"¹⁶⁵. W związku z tym oba kraje planowały opracowaI mapC drogową współpracy do 2026 roku, która bCdzie obejmowała dostawy białoruskich maszyn i urzĄdzeŃ rolniczych, maszyn komunalnych i drogowych, sprzCtu ratowniczego, urzĄdzeŃ dźwigowych, urzĄdzeŃ kamieniołomowych oraz pełny cykl tworzenia wysokiej klasy i wysokowydajnych kompleksów produkcji rolnej specjalnie dostosowanych do potrzeb i wymagaŃ mongolskich klientów. Faktem jest, że "Mongolia aktywnie się rozwija, więc rośnie zainteresowanie mongolskich konsumentów towarami, w tym wysokowydajnymi maszynami i artykułami spożywczymi"¹⁶⁶. W tym kontekście strony omówiły już możliwość otwarcia wyspecjalizowanych platform handlowych zarówno w Mińsku, jak i w Ułan Bator.

Jednak najpilniejszą kwestią dla tego wschodnioazjatyckiego kraju jest rozwój sektora rolno-przemysłowego, ponieważ zamierzają oni zmodernizować wiele w rolnictwie, zwłaszcza w sektorze hodowlanym, aby przejść od ekstensywnego stanu koczowniczego do intensywnego, a także stworzyć wspólną produkcję maszyn rolniczych w celu późniejszego wyposażenia mongolskich gospodarstw rolnych. Podczas wizyty zauważono, że ministerstwa sektorowe stron "przygotowały mapę

¹⁶⁵ Aleinik: rozpoczyna siC nowy etap w stosunkach miCdy Białorusią a Mongolią [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/politics/view/aleinik-v-otnoshenijah-belarusi-i-mongolii-nachinaetsja-novyj-etap-621446-2024/>

¹⁶⁶ BiałoruI i Mongolia opracują mapC drogową współpracy do 2026 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/politics/view/belarus-i-mongolija-razrabotajut-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-do-2026-goda-621451-2024>

drogą rozwoju współpracy w rolnictwie, istnieją określone projekty i etapy ich realizacji. Obejmują one budowę nowych i modernizację istniejących gospodarstw mlecznych o pełnym cyklu produkcyjnym, dostawy bydła białoruskiej selekcji, leków weterynaryjnych, nasion, specjalistycznego sprzętu, szkolenia i rozwój zawodowy mongolskich specjalistów oraz, oczywiście, dostawy maszyn rolniczych"¹⁶⁷.

W Mongolii istnieje już kilka zakładów produkcyjnych, które współpracują z Białorusią. Na przykład zakład APU do produkcji napojów mlecznych, gazowanych i alkoholowych, który wykorzystuje mleko w proszku z Białorusi do produkcji produktów mlecznych i białoruski sód do produkcji piwa. W marcu 2024 r. Mińskie Zakłady Traktorowe podpisały z Ministerstwem Rolnictwa i Przemysłu Lekkiego Mongolii mapę drogową dotyczącą organizacji dostaw ciągników i pługów o mocy 80-350 KM. Mapa drogową przedstawia plan dostaw na lata 2024-2025 z perspektywą współpracy do 2027 roku. W marcu strona białoruska przeprowadziła rozmowy z Mongolską Państwową Korporacją Rolniczą w sprawie dostaw bydła hodowlanego, sprzętu udojowego i budowy zakładów mleczarskich na potrzeby mongolskich rolników.

Ponadto, w ramach tego tematu, po spotkaniach w marcu 2024 roku w Ułan Bator, Białoruska Uniwersalna Giełda Towarowa (BUTB) planowała zdywersyfikować swoją strukturę towarową i zwiększyć wolumen dostaw giełdowych białoruskich produktów rolno-przemysłowych na rynek mongolski. Tym bardziej, że "we wrześniu 2023 roku na BUTB akredytowano pierwszego mongolskiego maklera giełdowego United Meres Machinery, który od dłuższego czasu działa na rynku białoruskim".¹⁶⁸ . A pierwsza transakcja z udziałem rezydenta Mongolii została zawarta w styczniu 2024 roku. Jednak do tej pory na rynek mongolski dostarczano tylko produkty białoruskich cukrowni. Sprzedano prawie półtora tysiąca ton tego produktu za łączną kwotę ponad 770 tysięcy dolarów. Prace w tym kierunku będą kontynuowane w najbliższej przyszłości. Ponadto "Mongolia jest zainteresowana importem białoruskiego mleka w proszku i masła. Porozumienie o współpracy w zakresie tych towarów zostało już osiągnięte z czterema potencjalnymi nabywcami - dużymi przedsiębiorstwami przemysłu spożywczego"¹⁶⁹.

Oddzielnym tematem jest współpraca Białorusi i Mongolii w zakresie reagowania kryzysowego. Wiadomo, że "dzięki pracy białoruskiego sprzętu uratowano już ponad 13 tysięcy osób i zapobieżono szkodom majątkowym o wartości ponad 20 milionów dolarów"¹⁷⁰. Strony omówiły kilka obszarów potencjalnej współpracy w tej

¹⁶⁷ Co Białoruś i Mongolia są gotowe sobie zaoferować? Szczegóły rozmów Aleinika w rządzie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/chtob-belarus-i-mongolija-gotovy-predlozhit-drug-drugu-podrobnosti-peregovorov-aleinika-v-pravitelstve-621640-2024/>

¹⁶⁸ Zalesky, B. Ideologia pragmatyzmu. Specyfika partnerstwa w białoruskiej gospodarce: segmenty wewnętrzne i zewnętrzne / Boris Zalesky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - C. 146.

¹⁶⁹ BUTB planuje zwiększyć eksport produktów rolnych do Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-planiruet-uvlechit-eksport-beloruskoi-selhozproduktii-v-mongoliu-622030-2024/>

¹⁷⁰ Jak białoruskie maszyny pomagają ratować ludzi w Mongolii i gdzie wykorzystywane jest nasze mleko w proszku. Nowe szczegóły dotyczące wizyty Aleinika [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

dziedzinie. Po pierwsze, mongolscy partnerzy są zainteresowani zakupem specjalnego sprzętu przeciwpożarowego Pozhsnab LLC na bazie podwozi MAZ, a także innego sprzętu i odzieży specjalnej. Strony przygotowywały się do podpisania nowej umowy. Mówimy o dostawie ponad 100 jednostek białoruskiego sprzętu przeciwpożarowego. Po drugie, istnieje duże zainteresowanie kontynuacją programów szkoleniowych dla mongolskich specjalistów w oparciu o wyspecjalizowane instytucje na Białorusi.

Inne obiecujące obszary białorusko-mongolskiej interakcji w Ułan Bator obejmowały współpracę w przemyśle wydobywczym i modernizację infrastruktury windowej w budynkach mieszkalnych. Ponadto "położono nacisk na dostawy pojazdów komunalnych i osobowych na potrzeby Ułan Bator". Stronie mongolskiej zaoferowano również możliwość dostarczenia przez stronę białoruską taboru kolejowego dla metra"¹⁷¹. W sferze humanitarnej MiEsk i Ułan Bator nakreśliły projekty "w Gwietle dużych programów państwowych, które są obecnie realizowane w Mongolii. W tym Program Miliarda Drzew, który wymaga specjalnego szkolenia pracowników leśnych"¹⁷². Krótko mówiąc, strony zgodziły się, rozszerzając ramy prawne stosunków między Białorusią a Mongolią, przyspieszyły prace nad podpisaniem około dziesięciu dwustronnych dokumentów - w dziedzinie rolnictwa, edukacji, współpracy międzyuniwersyteckiej, reagowania kryzysowego, między organami ścigania i instytucjami naukowymi obu krajów.

W czerwcu 2024 r. prezydenci obu państw podpisali w Ułan Bator **Traktat o przyjaznych stosunkach i współpracy między Republiką Białorusi a Mongolią** w ramach wizyty państwowej delegacji białoruskiej. Jednocześnie strony szczegółowo rozważyły cały zakres stosunków dwustronnych i zawarły 14 różnych dokumentów dotyczących rozwoju interakcji w różnych dziedzinach, z których jednym była **mapa drogowa współpracy między Białorusią a Mongolią do 2026 roku**. Ponadto strony przyjęły memorandum o współpracy między Sekretariatem Stanu Rady Bezpieczeństwa Białorusi a Aparatem Rady Bezpieczeństwa Narodowego Mongolii; umowy międzyrządowe o wzajemnym uznawaniu i wymianie praw jazdy oraz wzajemnym uznawaniu dokumentów edukacyjnych. **Podpisano również dwie kolejne mapy drogowe współpracy: pierwszą - w dziedzinie edukacji na poziomie ministerstw liniowych na lata 2024-2026; drugą - w dziedzinie kompleksu rolnoprzemysłowego** na ten sam trzyletni okres. Wreszcie, "zawarto umowę o współpracy naukowo-technicznej między Narodową Akademią Nauk Białorusi a Ministerstwem Edukacji i Nauki Mongolii oraz podpisano umowę o współpracy naukowo-technicznej z Mongolską Akademią Nauk". Podpisano szereg innych memorandumów. Dotyczą one współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości, turystyki, ochrony środowiska,

<https://www.belta.by/politics/view/kak-belorusskaja-tehnika-pomogaet-spasat-liudei-v-mongolii-i-gde-ispolzuut-nashe-suhoe-moloko-novve-621781-2024/>

¹⁷¹ Białoruś planuje dostarczyć pojazdy komunalne i osobowe do Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-postavljat-v-mongoliju-kommunalnuju-i-passazhirskuju-tehniku-621673-2024/>

¹⁷² Zapis podejścia do prasy ministra S. Aleinika w ramach oficjalnej wizyty w Mongolii (15 marca 2024 r., Ułan Bator) [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: https://mfa.gov.by/press/news_mfa/b_f_b_a13359437807_ahm1

zapobiegania i eliminacji sytuacji nadzwyczajnych, ochrony własności przemysłowej"¹⁷³.

Mówiąc o **mapie drogowej współpracy między oboma krajami, należy zauważyć**, że "zawiera ona ponad 50 działań i projektów w 16 sektorach i obszarach działalności"¹⁷⁴. W celu jej wdrożenia, w Ułan Bator białoruskie Ministerstwo Przemysłu i mongolskie Ministerstwo Źywności, Rolnictwa i Przemysłu Lekkiego przyjęły plan działania w celu wdrożenia gospodarczej części mapy, która określiła obszary handlu i interakcji gospodarczych - główny obszar wzajemnego zainteresowania obu krajów. "Celem dokumentu jest usystematyzowanie białorusko-mongolskich umów dotyczących obiecujących projektów gospodarczych w jednym dokumencie i nadanie impulsu do ich realizacji w 2024 roku i później"¹⁷⁵. W szczególności przewiduje on współpracę w zakresie dostaw białoruskich maszyn w różnych dziedzinach, a także innych białoruskich i mongolskich produktów - Źywności, wyrobów przemysłu lekkiego, farmaceutyków i sprzętu medycznego. Planuje się również eksport białoruskich maszyn dla mongolskiego przemysłu wydobywczego, maszyn i urządzeń rolniczych oraz maszyn do likwidacji sytuacji kryzysowych. Strony omówiły również utworzenie wspólnych zakładów montażowych w Mongolii, w tym ciągników, samochodów, wind i wywrotek.

Mówiąc o **mapie drogowej współpracy w kompleksie rolno-przemysłowym**, wskazaliśmy już powyżej, że najpilniejszym zadaniem dla tego wschodnioazjatyckiego kraju jest obecnie rozwój sektora rolno-przemysłowego. "Przede wszystkim Mongolia planuje zmodernizować przemysł hodowlany. A to wymaga maszyn, nowych gospodarstw i kompleksów"¹⁷⁶. W tym celu strony planują stworzyć wspólną produkcję maszyn rolniczych w celu późniejszego wyposażenia mongolskich gospodarstw rolnych. Przypomnijmy, że już w styczniu 2024 roku na 7. posiedzeniu IGC odnotowano, że Białoruś otworzy specjalistyczne centrum w Mongolii. "Będzie to zespół maszyn rolniczych, centrum wielu marek w Mongolii, gdzie będą prezentowane wszystkie maszyny i wszystkie technologie, od siewu do zbioru plonów. To szeroki zakres współpracy. Obejmuje to produkcję nasion, hodowlę zwierząt, przemysł lekki, sprzęt do kamieniołomów"¹⁷⁷. Drugi kierunek to mięso i

¹⁷³ Prezydenci Białorusi i Mongolii podpisali traktat o przyjaźni i współpracy między dwoma krajami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/president/view/prezidenty-belarusi-i-mongolii-podpisali-dogovor-o-druzhe-i-sotrudnichestve-dvuh-stran-638585-2024/>

¹⁷⁴ Szef białoruskiego MSZ szacuje efekt wizyty Łukaszenki w Mongolii na dziesiątki milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/politics/view/glava-mid-belarus-otsenivaet-effekt-ot-vizita-lukashenko-v-mongoliju-v-desiatki-milionov-dollarov-639780-2024/>

¹⁷⁵ Rogozhnik i Bolorchuluun podpisali plan działania w celu wdrożenia gospodarczej części mapy drogowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/rogozhnik-i-bolorchuluun-podpisali-plan-meropriyatii-po-realizatsii-ekonomicheskoy-chasti-dorozhnoi-638692-2024/>

¹⁷⁶ Gorelik, D. Daleko, ale blisko? Dlaczego Łukaszenka leci do Mongolii i jakie perspektywy otwierają się między krajami / D. Gorelik // [Zasób elektroniczny]. - 2024. URL: <https://belta.by/interview/view/dalekaja-no-blizkaja-zachem-lukashenko-letit-v-mongoliju-i-kakie-perspektivy-otkrvajutsja-mezhdu-stranami-9239/>

¹⁷⁷ Białoruś planuje otworzyć centrum wielomarkowe w Mongolii i pomóc w budowie farmy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

nabiał. W Mongolii planowana jest budowa farmy hodowli bydła opartej na białoruskich technologiach. Jest ona przeznaczona dla 600 sztuk bydła w chowie luznym. Trzeci obszar to leki weterynaryjne. Istnieje potencjał współpracy w tym obszarze poprzez Belvitunifarm, który produkuje szeroką gamę szczepionek i leków.

Mówiąc o **mapie drogowej współpracy w dziedzinie edukacji, należy zauważyć**, że bezpośrednia współpraca między instytucjami szkolnictwa wyższego Białorusi i Mongolii jest obecnie realizowana w ramach 12 umów międzyuniwersyteckich. W czerwcu przyjęto porozumienie między rządami obu krajów w sprawie wzajemnego uznawania dokumentów edukacyjnych. Ponadto "Grodzieński Uniwersytet Państwowy imienia Janki Kupały i Mongolski Uniwersytet Nauki i Technologii podpisały umowę o współpracy. Obie uczelnie zamierzają utworzyć grupę roboczą i opracować mapę drogową"¹⁷⁸.

Ogólnie rzecz biorąc, Witebski Państwowy Uniwersytet Medyczny, Białoruski Uniwersytet Państwowy, Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny, Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki (BSUIR) i Mozyrski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny (MGPU) imienia I.P. Shamyakina już realizują obiecujące projekty naukowe z mongolskimi instytucjami edukacyjnymi. W szczególności BSUIR wraz z Mongolskim Uniwersytem Nauki i Technologii zgłosiły nową pracę naukową do konkursu Białoruskiego Republikańskiego Funduszu Badań Podstawowych i Mongolskiego Funduszu Nauki i Technologii. A Moskiewski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. I.P. Szamyakina wraz z Mongolską Akademią Nauk opracowują projekt w dziedzinie agronomii. Inne uniwersytety - Białoruski Państwowy Rolniczy Uniwersytet Techniczny (BSATU), Brzeski Uniwersytet Państwowy im. Puszkina i Witebski Uniwersytet Państwowy im. Maszerowa - są również zainteresowane współpracą z mongolskimi partnerami w takich dziedzinach, jak technologie informacyjne i komputerowe, fizyka i radiofizyka, chemia i technologie chemiczne, ekologia, biotechnologia, medycyna, farmacja, technologie rolno-przemysłowe i spożywcze oraz nauki społeczne i humanistyczne. "W marcu tego [2024] roku grupa menedżerów i specjalistów z jednego z gospodarstw w Mongolii została przeszkolona w BGATU w ramach zaawansowanego programu szkoleniowego "Innowacyjne technologie w produkcji zwierzęcej i paszowej"¹⁷⁹. Chcielibyśmy dodać, że podpisana mapa drogowa zawiera klauzulę dotyczącą rozwoju mobilności akademickiej studentów i nauczycieli. W związku z tym białoruskie instytucje edukacyjne są gotowe do organizowania szkoleń na wydziale przygotowawczym dla studentów zagranicznych w języku angielskim lub rosyjskim.

<https://belta.by/society/view/belarus-planiruet-otkryt-v-mongolii-multibrendovyi-tsentr-i-pomoch-v-stroitelstve-farmy-638351-2024/>

¹⁷⁸ Władze oświatowe Białorusi i Mongolii intensyfikują szkolenie kadr pedagogicznych i naukowych [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/obrazovatelnye-vedomstva-belarusi-i-mongolii-aktiviziruiut-podgotovku-kadrov-dlja-pedagogiki-i-nauki-638522-2024/>

¹⁷⁹ Białoruś i Mongolia podpisały umowę o wzajemnym uznawaniu dokumentów dotyczących edukacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-mongolija-podpisali-soglaszenie-o-vzaimnom-priznanii-dokumentov-ob-obrazovanii-638719-2024/>

Możliwy jest format nauczania na odległość z kursem trwającym od ośmiu do dziesięciu miesięcy. Jednocześnie profesjonalny personel będzie szkolony dla konkretnych przedsiębiorstw.

Podczas wizyty państwowej białoruskiej delegacji w Ulan Bator w czerwcu 2024 roku Białoruś i Mongolia zgodziły się zintensyfikować współpracę w **sferze Ćrodowiskowej** w takich dziedzinach jak zielona gospodarka, maksymalizacja wykorzystania odpadów poprzez ich udział w obrocie gospodarczym, ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz poszukiwanie i wydobywanie minerałów. Wcześniej, w interesie strony mongolskiej, w ramach umowy z Białoruskim Republikańskim Funduszem Badań Podstawowych, przeprowadzono prace badawcze na temat "Preparaty humusowe na bazie torfu, węgla do zielonej aranżacji terenów pustynnych, ochrony środowiska". "Celem pracy było teoretyczne i eksperymentalne uzasadnienie składu preparatów humusowych jako naturalnych związków do ekologicznego zagospodarowania terenów pustynnych w Mongolii"¹⁸⁰. W czerwcu strona białoruska przekazała mongolskim partnerom raport zawierający teoretyczne wyniki prac, w tym wstępną asortyment roślin drzewiastych odpornych na niedobór wilgoci, zasolenie gleby i inne niekorzystne warunki glebowo-klimatyczne zbliżone do warunków panujących w Mongolii. Zaproponowano kontynuację prac w tym kierunku, aby przetestować opracowany asortyment roślin odpornych na sól i suszę bezpośrednio w specyficznych warunkach naturalnych i klimatycznych regionów tego wschodnioazjatyckiego kraju.

W tym kontekście należałoby dodać, że jeszcze w marcu ubiegłego roku Państwowy Komitet Nauki i Technologii Białorusi oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki Mongolii ogłosiły **konkurs wspólnych projektów naukowo-technicznych na lata 2024-2025**, który odbędzie się "w priorytetowych obszarach współpracy białorusko-mongolskiej:

Rolnictwo, maszyny i urządzenia rolnicze i leśne, intensywna hodowla zwierząt, zalesianie i hodowla, produkcja roślinna, historia i archeologia"¹⁸¹. Tak więc więzi naukowe i techniczne między dwoma krajami otrzymują dodatkowy impuls do współpracy.

Wracając do wizyty państwowej białoruskiej delegacji w Ulan Bator w czerwcu 2024 r., zauważamy, że na jej marginesie **odbyło się wspólne mongolsko-białoruskie forum biznesowe** w celu omówienia perspektyw współpracy między społecznościami biznesowymi obu krajów. Na forum reprezentowanych było 40 białoruskich przedsiębiorstw, z którymi podpisano 13 dokumentów handlowych. Łączna kwota to 20 milionów dolarów. <...> Dla porównania: cały obrót handlowy między Białorusią a Mongolią na koniec 2023 roku wyniósł około 30 milionów dolarów"¹⁸². Ten pakiet

¹⁸⁰ Białoruś i Mongolia są zainteresowane współpracą w sferze Ćrodowiskowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: [https://belta.by/society/view/belarus-i-mongolija-zainteresovany-sotrudnicchat-v-prirodoohrannoj-sfere-638714-2024/](https://belta.by/society/view/belarus-i-mongolija-zainteresovany-sotrudnichat-v-prirodoohrannoj-sfere-638714-2024/).

¹⁸¹ Konkurs białorusko-mongolskich projektów naukowo-technicznych ogłoszony na 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/obiavlen-konkurs-belorusko-mongolskih-nauchno-technicheskikh-proektov-na-2024-2025-gody-623638-2024/>.

¹⁸² Mongolsko-białoruskie forum biznesowe przyniosło już około 20 milionów dolarów do skarbniki stosunków dwustronnych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

kontraktów i umów handlowych zawierał propozycje, w tym białoruskich przedsiębiorstw przemysłowych. W szczególności "podpisano memorandum intencyjne pomiędzy BiełAZ OJSC, jego przedstawicielem w regionie - United Meres Machinery LLC i Ovoot Tolgoi Resources oraz memorandum o współpracy pomiędzy Mogilevliftmash OJSC i mongolską firmą Ovoot Tolgoi Resources.

organizacja windowa Best Fashion Elevators LLS"¹⁸³. Ponadto JSC "UKH "BobruiskAgromash" i mongolska COGS "Agricultural Corporation" podpisały memorandum o współpracy, ponieważ głównym przedmiotem zainteresowania rynku tego wschodnioazjatyckiego kraju są maszyny do zbioru pasz. A "od 2021 roku do Mongolii wysłano ponad 250 sztuk maszyn rolniczych do zbioru pasz firmy "Bobruiskagromash"¹⁸⁴. W tym samym pakiecie zawarto porozumienie o podpisaniu umowy na około 14,5 mln euro na dostawę sprzętu przeciwpożarowego i ratowniczego. Faktem jest, że mongolscy partnerzy otrzymali "białoruski sprzęt o wartości około 12 milionów euro w 2020 roku". I jest on z powodzeniem używany tutaj, i to w trudnych warunkach"¹⁸⁵.

Po wizycie białoruskiej delegacji w stolicy Mongolii Białoruś i Mongolia niezwłocznie przystąpiły do realizacji umów w wielu dziedzinach. Już we wrześniu 2024 roku strony "zgodziły się na dostawę białoruskich maszyn i urządzeń dla przemysłu, rolnictwa, maszyn do reagowania kryzysowego"¹⁸⁶, a także omówiły zakup specjalnych maszyn z Białorusi do reagowania na pożary i katastrofy. W tym samym wrześniu ekspozycja białoruskich producentów **Made in Belarus** została zaprezentowana na międzynarodowej wielosektorowej wystawie Ulaanbaatar **Partnership 2024**, która odbyła się w Ulaanbaatar.

To forum wystawiennicze obejmowało szeroki zakres sekcji tematycznych - od sektora spożywczego po opiekę zdrowotną, budownictwo i przemysł ciężki. Białoruś jest jednym z głównych tradycyjnych uczestników tej wystawy. Tym razem MAZ zaprezentował linię produkcyjną pojazdów towarowych, pasażerskich, specjalnych i przyczep. "W ramach ekspozycji Made in Belarus, jeden ze światowych liderów w produkcji maszyn rolniczych - OJSC "Gomselmash", zaprezentował rozwój i maszyny, w tym kombajny zbożowe GS12A1, GS400 i G5, kosiarki samobieżne

<https://belta.by/economics/view/mongolo-belorusskii-biznes-forum-uzhe-prines-okolo-20-mln-v-kopilku-dvustoronnih-otnoshenii-638654-2024/>

¹⁸³ Potencjał eksportowy przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu zaprezentowany na białorusko-mongolskim forum biznesowym forum biznesowe [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/eksportnyi-potentsial-predpriatii-minproma-prezentovan-na-belorussko-mongolskom-biznes-forume-638695-2024/>

¹⁸⁴ "Bobruiskagromash" opracowuje dostawy do Zimbabwe i Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/bobruiskagromash-prorabatvvaet-postavki-v-zimbabve-i-mongoliiu-640079-2024/>

¹⁸⁵ Rogożnik o białoruskim sprzęcie w Mongolii: nasza przewaga w niezawodności [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/rogozhnik-o-belorusskoi-tehnike-v-mongolii-nashe-preimushchestvo-v-nadezhnosti-638625-2024/>

¹⁸⁶ Bank Rozwoju: gotowy zaoferować dogodne warunki finansowania dostaw z Białorusi do Mongolii [Zasób elektroniczny resource]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/bank-razvitiia-gotovy-predlagat-komfortnye-usloviia-finansirovaniia-postavok-iz-belarusi-v-mongoliiu-662879-2024/>

CS100, CS200"¹⁸⁷. BKM Holding pokazał makietę trolejbusu model 32100D serii Olgerd ze zwiększonym autonomicznym zasięgiem do dwudziestu kilometrów. Sferę projektowania i produkcji profesjonalnych maszyn, urządzeń dla obiektów gastronomicznych i handlowych, przemysłu spożywczego zaprezentowała specjalistyczna firma Torgmash OJSC. Wśród eksponatów Beltopgaz zaprezentowano produkty torfowe do celów niepaliwowych: torf wierzchni różnych frakcji, torfowe gleby odżywcze i materiał okrywowy do uprawy pieczarek na bazie torfu. Podczas wystawy białoruscy uczestnicy odbyli efektywne spotkania biznesowe i negocjacje z przedstawicielami głównych firm handlowych w Mongolii, podczas których nakreślono nowe projekty współpracy handlowej i gospodarczej.

Wszystkie te fakty pokazują, że "rok 2024 stał się punktem zwrotnym w rozwoju więzi białorusko-mongolskich"¹⁸⁸. Po podpisaniu w czerwcu ubiegłego roku umowy o przyjaznych stosunkach i współpracy Białoruś i Mongolia osiągają wyższy i jakościowo nowy poziom stosunków dwustronnych, co otwiera obiecujące możliwości stworzenia bardziej sprzyjających warunków dla rozwoju projektów handlowych, gospodarczych i współpracy.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁸⁷ Ekspozycja Made in Belarus jest prezentowana na wielosektorowej wystawie w Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ekspozitsiia-made-in-belarus-predstavlena-na-mnogootraslevoi-vystavke-v-mongolii-664105-2024/>

¹⁸⁸ Grizskiewicz. A. Mongolski kaszmir i białoruskie mleko. Ambasador Mongolii opowiedział o wymianie towarów i więzi z Białorusią / A. Grizskiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/intervju-mongolskij-kashemir-i-belorusskoe-moloko-posol-mongolii-rasskazal-pro-exchange-tovarami-i-688751-2025/>

ROZDZIAŁ 10

Odkryj nowe możliwości ekonomiczne

Zjednoczone Emiraty Arabskie (ZEA) są najważniejszym partnerem Białorusi na **Bliskim Wschodzie**. Oba kraje dążą do wzmocnienia współpracy w różnych obszarach. Świadczą o tym **przede wszystkim** istniejące ramy prawne stosunków białorusko-emirackich. Do końca listopada 2024 r. obie strony "podpisały już 14 umów i 26 protokołów ustaleń w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury"¹⁸⁹. **Po drugie**, Białoruś i ZEA dążą do zwiększenia wzajemnej wymiany handlowej. Wśród już podpisanych dokumentów znajduje się szereg umów gospodarczych, które mają na celu promowanie obrotów handlowych i otwarcie rynków. W związku z tym zauważamy, że "wielkość obrotów handlowych towarami nienaftowymi między oboma krajami w 2023 r. wzrosła pięciokrotnie w porównaniu z 2022 r."¹⁹⁰. Po trzecie, inwestycje Emiratów Arabskich w realny sektor białoruskiej gospodarki wzrosły w ostatnich latach, czyniąc ZEA trzecim co do wielkości inwestorem zagranicznym. **Po czwarte**, obie strony nawiązały współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa żywnościowego. W końcu "Białoruś eksportuje produkty rolno-spożywcze do ZEA, co przyczynia się do osiągnięcia celów krajowej strategii bezpieczeństwa żywnościowego, którą ZEA określiły jako jeden ze swoich priorytetów do 2051 r."¹⁹¹. **Po piąte**, przedsiębiorstwa i biznesmeni z obu krajów biorą udział w forach gospodarczych i wystawach organizowanych w obu krajach, co ułatwia nawiązywanie kontaktów między biznesmenami i inwestorami z obu krajów, co wzmacnia obroty handlowe, zwiększa ich wielkość i ma pozytywny wpływ na gospodarki obu krajów. W ostatnich latach białoruscy eksporterzy byli szczególnie aktywni na dwóch międzynarodowych wystawach w ZEA - **Gulfood** i **IDEX**.

Międzynarodowe Targi Żywności i Napojów Gulfood to największe i najbardziej wpływowe coroczne wydarzenie branżowe na świecie. Wystawa skupia producentów żywności, importerów, dystrybutorów i restauratorów. Wystawa jest szczególnie popularna wśród odwiedzających z regionu Zatoki Perskiej, ponieważ ponad 95 procent żywności tutaj jest importowane. W lutym 2023 roku to forum wystawiennicze zebrało siłą w Dubaju **po raz 28, w którym wzięło udział** "ponad 5 tysięcy firm ze 125 krajów"¹⁹² i gdzie zaprezentowano białoruską ekspozycję

¹⁸⁹ Griszkievicz, A. Ambasador: strategię ZEA i Białorusi mają na celu różnorodność wzmocnioną postępiem naukowym i technologicznym / A. Griszkievicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/posol-strategii-oae-i-belarusi-napravleny-na-raznoobrazie-usilivaemoe-nauchno-tehnicheskimi-progressom-678974-2024/>

¹⁹⁰ Griszkievicz, A. Ambasador ZEA: Białoruś ma potencjał gospodarczy i wiele możliwości inwestycyjnych / A. Griszkievicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/posol-oae-belarus-obladaet-ekonomicheskimi-potentsialom-i-mnozhestvom-investitsionnykh-vozmozhnostej-679014-2024/>

¹⁹¹ Griszkievicz, A. Ambasador ZEA: w ostatnich latach wzrosła wielkość inwestycji emirackich w realnym sektorze białoruskiej gospodarki / A. Griszkievicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/posol-oae-v-poslednie-gody-obiem-emiratskich-investitsij-v-realnyj-sektor-ekonomiki-belarusi-679016-2024/>

¹⁹² Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie przemysłu spożywczego w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskaia-ekspozitsiia-predstavlena-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-dubae-551618-2023/>

"Białoruż - Smak Natury". Na największą skalę zaprezentowano potencjał eksportowy przedsiębiorstw obwodu grodzieńskiego, wchodzących w skład holdingu "Grodnomyasomolprom". Wśród uczestników ekspozycji znaleźli się producenci nabiału OJSC "Molochny Mir", OJSC "Lidsky Dairy Canning Plant" i jego oddziały - "Smorgon Dairy Products" i "Novogrudskiye Dary", a także Wołkowysk OJSC "Bellakt", OJSC "Babushkina Krynka" - spółka zarządzająca holdingiem "Mogilev Dairy Company" "Babushkina Krynka" i OJSC "Rogachev Dairy Canning Plant". Przemysł mięsny był reprezentowany przez

Zakład przetwórstwa mięsnego w Słonimiu i zakład przetwórstwa mięsnego w Wołkowysku. Produkty cukiernicze zostały zaprezentowane gościom wystawy przez SOAO Kommunarka. Produkty zostały również przywiezione do Dubaju przez OODO "FIRMA ABC, spółka zarządzająca holdingiem "Grodnomyasomolprom", "JSC Lidakhleboproduct" i "Smorgon Bakery". Ponadto, Santa Breme i Savushkin Product wzięły udział z oddzielnym stoiskiem wystawienniczym. Wśród nowych produktów białoruskich firm znalazły się suche mieszanki mleczne do lodów i jogurtów z OJSC Babushkina Krynka, steki wołowe z zakładu przetwórstwa mięsnego w Wołkowysku oraz słodyczne białkowe z Kommunarki.

W ramach tej wystawy krajowe przedsiębiorstwa zgodziły się dostarczać swoje produkty dystrybutorom, odbiorcom hurtowym i producentom żywności z różnych krajów świata. Rogachev Dairy Canning Plant podpisał umowę intencyjną z firmą z siedzibą w Zjednoczonych Emiratach Arabskich na dostawę mleka w puszkach w asortymencie na szacunkową kwotę 500 000 USD. Przedsiębiorstwo prowadziło również negocjacje z firmami z Singapuru, Kenii, Nowej Zelandii, Libii i Chin. Możliwości dostaw mleka skondensowanego zostały omówione z katarskimi sieciami handlowymi. Firma z Arabii Saudyjskiej wyraziła szczególne zainteresowanie mlekiem skondensowanym z naturalną kawą. W następstwie wyników wystawy, OJSC Babushkina Krynka, spółka zarządzająca holdingiem Mogilev Dairy Company Babushkina Krynka, przeprowadziła negocjacje w sprawie dostaw produktów mlecznych do Arabii Saudyjskiej, Kuwejtu, Indii, Kazachstanu, Uzbekistanu i Izraela. Firma osiągnęła również porozumienie z Indonezją w sprawie wysyłki mleka w proszku za prawie milion dolarów. Ponadto firmy z Kuwejtu, Arabii Saudyjskiej, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Syrii, Turcji, a także przedsiębiorcy z Iraku i Ghany byli zainteresowani żywnością dla niemowląt z Volkovysk Bellakg OJSC. Osiągnięto wstępne porozumienia w sprawie dostaw mleka w proszku do Chin o łącznej wartości około dwóch milionów dolarów. Fabryka Cukiernicza Kommunarka zgodziła się dostarczać produkty do Arabii Saudyjskiej, Iranu, Iraku, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Palestyny, Pakistanu i Indii. Odwiedzający wystawę byli zainteresowani nowością białoruskiej fabryki - białkowymi cukierkami bez cukru. Zakład mięsny w Słonimiu prowadził rozmowy z firmami z Malezji, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Nowej Zelandii, Uzbekistanu, Chin, Azerbejdżanu i Egiptu, a zakład mięsny w Wołkowysku - z potencjalnymi partnerami z Chin, Arabii

Saudijskiej, Bangladeszu, Indonezji, Uzbekistanu i Kanady. "W sumie białoruskie przedsiębiorstwa podpisały na wystawie kontrakty o wartości ponad 4 milionów dolarów",¹⁹³. Dodajmy, że Białoruś zaprezentowała ekspozycję krajowych producentów "Białoruś - Smak Natury" już ósmy rok z rzędu.

29. Międzynarodowa Wystawa Żywności i Napojów Gulfood 2024 w Dubaju w lutym ubiegłego roku ponownie zgromadziła ponad pięć tysięcy uczestników ze 127 krajów. Tym razem białoruskie firmy zaprezentowały szeroką gamę produktów mlecznych, w tym z mleka w proszku, różnych serów i deserów. Savushkin Product zaprezentował na wystawie szeroką gamę naturalnych produktów mlecznych - zarówno nowości, jak i produkty, które są już znane klientom w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. OJSC "Minsk Dairy Plant No.1" zaprezentował linię produktów bez laktozy, napoje na bazie warzyw i po raz pierwszy - suche koktajle mleczne. Lidsky Dairy and Canning Plant OJSC i jego oddziały zaprezentowały specjalistyczną linię produktów z mleka w proszku i innych produktów.

suche produkty mleczne, masło, mrożony twaróg, ser w asortymencie. Oprócz klasycznej linii produktów, Molochny Mir zaprezentował nowe produkty: ser bez laktozy i bitą śmietanę. Stoisko Volkovysk Bellact OJSC prezentowało linię produktów przeznaczonych do żywienia niemowląt, kobiet w ciąży i matek karmiących. Linia asortymentowa serów, masła, produktów mlecznych w puszkach z białoruskim mlekiem skondensowanym, które jest popularne w wielu krajach, została zaprezentowana na stoisku Rogachev MCC OJSC. Oddział przedsiębiorstwa - "Kalinkovichi Dairy Plant" - pokazał "szybko rozpuszczalne odtłuszczone mleko w proszku i pełne mleko w proszku w nowych opakowaniach: puszkki 1 kg i 400 g, a także w opakowaniach typu stick 25 g"¹⁹⁴. Na stoisku JSC "Lidakhleboproduktog" zaprezentowano mąkę pszenną i żytnią, makaron z twardych i miękkich odmian pszenicy, półprodukty mączne. Wśród prezentowanych produktów znalazły się nowości: błonnik roślinny i płatki z kielków pszenicy. Słonimski Zakład Przetwórstwa Mięsnego zaprezentował wołowinę, kielbasy, konserwy mięsne i mięso-surowce. Podczas wystawy Gulfood przedstawiciele białoruskich firm odbyli spotkania i negocjacje z dystrybutorami i odbiorcami hurtowymi z wielu krajów.

W lutym 2025 roku **na 30. jubileuszowej Międzynarodowej Wystawie Żywności i Napojów Gulfood 2025** w Dubaju zaprezentowano "ponad 1 milion produktów i towarów od 5,5 tys. wystawców ze 129 krajów, ponad 130 tys. zwiedzających ze 195 krajów"¹⁹⁵. Po raz dziesiąty wyłączny partner i organizator udziału białoruskich przedsiębiorstw w międzynarodowej wystawie Gulfood zaprezentował

¹⁹³ Białoruskie przedsiębiorstwa zawarły kontrakty na ponad 4 miliony dolarów na wystawie w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskie-predpriiatia-na-vystavke-v-dubae-zakliuchili-dogovory-na-bolee-chem-4-mln-552857-2023/>

¹⁹⁴ Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie przemysłu spożywczego w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskaia-ekspozitsij-a-predstavil>

¹⁹⁵ Unikalne surowce, pasta deserowa, ekskluzywna mąka. Co Białoruś zaprezentowała na wystawie Gulfood [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/unikalnye-syry-desertnaja-pasta-ekskluzivnaja-muka-cto-belarus-predstavila-na-vystavke-gulfood-696467-2025/>

zaktualizowaną ekspozycję **Białoruś. Smak Natury**, wykonany na wzór ażurowego domu, stylistycznie ozdobiony elementami sztuki dekoracyjnej i użytkowej Białorusinów - wytynanka, która decyzją Międzyrządowego Komitetu w 2024 roku została wpisana na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Trzynaście białoruskich przedsiębiorstw zaprezentowało swoje produkty.

W ramach wystawy ser z białą pleśnią, który właśnie pojawił się na rynku białoruskim, został zaprezentowany przez przedsiębiorstwo Mińskie Zakłady Mleczarskie nr 1, OJSC - spółka zarządzająca holdingu First Dairy. Wśród ekskluzywnych nowości firmy znajdują się również sery z niebieską pleśnią. First Dairy zaprezentował między innymi suszone produkty mleczne z naturalnego mleka krowiego, sery twarde, masło, sery glazurowane, sterylizowaną linię produktów mlecznych. Innowacyjne produkty mleczne - słodkie mleczne wzbogacone witaminą D3, a także suszone produkty mleczne i klasyczne sery - zostały zademonstrowane przez OJSC Babushkina Krynka. Firma zaprezentowała również nowe produkty, w tym ser z papryką, girolle z kurkami i ser norweski. Specjalnie na wystawę firma zaprezentowała glazurowany twaróg o różnych smakach. Produkty mleczne, płynna i sucha żywność dla niemowląt, grupa deserów, w tym sery, ciastka, kielbasa czekoladowa, popularna pasta deserowa, zostały zaprezentowane przez flagowy produkt branży - Volkovysk Bellakt OJSC. Oprócz dobrze znanych produktów zaprezentowano również nowości: suchą żywność

żywność dla niemowląt, słodkie mleczne, napoje kawowe i kakaowe, a także suche napoje specjalistyczne do żywienia osób w średnim wieku i starszych oraz młodzieży. Szeroki asortyment kielbas, półproduktów wołowych, produktów w puszkach zaprezentował Słonimski Zakład Przetwórstwa Mięsnego. Na stoisku zaprezentowano nowe gotowe produkty, które spełniają wymagania systemu dobrowolnej certyfikacji "Halal". Przedsiębiorstwo JSC "Lidakhleboprodukt" zaprezentowało mąkę, półprodukty mączne, mieszanki paszowe i premiksy, w tym nowość - pitium z twardych odmian pszenicy; Smorgon łączy produkty piekarnicze - mąkę owsianą, mąkę z całego mikronizowanego ziarna pszenicy i żyta, olej rzepakowy, linię asortymentową płatków błyskawicznych; OJSC Milkavita - szeroka gama suszonych produktów mlecznych, ultra-pasteryzowane mleko i śmietana, masło, sery, w tym sery dojrzewające; Lida Dairy Canning Plant - linia suszonych produktów mlecznych, słodkie masło, twaróg, szereg nowości serowych od spółki zależnej Novogrudskiye Dary. Mleko bez laktozy i szereg produktów asortymentowych, w tym skrzynki handlowe Kalinkovich Dairy Plant, zostały zaprezentowane przez Rogachev Milk Canning Plant, posiadacza Państwowego Znaku Jakości. Słucka Fabryka Sera oferowała szeroką gamę suchych produktów mlecznych, sery glazurowane, słodkie masło śmietankowe i masło czekoladowe, mleko ultra-pasteryzowane, linię bez laktozy - mleko, masło, jogurty, sery twarde i bardzo twarde. OJSC Molochny Mir zwrócił szczególną uwagę na szereg oferowanych produktów, w tym sterylizowane mleko bez laktozy, sery z oryginalnymi nadzieniami i mleko w proszku w innowacyjnych opakowaniach zaprojektowanych specjalnie z myślą o łatwości

użytkowania w segmencie detalicznym.

Kolejny interesujący fakt dotyczący udziału strony białoruskiej w 30. Międzynarodowej Wystawie Żywności Gulfood: po udziale Białoruskiej Uniwersalnej Giełdy Towarowej (BUTB) w tym forum wystawienniczym osiągnięto porozumienia w sprawie zwiększenia eksportu krajowych produktów rolnych do Zjednoczonych Emiratów Arabskich i innych krajów Bliskiego Wschodu. W tym celu na polach Gulfood przeprowadzono rozmowy z ponad 30 firmami dystrybucyjnymi. firmami dystrybucyjnymi produktów

Wielu z nich wyraziło chęć korzystania z e-platformy BUTB do zakupu białoruskiego mleka w proszku, serwatki w proszku i mrożonych półproduktów mięsnych. Poszerzenie puli emirackich importerów akredytowanych na BUTB stworzy warunki wstępne do zwiększenia eksportu giełdowego do ZEA, który w 2024 r. osiągnął 43 mln USD. W ubiegłym roku uczestnicy ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich znaleźli się w pierwszej piątce największych nabywców białoruskich towarów na giełdzie. Jednocześnie udział produktów rolnych w całkowitym wolumenie transakcji zawartych przez firmy emirackie wyniósł 80 procent, a pozostałe 20 procent zapewnił eksport tarcicy. Jeśli chodzi o towary rolne, "w 2024 r. za pośrednictwem giełdy do ZEA dostarczano głównie odtłuszczone mleko w proszku i aminokwasy. W 2025 r. do tych pozycji dodano pełne mleko w proszku. Trwają aktywne prace nad zwiększeniem sprzedaży aminokwasów białoruskiej produkcji; od początku roku kwota transakcji giełdowych na ich sprzedaż w ZEA przekroczyła 20,5 mln USD"¹⁹⁶. Pozostaje tylko dodać, że od 1 lutego 2025 roku w BUTB akredytowanych jest już 33 rezydentów z tego bliskowschodniego kraju. Ponadto, podczas wystawy Gilfood, BUTB zgodził się nawiązać współpracę z Dubai Gold and Commodities Exchange w celu stworzenia dodatkowych możliwości przyciągnięcia kręgów biznesowych ZEA na białoruski rynek towarów giełdowych.

Jeśli chodzi o forum wystawiennicze **IDEX**, jest to największa międzynarodowa wystawa uzbrojenia i sprzętu wojskowego. W lutym 2023 roku na białoruskim stoisku w Abu Zabi zaprezentowano "nowoczesne i obiecujące innowacyjne rozwiązania dla potrzeb przedsięwzięcia sektora obronnego gospodarki kraju, a także naturalne i makietowe próbki produktów takich białoruskich producentów jak OJSC AGAT - Control Systems, OJSC KB Radar i OJSC 140 Repair Plant".¹⁹⁷

Dwa lata później - w lutym 2025 roku - na **międzynarodowej wystawie uzbrojenia i sprzętu wojskowego IDEX 2025** Białoruś zaprezentowała już "ponad 150 różnorodnych próbek uzbrojenia i sprzętu wojskowego, które odpowiadają najbardziej zaawansowanym światowym trendom w rozwoju uzbrojenia"¹⁹⁸. W szczególności

¹⁹⁶ BUTB przyczyni się do wzrostu dostaw białoruskich produktów rolnych na rynek Bliskiego Wschodu [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-rostu-postavok-belorusskoi-selhozproduksii-na-rynok-blizhnego-vostoka-696695-2025/>.

¹⁹⁷ Białoruskie innowacyjne rozwiązania są prezentowane na międzynarodowej wystawie IDEX-2023 w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Zasób elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskie-innovatsionnye-razrabotki-predstavleny-na-mezhdunarodnoi-vystavke-idx-2023-v-oae-551861-2023/>.

¹⁹⁸ Ponad 150 próbek broni i sprzętu zostanie zaprezentowanych przez Goskomvoenprom w Zjednoczonych

białoruscy zbrojmistrzowie pokazali roboty kołowe i gąsienicowe, a także zrobotyzowany system strzelniczy Berserk, który umożliwia skuteczny ostrzał siły ludzkiej lub nisko latających dronów i śmigłowców. Kompleks jest wysoce zwrotny, z dużą zdolnością do przemieszczania się w terenie. Dzięki temu "Berserk" może być wykorzystywany między innymi do ochrony obwodu obiektu. "Maksymalna odległość robota od stanowiska wynosi 5 kilometrów w linii wzroku i 1 kilometr w mieszanym środowisku miejskim. Zasięg celowania wynosi do 1 km. Ale UAV może rozpoznać z odległości 3 km. Pojazdy opancerzone lub śmigłowce odpowiednio z 6 km i 10 km"¹⁹⁹. Kolejną białoruską nowością na IDEX 2025 jest system wyrzutni granatów raketowych Sapphire, który ma takie zalety, jak "niewielka waga, wielofunkcyjna głowica bojowa, programowalne urządzenie wybuchowe, dzięki któremu realizowane są zarówno kontaktowe, jak i trajektoriczne tryby działania. Kolejną cechą Sapphire jest zdolność do grupowania i wyrzucania w salwie"²⁰⁰. Ponadto istnieje duży potencjał dostosowania produktu do różnych nośników. W ramach tej wystawy Białoruski Państwowy Komitet Przemysłu Obronnego przeprowadził negocjacje z niezależną emiracką organizacją państwową Tawazun Council, która ściśle współpracuje z Ministerstwem Obrony i służbami bezpieczeństwa ZEA, podczas których "położono nacisk na tworzenie wspólnych zaawansowanych technologicznie produktów w oparciu o istniejące kompetencje stron"²⁰¹, a także z Edge Holding, gdzie zidentyfikowano priorytetowe projekty i opracowano konkretne praktyczne kroki w celu ich dalszej realizacji.

Wszystkie te fakty pokazują, że współpraca między Białorusią a ZEA w ostatnich latach nadal stopniowo się rozwija. "Jednocześnie kontakty dwustronne charakteryzują się wiarygodnością, szerokim zakresem tematów i obszarów oraz aktywną dynamiką"²⁰². W 2025 r. oba kraje planują zorganizować kolejne posiedzenie Białorusko-Emirackiej Rady Biznesu, a także Dni Kultury ZEA w Mińsku. Ponadto istnieje znacząca perspektywa rozwoju dwustronnej współpracy międzyregionalnej, dalszego wzmocnienia interakcji w dziedzinie bezpieczeństwa i wywoźnego, rozszerzenia konstruktywnej interakcji w dziedzinie normalizacji i certyfikacji. W związku z tym strony są gotowe do realizacji wspólnych inicjatyw i projektów, które

Emiratach Arabskich na wystawie IDEX [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/bolee-150-obraztsov-vooruzheniia-i-tehniki-predstavit-goskomvoenprom-v-oae-na-vystavke-idx-695015-2025/>.

¹⁹⁹ Białoruscy zbrojmistrzowie zaprezentują roboty kołowe i gąsienicowe na wystawie w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/beloruskie-oruzheinyi-predstaviat-na-vystavke-v-oae-kolesnyh-i-gusenichnyh-robotov-695184-2025/>.

²⁰⁰ Białoruski system granatników "Sapphire" zostanie zaprezentowany na wystawie sprzętu wojskowego w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Elektroniczny zasób]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskij-granatometny-kompleks-sapfir-predstaviat-na-vystavke-voennoy-tehniki-v-oae-695383-2025/>.

²⁰¹ Goskomvoenprom i Emirati Tawazun są zainteresowani tworzeniem wspólnych produktów high-tech [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/goskomvoenprom-i-emiratskij-tawazun-zainteresovany-v-sozdanii-sovmestnyh-vysokotekhnologichnyh-produktov-696935-2025/>.

²⁰² Białoruś i ZEA planują zorganizować spotkanie rady biznesowej w 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-oae-planirujut-provesti-v-2025-godu-zasedanie-delovogo-soveta-679011-2024/>.

otwierają nowe możliwości gospodarcze dla Białorusi i Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

FOR AUTHOR USE ONLY

Literatura

1. Sergey Glazyev: "Wielkie Partnerstwo jest motorem tworzenia nowej światowej struktury gospodarczej". [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/sergev-glazev-bolshoe-evraziyskoe-partnerstvo-dravver-formirovaniya-novogo-mirokhozaystvennogo-ukla/>.
2. Iran otrzymał status obserwatora w EAEU [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/iran-poluchil-status-nabljudatelja-pri-caes-685429-2024/>
3. Pivovar, E. EEC: strefa wolnego handlu między EAEU i Iranem może zostać utworzona do końca roku / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/cek-zona-svobodnoj-torgovli-mezhdu-caes-i-iranom-mozhet-byt-sozdana-do-kontsa-goda-566030-2023/>
4. Umowa EAEU z Iranem w sprawie wolnego handlu podpisana w Sankt Petersburgu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/soglashenie-caes-s-iranom-o-svobodnoj-torgovle-podpisano-v-sankt-peterburge-607037-2023/>
5. Pivovar, E. Rada EWG zatwierdziła plan wdrożenia umowy o wolnym handlu z Iranem / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/sovet-cek-utverdil-plan-po-realizatsii-soglashenija-o-svobodnoj-torgovle-s-iranom-627572-2024/>
6. EWG i Iran omówiły plany współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/cek-i-iran-obsudili-plan-v-sotrudnichestva/>
7. Pivovar, E. Iran dołącza do projektu EAEU "Eurasian Agroexpress" / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/iran-podkliuchaetsia-k-realizatsii-proekta-caes-evrazijskij-agroekspres-619975-2024/>
8. Pivovar, E. EWG jest przekonana, że handel EAEU-Iran osiągnie nowy poziom / E. Pivovar // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/v-cek-uvereniy-v-vyhode-torgovli-caes-i-irana-na-novyj-uroven-637183-2024/>
9. Bakytzhan Sagintayev: "Dialog z Iranem ma potencjał rozwoju w wielu kierunkach" [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/bakytzhan-sagintaev-dialog-s-iranom-imeet-potentsial-razvitiya-po-tselomu-rvadu-napravleniy-/>
10. Białoruś ratyfikowała umowę o wolnym handlu EAEU z Iranem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-ratifikirovala-soglashenie-o-svobodnoj-torgovle-caes-s-iranom-645885-2024/>
11. Dialog biznesowy między EAEU i ASEAN odbył się w Malezji [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/biznes-dialog-caes-i-asean-sostoyalsya-v-malayzii/>
12. EAEU i ASEAN planują rozwijanie współpracy handlowej i gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/caes-i-asean-planiruyut-razvivat-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo/>
13. Sergey Glazyev: "Dialog EAEU i ASEAN poprawia łączność gospodarczą w

Eurazji" [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazev-dialog-caes-i-asean-uluchshaet-ekonomicheskuyu-svyazannost-v-evrazii/>

14. Sergey Glazyev na SPIEF-2024: "EAEU i ASEAN mogą wykorzystać formaty sieciowe do intensyfikacji interakcji" [Zasób elektroniczny zasób]. -

2023. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazev-na-pmef-2024-caes-i-asean-mogut-ispolzovat-setevye-formaty-dlya-aktivizatsii-vzaimodeystviya/>

15. Bakytzhan Sagintayev przeprowadził rozmowy z premierem Wietnamu Pham Minh Tinh [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/bakytzhan-sagintaev-provel-peregovory-s-premer-ministrom-vietnama-fam-min-tinem/>

16. Andrey Slepnev: "Dalszy wzrost handlu z Wietnamem będzie ułatwiony dzięki realizacji wspólnych projektów inwestycyjnych" [Zasób elektroniczny]. - 2023. -

URL: <https://eec.eaeunion.org/news/andrey-slepnev-dalnevshemu-uvelicheniyu-obemov-torgovli-s-vietnamom-budet-sposobstvovat-realizatsiya/>

17. EAEU omówiła z Wietnamem kwestie dostępu do rynku produktów motoryzacyjnych i farmaceutycznych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/caes-obsudil-s-vietnamom-voprosy-dostupa-na-rynok-avtomobilnov-i-farmaceuticheskoy-produkcii/>

18. Zalessky, B. Strategia wzrostu eksportu. Szanse i wyzwania otwartej gospodarki we współczesnych warunkach / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - 76 c.

19. EWG wspiera interakcje między społecznościami biznesowymi EAEU i Indonezji [Zasób elektroniczny, zasób]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/ewg-podderzhivaet-vzaimodeystvie-biznes-soobshchestva-caes-i-indonezii/>

20. EWG i Myanmar podpisały memorandum o współpracy [Zasób elektroniczny, zasób]. - 2023. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/ewg-i-myanmar-podpisali-memorandum-o-vzaimodeystvii/>

21. EAEU i Mjanma rozwijają współpracę handlową i gospodarczą [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/caes-i-myanmar-razvivayut-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo/>

22. Sergey Glazyev: "Kluczowym zadaniem współpracy między EAEU i Mjanmą jest wyeliminowanie problemu nierównowagi handlowej i zaangażowania środowisk biznesowych w dialog sektorowy". [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/sergey-glazev-kluchevaya-zadacha-sotrudnichestva-caes-i-myanmar-ustraneniye-problemy-torgovogo-disbal/>

23. Rozpoczęto serię wspólnych seminariów ECE-Myanmar [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://eec.eaeunion.org/news/startoval-tsikl-sovmestnykh-seminarov-ewg-i-myanmar/>

24. Zalessky, B. Wektor współpracy - Azja. Zbiór artykułów / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2022. - 84 c.
25. Białoruś i Iran uzgodniły plan współpracy w obiecujących obszarach interakcji [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-iran-soglasovali-plan-sotrudnichestva-po-perspektivnym-napравlenijam-vzaimodejstviya-592926-2023/>
26. Izby Przemysłowo-Handlowe Mińska i Teheranu podpisały umowę o współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/torgovo-promyshlennye-palaty-minska-i-tegerana-podpisali-soglaszenie-o-sotrudnichestve-594460-2023/>
27. Zalessky, B. Szlak interakcji - Azja. Intensyfikacja wielopłaszczyznowych stosunków Białorusi z głównymi partnerami gospodarczymi na kontynencie / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - 112 c.
28. Współpraca przemysłowa i edukacja. Roman Golovchenko nakreślił obiecujące obszary współpracy z Iranem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <http://www.government.by/ru/content/10714>
29. Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" zwiększyły eksport produktów do Iranu ponad 1,6 razy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatii-a-bellesbumproma-uvelichili-eksport-produktsi-v-iran-bolee-chem-v-16-raza-594471-2023/>
30. "Bellesbumprom" planuje zwiększyć eksport i rozszerzyć stosunki współpracy z Iranem [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellesbumprom-planiruet-uvelichit-objemy-eksporta-i-rasshirit-kooperatsionnye-svjazi-s-iranom-594315-2023/>
31. Obwód witebski zaproponował Iranowi współpracę w dziedzinie farmaceutyków [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-predlozhila-iranu-rabotat-v-kooperatsii-v-farmatsevtike-600855-2023/>
32. Budowa maszyn, petrochemia. Ambasador Iranu o możliwościach współpracy z obwodem witebskim [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/mashinostroenie-neftehimija-posol-irana-o-vozmozhnostiah-sotrudnichestva-s-vitebskoi-oblastiju-600832-2023/>
33. Mińsk jest zainteresowany rozwojem współpracy z Iranem na poziomie regionalnym [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/society/view/minsk-i-iran-aktivizirujut-sotrudnichestvo-na-regionalnom-urovne-602411-2023/>
34. BSU podpisało protokoły ustaleń z dwoma uniwersytetami w Iranie [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/memorandumy-o-vzaimoponimanii-podpisal-bgu-s-dvumja-vuzami-irana-645726-2024/>

35. Na trzecim posiedzeniu Wspólnego Komitetu ds. Współpracy między Republiką Białorusi a Królestwem Arabii Saudyjskiej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://mfa.gov.by/press/news/mfa/e/dc89296/bef/ae242.html>
36. Zalessky, B. Horyzonty dalekiego łuku. Potencjał interakcji między Republiką Białorusi a krajami Azji i Afryki / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie Palmarium, 2022. - 216 c.
37. Forum biznesowe "Białoruś - Arabia Saudyjska". [Zasób elektroniczny]. - 2016. - URL: <https://www.cci.by/o-palate/novosti/business-forum-belarus-saudovskaya-araviva/#>
38. Arabia Saudyjska [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://export.by/saudi-arabia>
39. Perspektywy dla nowych projektów w nauce i gospodarce. Wizyta Aleinika w Arabii Saudyjskiej została zakończona [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/perspektivy-dlja-novyh-proektov-v-nauke-i-ekonomike-zavershen-vizit-aleinika-v-saudovskuju-araviju-608909-2024/>
40. Białoruś i Arabia Saudyjska stworzą strukturę koordynującą w celu promowania wzajemnego handlu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-saudovskaja-aravii-a-sozdatut-koordiniruj-uschuju-strukturu-po-sodejstviju-vzaimnoj-torgovle-609070-2024/>
41. Białoruś Białoruś i Arabia Saudyjska zintensyfikują współpracę Interakcje między instytucjami handlowymi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-saudovskaja-aravija-aktivizirujut-vzaimodejstvie-mezhdu-institutami-torgovli-633452-2024/>
42. Od turystyki do inwestycji. Białoruska delegacja przeprowadziła bogate negocjacje w Arabii Saudyjskiej [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/ot-turizma-do-investitsij-belorusskaja-delegatsija-provela-nasyschennnye-peregovory-v-saudovskoj-aravii-605885-2023/>
43. Białoruś zaprezentowała swoją narodową ekspozycję na Międzynarodowej Wystawie Żywności Foodex Saudi w Rijadzie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predstavila-natsionalnuiu-ekspozitsiju-na-mezhdunarodnoj-pischevoj-vystavke-foodex-saudi-v-er-589285-2023/>
44. Białoruskie przedsiębiorstwa prezentują swój potencjał na wystawie przemysłu spożywczego w Arabii Saudyjskiej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatij-a-belarusi-prezentujut-potentsial-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-saudovskoj-aravii-635857-2024/>
45. Białoruś pracuje nad rozszerzeniem eksportu do Omanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-prorabatyvaet-rasshirenie-eksporta-v-oman->

[657416-2024/](#)

46. Współpraca w sferze politycznej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: https://egypt.mfa.gov.by/ru/blr_oman/political/

47. Działania MART [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.mart.gov.by/activity/mezhdunarodnoe-sotrudnichestvo/sotrudnichestvo-s-zakreplennymi-stranami-i-i-regionami/sotrudnichestvo-s-sultanatom-oman/>

48. Rachkow: Oman jest najważniejszym partnerem Białorusi na Bliskim Wschodzie [Elektroniczny zasób]. - 2023. - URL:

<https://belta.by/economics/view/rachkov-oman-vazhnejshij-partner-belarusi-na-blizhnem-vostoke-569090-2023/>

49. Barysevich, N. Białoruś ma poważny potencjał do zwiększenia eksportu Iywnoŭci do Omanu / N. Barysevich // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://produkt.by/news/novosti-belarusi/u-belarusi-est-sereznyv-potencial-dlva-naraschivaniya-eksporta>

50. Barysevich, N. Obiecujący Bliski Wschód. Dokonujemy przeglądu horyzontów współpracy między Białorusią a Omanem / N. Borysewicz // [Zasób elektroniczny]. [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/comments/view/mnogoobeschajushij-blizhnij-vostok-obozrevaem-gorizonty-sotrudnichestva-belarusi-s-omanom-9338/>

51. Białoruś i Oman planują rozwijać wzajemny handel poprzez giełdę [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/belarus-i-oman-planirujut-razvivat-vzaimnuju-torgovlju-cherez-birzhu-657057-2024>

52. Hi-Tech Park nawiązuje współpracę z Omanem w dziedzinie IT [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/tech/view/park-vysokih-tehnologij-nalazhivaet-vzaimodejstvie-s-omanom-v-sfere-it-657529-2024/>

53. Zalesky, B. Obrzeża Dalekiego Łuku. Potencjał zrównoważonego partnerstwa w rozwiązywaniu interakcji wielowektorowych. / Boris Zalessky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2023. - 256 c.

54. BUTB pomoże chińskim producentom włókien syntetycznych wejść na białoruski rynek [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-kitaj-skim-proizvoditeljam-sinteticheskogo-volokna-vviti-na-belorusskij-rynok-652563-2024>

55. Elektroniczne narzędzia BUTB są prezentowane na EXPO "Chiny-Eurazja" [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/elektronnnye-instrumenty-butb-predstavleny-na-ekspo-kitaj-evrazija-643984-2024/>

56. Chińscy producenci aluminium są gotowi wejść na rynek giełdowy Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/kitajskie-proizvoditeli-aluminija-gotovy-vviti-na-birzhevoj-rynok-belarusi-645865-2024/>

57. Możliwości eksportowe BUTB są prezentowane na międzynarodowym forum w Chinach [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

- <https://belta.by/economics/view/eksportnye-vozmozhnosti-butb-predstavleny-na-mezhdunarodnom-forume-v-kitae-658306-2024/>
58. Planowana jest realizacja dużej partii białoruskiej celulozy na eksport za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/krupnuju-partiju-belorusskoj-tseliulozy-planiruetsja-realizovat-na-eksport-cherez-butb-667638-2024/>
59. Zalessky, B. Punkty wzrostu białoruskiej gospodarki w dynamice globalnych wyzwań / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - 72 c.
60. Giełdy towarowe Białorusi i Mongolii planują współpracować w handlu produktami rolnymi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/tovarnye-birzhi-belarusi-i-mongolii-planirujut-sotrudnicat-v-torgovle-selhozproduktisiei-635733-2024/>
61. Mongolia zaczęła kupować białoruskie produkty mleczne na giełdzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mongolija-nachala-pokupat-belorusskiju-molochnuju-produktsiju-na-birzhevyh-torgah-634389-2024/>
62. BUTB rozszerzy współpracę z mongolskim biznesem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-rasshirit-sotrudnichestvo-s-mongolskim-biznesom-638715-2024/>
63. Importerzy produktów leśnych z Republiki Korei są zainteresowani współpracą z BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/juzhnokorejskie-importery-zainteresovany-v-sotrudnichestvo-s-butb-650959-2024/>
64. Wietnam dołączył do listy nabywców białoruskiego mleka w proszku za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/vietnam-popolnil-spisok-pokupatelej-belorusskogo-suhogo-moloka-cherez-butb-658614-2024/>
65. Białoruskie produkty mleczne zostały po raz pierwszy sprzedane do Jordanii za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskiju-molochnuju-produktsiju-vpervye-prodali-v-iordaniju-cherez-butb-668653-20247/>
66. Firma ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich po raz pierwszy kupiła białoruskie dodatki paszowe na targach BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/kompanija-iz-oae-vpervye-kupila-belorusskie-kormovy-dobavki-na-butb-644906-2024/>
67. Firmy ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich są gotowe zwiększyć zakupy mleka w proszku w BUTB [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/biznes-oae-gotov-naraschivat-zakupki-suhogo-moloka-na-butb-662372-2024/>
68. Zalessky, B. Potencjał zwiększenia współpracy gospodarczej między Białorusią a krajami dalekiego łuku / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP

LAMBERT, 2024. - 76 c.

69. Na BUTB prezes tureckiej firmy po raz pierwszy zawarł umowę na zakup białoruskiego cukru [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/na-butb-kompanij-a-rezident-turcji-vpervye-zaključila-sdelku-na-pokupku-belorusskogo-sahara-640235-2024/>

70. Białoruż i Chiny podpisały protokół ustaleń w dziedzinie ICT [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-podpisali-memorandum-o-vzaimoponimanii-v-oblasti-ikt-656109-2024/>

71. Ministerstwa Przemysłu Białorusi i Chin: plan współpracy może zostać zaktualizowany, uszczegółowiony i rozszerzony [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/minpromy-belarusi-i-i-kitaja-plan-posotrudnichestvu-mozhet-byt-aktualizirovan-detalizirovan-i-rasshiren-644949-2024/>

72. Obrabiarki, masa celulozowa, samochód. Jakie znaczące projekty realizują Białoruż i Chiny [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/stanki-tselluloza-avtomobil-kakie-znakovyeproekty-realizujut-belarus-i-kitaj-671355-2024/>

73. Snopkov: strategiczne projekty z Chinami za 3 mld USD są przeznaczone do realizacji w perspektywie średnioterminowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/snopkov-strategicheskie-proekty-s-kitaem-na-3-mlrd-rasschitany-na-srednesrochnuju-perspektivu-655954-2024/>

74. MTZ jest zainteresowany tworzeniem wspólnych produkcji w Chinach [Elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-zainteresovan-v-sozdanii-sovmestnyh-proizvodstv-v-kitae-662915-2024/>

75. MTW zakupi ponad 30 jednostek sprzętu z Chin [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-zakupit-bolee-30-edinits-oborudovaniia-iz-kitaja-662946-2024/>

76. Naumowicz: Białoruskie przedsiębiorstwa przemysłu maszynowego są otwarte na współpracę z chińskimi firmami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/naumovich-belorusskie-predpriiatia-mashinostroenija-otkryty-k-kooperatsii-s-kitajskimi-kompanijami-665797-2024/>

77. "Belshina" wraz z BSTU wzmacnia partnerstwo z wiodącymi chińskimi firmami oponiarskimi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belshina-sovmestno-s-bgtu-ukrepljaet-partnerstvo-s-veduschimi-kitajskimi-shinnymi-kompanijami-627709-2024/>

78. Początek lat współpracy między Białorusią a Chinami w dziedzinie nauki, technologii i innowacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/dan-start-godam-sotrudnichestva-belarusi-i-iknr-v-oblasti-nauki-tehnologii-i-innovatsij-656188-2024/>

79. Roman Golovchenko: W warunkach niestabilności na świecie Białoruż i Chiny nadal budują wzajemnie korzystną współpracę [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2024. - URL:

<http://pda.government.gov.by/en/content/10994>

80. Czebotar: "Wielki Kamień" jednym z kluczowych priorytetów rozwoju Białorusko-chińska współpraca

[Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/chebotar-velikij-kamen-odin-iz-kliuchevyh-prioritetov-razvitiia-belorussko-kitajskogo-sotrudnichestva-649217-2024/>

81. Białoruś i Chiny zatwierdziły 20 wspólnych projektów naukowo-technicznych na lata 2024-2026 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-utverdili-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-na-2024-2026-gody-656073--20-2024/>

82. Białoruś i Chiny stworzą podmioty prawne do produkcji towarów na podstawie wspólnych opracowań [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-budut-sozdavat-jurlitsa-dlja-proizvodstva-produktsii-na-osnove-sovmestnyh-razrabotok-656197-2024/>

83. W Chinach zostanie utworzony oddział Narodowej Akademii Nauk Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/filial-nan-belarusi-sozhdadut-v-kitae-656108-2024/>.

84. Roman Golovchenko: Obroty handlowe między Białorusią a Chinami wzrosły 140-krotnie w ciągu 30 lat [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<http://www.government.gov.ru/content/10993>

85. BNBK i "Wielki Kamień": Białoruś i Chiny uzgodniły nowe duże projekty inwestycyjne [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/bnbk-i-velikij-kamen-belarus-i-kitaj-dogovorilis-onovyh-krupnyh-investproektah-656105-2024/>

86. Zalessky, B. Dynamika udanego partnerstwa. Wewnętrzne i zewnętrzne rezerwy progresywnego ruchu białoruskiej gospodarki / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - 208 c.

87. Od handlu i inwestycji po naukę i kino. Białoruś i Chiny podpisały ważny pakiet dokumentów dotyczących współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/ot-torgovli-i-investitsij-do-nauki-i-kino-belarus-i-kitaj-podpisali-vesomyj-paket-dokumentov-o-656104-2024>

88. Zalessky, B. Potencjał realizacji osiągniętych porozumień / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - 80 c.

89. Od medycyny po gospodarkę i więzi partnerskie. Obwód miński i Chongqing podpisały mapę drogową - mapa drogową

współpraca [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL:

<https://belta.by/regions/view/ot-meditsiny-do-ekonomiki-i-pobratimskih-svjazej-minskaja-oblast-i-chuntsin-podpisali-dorozhnyu-kartu-581301-2023/>

90. Brantsewicz powiedział o pozytywnej dynamice w handlu i współpracy gospodarczej między Białorusią a Chongqing [Zasób elektroniczny]. - 2023. -

URL:

<https://belta.by/special/economics/view/brantsewicz-zajavila-o-pozitivnoj-dinamike-v->

[torgovo-ekonomicheskomo-sotrudnichestvo-belarusi-i-581186-2023/](https://belta.by/economics/view/belarus-i-chuntsin-podpisali-kontrakty-na-postavku-miasno-molochnoj-produktsii-na-summu-okolo-31-mln-637082-2024/)

91. Białoruś i Chongqing podpisały umowy na dostawę mięsa i produktów mlecznych o wartości około 31 milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-chuntsin-podpisali-kontrakty-na-postavku-miasno-molochnoj-produktsii-na-summu-okolo-31-mln-637082-2024/>.

92. W "Wielkim Kamieniu" może pojawić się przedsiębiorstwo do produkcji robotów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-mozhet-pojavitsja-predpriatie-po-proizvodstvu-robotov-636330-2024/>.

93. Turchin zapoznał się z produkcją części samochodowych w Chongqing [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/special/society/view/turchin-poznakomilsja-s-proizvodstvom-avtokomponentov-v-chuntsine-636362-2024/>.

94. Medycy z obwodu mińskiego mają zostać wysłani do Chongqing w celu zbadania nowego sprzętu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/medikov-minskoj-oblasti-planirujut-napravit-v-chuntsin-dlja-izuchenija-novogo-oborudovanija-636079-2024/>.

95. Obwód miński i chiński Chongqing określił mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-kitajskij-chuntsin-opredeljat-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-580980-2023>

96. Turchin i gubernator chińskiej prowincji Guangdong podpisali mapę drogową [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/turchin-i-gubernator-kitajskoj-provintsii-guandun-podpisali-dorozhnuju-kartu-651136-2024/>.

97. Od samochodów elektrycznych po surowce endokrynologiczne: delegacja obwodu mińskiego odwiedza prowincję Guangdong [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ot-elektrokarov-do-endokrinnogo-syrjia-delegatsija-minskoj-oblasti-poseschaet-provintsiju-guandun-651244-2024/>.

98. Eksport towarów z obwodu mohylewskiego do Chin wzrósł 18-krotnie w ciągu ostatnich dziesięciu lat [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/eksport-tovarov-iz-mogilevskoj-oblasti-v-kitaj-za-poslednie-desjat-let-vyros-v-18-raz-575841-2023>

99. Platforma do realizacji wspólnych projektów: Białorusko-chińskie forum biznesowe odbyło się w Mohylewie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/ploschadka-dlja-vyhoda-na-realizatsiju-obschih-proektov-belorussko-kitajskij-biznes-forum-proshel-v-643622-2024/>.

100. Obwód mohylewski zaprezentuje projekty inwestycji budowlanych i przemysłowych na wystawie w Szanghaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/regions/view/mogilevskaja-oblast-predstavit-stroitelnye-i-promyshlennye-investirovki-na-vystavke-v-shanhaj-595292-2023/>.

101. Forum biznesowe, wystawy i konkursy. Tianjin City Week rozpoczyna się w obwodzie mohylewskim [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

- <https://belta.by/regions/view/biznes-forum-vystavki-i-sorevnovaniya-nedelia-goroda-tjantszin-startuet-v-mogilevskoj-oblasti-643224-2024/>
102. "Znaleŭ sposoby interakcji". Tianjin City Week odbywa siĉ w Mohylewie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/regions/view/najti-puti-vzaimodejstviya-v-mogileve-prohodit-nedelia-goroda-tjantszin-643563-2024/>
103. BUTB pomoĭe uproŭciŭ handel miĉdzy obwodem mohylewskim a chiĖskim Tianjin [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-uprostit-torgovlju-mezhdu-mogilevskoj-oblastiju-i-kitajskim-tjantszinem-643724-2024/>
104. Przez piĉŭ lat obroty handlowe obwodu homelskiego z Chinami wzrosły czterokrotnie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/za-pjat-let-tovarooborot-gomelskoj-oblasti-s-kitaem-vvros-v-chetyre-raza-640488-2024/>
105. Akredytacjĉ na dostawy produktów Ĺwnoĉciowych do Chin posiada 20 przedsiĉbiorstw z obwodu homelskiego [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/akkreditatsiju-na-postavki-pischevoi-produktsii-v-kitaj-imejut-20-predprijatij-gomelskoj-oblasti-640508-2024/>
106. Xie Xiaoyun: FEZ "Hmel-Raton" stworzył atrakcyjne warunki dla mieszkaĖców [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/se-sjajun-v-sez-gomel-raton-sozdany-privlekatelnye-uslovija-dlja-rezidentov-640651-2024/>
107. Handel, edukacja, turystyka. Xie Xiaoyun o potencjale współpracy miĉdzy obwodem homelskim a regionami Chin [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/torgovlja-obrazovanie-turizm-se-sjajun-o-potenciale-sotrudnichestva-gomelskoj-oblasti-i-regionov-640506-2024/>
108. Xie Xiaoyun o współpracy Białorusi i Chin w dziedzinie edukacji: jest to baza intelektualna dla wszystkich sfer [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/se-sjajun-o-sotrudnichestvo-belarusi-i-kr-v-obrazovanii-eto-intellektualnaja-baza-dlja-vseh-sfer-640698-2024/>
109. Zalessky, B. Białoruś - Chiny: nowe możliwości. Strategiczne interakcje w dobie wzorowych stosunków partnerskich / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - 88 c.
110. Handel, wspólne projekty przemysłowe, kompleks rolno-przemysłowy. Krupko o współpracy miĉdzy obwodem homelskim a prowincją Hebei [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/torgovlja-sovmestnye-promproekty-apk-krupko-o-sotrudnichestvo-gomelskoj-oblasti-i-provintsii-hebei-641393-2024/>
111. Homelskie przedsiĉbiorstwa podpisały nowe kontrakty i umowy z chiĖskimi partnerami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskie-predprijatija-podpisali-novye->

[dogovory-i-soglashenija-s-kitajskimi-partnerami-641709-2024/](#).

112. Dokumenty na 85 milionów dolarów podpisane przez przedstawicieli regionu Homiel na wystawie importowej w Szanghaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dokumenty-na-85-mln-podpisali-predstaviteli-gomelskoi-oblasti-na-vystavke-importa-v-shanhae-598283-2023/>

113. Białoruś i Chiny podpisały umowę o utworzeniu stowarzyszenia uniwersytetów [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-kitaj-podpisali-soglashenie-o-sozdanii-assiotsiatsii-universitetov-600861-2023/>.

114. Xie Xiaoyun: Chińsko-Białoruskie Stowarzyszenie Instytucji Szkolnictwa Wyższego stanie się znakiem rozpoznawczym współpracy humanitarnej między dwoma krajami [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/se-siaojun-kitajsko-belorusskaja-assotsiatsija-vuzov-stanet-vizitnoj-kartochkoi-gumanitarnogo-600900-2023/>

115. Zaleskii, B. Nadzieja na pozytywną przyszłość. Dynamika związków partnerskich w warunkach realizmu gospodarczego / B. Zaleskii. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2023. - 184 c.

116. "Fotonika" i szkoły letnie. BSU i Dalian Polytechnic University rozwijają współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/fotonika-i-letnie-shkoly-bgu-i-dalianskij-politehnicheskij-universitet-razvivajut-sotrudnichestvo-571808-2023/>

117. BSU i Uniwersytet Języków Obcych Xi'an podpisały protokół ustaleń [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-i-sianskij-universitet-inostrannyh-jazykov-podpisali-memorandum-o-vzaimoponimanii-563650-2023/>.

118. BSU rozszerza partnerstwa z Chinami, podpisano dwie nowe umowy [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bgu-rasshirjaet-partnerskie-svjazi-s-kitajem-podpisany-dva-novyh-soglashenija-598631-2023/>

119. SDSU i Shijiazhuang Engineering College uzgodniły współpracę [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grgu-i-shitszhazhuanskij-inzhenernyj-kolledzh-dogovorilis-o-sotrudnichestve-595101-2023/>

120. Politechnika Brzeska będzie współpracować z instytutem chińskiej prowincji Anhui [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/amp/regions/view/brestskij-tehnicheskij-universitet-budet-sotrudniczat-s-institutom-kitajskoj-provintsii-anhoi-602188-2023>

121. Międzynarodowe Forum Innowacyjnej Młodzieży odbędzie się w Mińsku w 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mezhdunarodnyi-innovatsionnyj-molodezhnyj-forum-projdet-v-minske-v-2025-godu-643825-2024/>

122. Osiem dokumentów dotyczących współpracy między uniwersytetami Białorusi

- i Chin podpisanych na Forum Rektorów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/vosem-dokumentov-o-sotrudnichestve-mezhdu-vuzami-belarusi-i-kitaja-podpisano-na-forum-rektorov-643857-2024/>
123. MiĎzyuniwersyteckie ĞwiĎto zostało ustanowione na białoruskich i chiĎskich uniwersytetach [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/mezhuniversitetskij-prazdnik-uchrezhden-v-belorusskom-i-kitajskom-vuzah-643681-2024/>
124. Innowacje, współpraca high-tech i eksport usług. BSU w sprawie nowych projektów z Chinami [Zasoby elektroniczne]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/innovatsii-vysokotekhnologichnoe-sotrudnichestvo-i-eksport-uslug-bgu-o-novyh-proektah-s-kitaem-622125-2024/>
125. BSU rozszerzy współpracę z Chinami w zakresie szkolenia językowego studentów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/bgu-rasshirit-sotrudnichestvo-s-kitaem-v-i-azykovo-i-podgotovke-studentov-622894-2024/>
126. Forum Rektorów Wiodących Uniwersytetów Białorusi i Chin rozpoczęło pracę w MiĎsku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/society/view/rukovoditelei-boleevuzov-belarusi-i-kitaja-objedinit-forum-rektorov-veduschih-universitetov-643761-2024/>
127. Stosunki handlowe i gospodarcze miĎdy Republiką Białorusi a Islamską Republiką Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://pakistan.mfa.gov.by/ru/trade-i-gospodarcze-stosunki-dwustronne/>
128. Ambasador Pakistanu: rolnictwo i przemysł są naszymi kluczowymi punktami zainteresowania na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/posol-pakistanaselskoe-hozjajstvo-i-promyshlennost-nashi-kljuचेve-tochki-interesa-v-belarusi-494952-2022/>
129. Narodowe Centrum Marketingu na temat specyfiki promocji białoruskich towarów na rynku Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/comments/view/natsionalnyi-tsentr-marketinga-ob-osobennostiah-prodvizhenija-belorusskih-tovarov-na-rynok-pakistan-8188/>
130. Khan, S.H. Różnorodność Pakistanu / S.H. Khan // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2023. - URL: <https://belta.by/interview/view/mnogoobrazie-pakistan-posol-o-nezavisimosti-i-sotrudnichestvo-islamabada-s-minskom-8853/>
131. BiałoruĎ i Pakistan obchodzą 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/politics/view/belarus-i-pakistan-otmechajut-30-letie-ustanovlenija-diplotnoshenij-613420-2024/>
132. BiałoruĎ jest zainteresowana dostawami do Pakistanu produktów kompleksu rolno-przemysłowego i maszyn rolniczych [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-postavkah-v-pakistan-produksii-apk-i-selhoztekhniki-544338-2023>
133. Białoruś i Pakistan zgadzają się na rozszerzenie współpracy [Zasób

- elektroniczny zasób]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-dogovorilis-o-rasshirenii-sotrudnichestva-544373-2023>
134. Zalesky, B. L. Aby promować krajowe technologie / B. L. Zaleski // Materiały XX Międzynarodowej naukowo-lennej konferencji "Kluczowe aspekty naukowej działalności - 2023", Tom 1. Przemysł: Nauka i studia. - C. 24-27.
135. Ambasador: Obwód grodzieński ma ogromny potencjał współpracy z Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2022. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/posol-grodnenskaja-oblast-imeet-ogromnyi-potencjal-dlja-sotrudnichestva-s-pakistanom-515738-2022>
136. Khan, S.H. Zbliżenie Mińska i Islamabadu / S.H. Khan // [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/interview/view/sblizhenie-minska-i-islamabada-sadzhad-hajder-han-rasskazal-o-novyh-initsiativah-i-vizitah-9357/>
137. Ministerstwo Przemysłu jest gotowe udzielić wszelkiej możliwej pomocy w rozwoju współpracy między Białorusią a Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/minprom-gotov-okazat-vsemernoje-sodejstvie-v-razvittii-sotrudnichestva-belarusi-i-pakistana-655788-2024/>
138. Mińska Fabryka Ciągników planuje zwiększyć wolumen dostaw maszyn do Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/minskij-traktornyj-zavod-planiruet-narastit-objemy-postavok-tehniki-v-pakistan-655685-2024/>
139. MTZ podpisał umowy o strategicznej współpracy z firmami z Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-podpisal-soglashenija-o-strategicheskom-sotrudnichestvo-s-kompanijami-iz-pakistana-653533-2024/>
140. MTZ opracowuje kwestię utworzenia zakładu montażowego w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-prorabatvvaet-vopros-sozdaniija-sborochnogo-proizvodstva-v-pakistane-655686-2024/>
141. Akademie Nauk Białorusi i Pakistanu będą współpracować w dziedzinie technologii dla kompleksu rolno-przemysłowego, laserów i sztucznej inteligencji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/akademii-nauk-belarusi-i-pakistana-budut-sotrudniczat-v-sferah-tehnologii-dlja-apk-lazerov-i-ii-ii-655196-2024/>
142. Edukacja, farmaceutyki, przemysł. Białoruś i Pakistan nakreśliły sfery interakcji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/obrazovanie-farmatsevtika-promyshlennost-belarus-i-pakistan-nametili-sfery-vzaimodejstviija-663606-.2024/>
143. Narodowa ekspozycja Białorusi otwarta na wystawie przemysłowej w pakistańskim Karaczi [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnaja-ekspozitsija-belarusi-otkrylas-na>

[promyshlennoj-vystavke-v-pakistanskom-karachi-554860-2023/](#)

144. Białoruś zaprezentuje rozwój naukowy, techniczny i innowacyjny na Międzynarodowych Targach Handlu i Przemysłu w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://edu.gov.by/vi-ru/news/belarus-predstavit-nauchnotekhnicheskie-i-innovatsionnye-razrabotki-na-mezhdunarodny-vystavke-inter/>

145. Około 20 opracowań zostanie zaprezentowanych przez BSU na wystawie Międzynarodowych Targów Handlu i Przemysłu [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://bsu.by/news/około-20-razrabotok-predstavit-bgu-na-mezhdunarodny-vystavke-international-trade-and-industry-fair--d/>

146. Białoruś zaprezentuje rozwój w dziedzinie ceramiki elektronicznej i nanotechnologii [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://e-cis.info/news/569/107455/>

147. Ekologicznie czyste tekstylia i skóra. Białoruskie firmy zostały zaproszone na wystawę profilową w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/ekologicheski-chistvi-tekstil-i-kozha-na-vystavku-v-pakistane-priglasili-beloruskie-656923-2024/>

148. Nie tylko ciągniki. Jakie zakłady montażowe Białorusi mogą pojawić się w Pakistanie? [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/netolko-traktory-kakie-sborochnye-proizvodstva-belarusi-mogut-pojavitsja-v-pakistane-678297-2024/>

149. MTZ dostarczy Pakistanowi co najmniej 2,7 tys. ciągników BELARUS w 2025 r. [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mtz-postavit-v-pakistan-ne-menee-27-tys-tractorov-belarus-v-2025-godu-679583-2024/>

150. Produkcja montażowa ciągników BELARUS ma być zorganizowana w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/sborochnoe-proizvodstvo-tractorov-belarus-planiruetsja-organizovat-v-pakistane-678120-2024/>

151. Białoruś i Pakistan pracują nad stworzeniem "płynnej" logistyki towarowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-rabotajut-nad-sozdaniem-bes-shovnoj-gruzovoj-logistiki-677983-2024/>

152. Białoruś i Pakistan skrócą o połowę czas dostawy ładunków [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-pakistan-vdvoe-sokratjat-srok-dostavki-gruzov-678276-2024/>

153. Ogłoszono konkurs białorusko-pakistańskich projektów naukowo-technicznych na lata 2025-2027 [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/objavlen-konkurs-belorusko-pakistanskih-nauchnotekhnicheskikh-proektov-na-2025-2027--689099-2025/>

154. Białoruskie przedsiębiorstwa zawarły umowy na 17 milionów dolarów na forum biznesowym w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/beloruskie-predpriatija-na-biznes-forume-v-pakistan-dostigli-dogovorennostej-na-17-mln-677972-2024/>

155. Przemysł i medycyna. Na co zgodziły się firmy z Białorusi i Pakistanu na forum w Islamabadzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/promyshlennost-i-meditsina-o-chem-dogovorilis-kompanii-belarusi-i-pakistana-na-forum-v-islamabade-678090-2024/>

156. Pakistański biznes jest gotowy do przystąpienia do handlu wymiennego z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/economics/view/pakistanskij-biznes-gotov-vkljuchatsja-v-birzhevuiu-torgovlju-s-belarusiju-678024-2024/>

157. Jakie kierunki współpracy gospodarczej z Białorusią Pakistan planuje rozwijać [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/kakie-napravlenija-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-s-belarusiju-planiruet-razvivat-pakistan-694839-2025/>

158. Obroty handlowe między Białorusią a Pakistanem wzrosły w ubiegłym roku o 4,6% [Elektroniczny zasób]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/tovarooborot-belarusi-i-pakistana-za-proshlyj-god-vyros-na-46-694826-2025/>

159. Wspólne przedsięwzięcia i rolnictwo. rolnictwo.

Kushnarenko o perspektywach współpracy z Pakistanem [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/sovmestnye-proizvodstva-i-selskoe-hozjajstvo-kushnarenko-o-perspektivah-sotrudnichestva-s-pakistanom-694824-2025/>

160. Pakistan jest zainteresowany dostawą ciągników BELARUS o mocy ponad 100 KM. [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/pakistan-zainteresovan-v-postavkah-traktorov-belarus-moschnostiju-bolee-100-ls-695124-2025/>

161. Promocja, sprzedaż, serwis. Jakie kierunki rozwoju Mińskiej Fabryki Samochodów bCda rozwijane w Pakistanie [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/regions/view/prodvizhenie-prodazhi-servis-kakie-napravlenija-budet-razvivat-minskij-motornyj-zavod-v-pakistan-696802-2025/>

162. "To wiodąca wystawa przemysłowa w Azji Południowej". Białoruskie przedsiębiorstwa prezentują swoje produkty w Karaczi [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/eto-veduschaja-promyshlennaja-vystavka-v-juzhnoj-azii-beloruskie-predpriatija-prezentujut-697211-2025/>

163. Białoruś w 2024 roku trzykrotnie zwiększyła eksport produktów mlecznych do Pakistanu [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/belarus-v-2024-godu-narastila-eksport-molochki-v-pakistan-v-tri-raza-695200-2025/>

164. Medycyna i biotechnologia. Białoruś i Pakistan określiły priorytety naukowe i

techniczne partnerstwo

[Zasób elektroniczny zasób]. - 2025. - URL:

<https://belta.by/economics/view/meditsina-i-biotehnologii-belarus-i-pakistan-opredelili-prioritety-nauchno-tehnicheskogo-partnerstva-695854-2025/>

165. Aleinik: stosunki białorusko-mongolskie rozpoczynają nowy etap [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/politics/view/aleinik-v-otnoshenijah-belarusi-i-mongolii-nachinaetsja-novyi-etap-621446-2024/>

166. Białoruż i Mongolia opracują mapę drogową współpracy do 2026 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/amp/politics/view/belarus-i-mongolija-razrabotajut-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-do-2026-goda-621451-2024>

167. Co Białoruż i Mongolia są gotowe zaoferować sobie nawzajem? Szczegóły rozmów Aleinika w rządzie [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/chto-belarus-i-mongolija-gotovyy-predlozhit-drug-drugu-podrobnosti-peregovorov-aleinika-v-pravitelstve-621640-2024/>

168. Zalessky, B. Ideologia pragmatyzmu. Specyfika partnerstwa w białoruskiej gospodarce: segmenty wewnętrzne i zewnętrzne / Boris Zalessky. - Wydawnictwo Akademickie LAP LAMBERT, 2024. - 252 c.

169. BUTB planuje zwiększyć eksport produktów rolnych do Mongolii [Zasób elektroniczny]. zasób]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/butb-planiruet-uvlechit-eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-mongoliju-622030-2024/>

170. Jak białoruskie maszyny pomagają ratować ludzi w Mongolii i gdzie wykorzystywane jest nasze mleko w proszku. Nowe szczegóły dotyczące wizyty Aleinika [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://www.belta.by/politics/view/kak-belorusskaja-tehnika-pomogaet-spasat-ljudej-v-mongolii-i-gde-ispolzujut-nashe-suhoe-moloko-novye-621781-2024/>

171. Białoruż planuje dostarczyć pojazdy komunalne i osobowe do Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-postavljat-v-mongoliju-kommunalnuju-i-passazhirskuju-tehniku-tehniku-621673-2024/>

172. Zapis wystąpienia prasowego ministra S. Aleinika podczas oficjalnej wizyty w Mongolii (15 marca 2024 r., Ułan Bator) [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

https://mfa.gov.by/press/news_mfa/b1f3b3594a37a807.html

173. Prezydenci Białorusi i Mongolii podpisali traktat o przyjaźni i współpracy między dwoma krajami [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/president/view/prezidenty-belarusi-i-mongolii-podpisali-dogovor-o-druzhbe-i-sotrudnichestve-dvuh-stran-638585-2024/>

174. Szef białoruskiego MSZ szacuje efekt wizyty Łukaszenki w Mongolii na dziesiątki milionów dolarów [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/politics/view/glava-mid-belarusi-otsenivaet-effekt-ot-vizita-lukashenko-v-mongoliju-v-desiatki-millionov-dollarov-639780-2024/>.

175. Rogozhnik i Bolorchuluun podpisali plan działania na rzecz realizacji gospodarczej części mapy drogowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/rogozhnik-i-bolorchuluun-podpisali-plan-meropriiatii-po-realizatsii-ekonomicheskoi-chasti-dorozhnoj-638692-2024/>

176. Gorelik, D. Daleko, ale blisko? Dlaczego Łukaszenka leci do Mongolii i jakie perspektywy otwierają się między krajami / D. Gorelik // [wersja elektroniczna]. [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/interview/view/dalekaja-no-blizkaja-zachem-lukashenko-letit-v-mongoliju-i-kakie-perspektivy-otkryvajutsja-mezhdu-stranami-9239/>

177. Białoruż planuje otworzyć centrum wielomarkowe w Mongolii i pomóc w budowie farmy [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-planiruet-otkryt-v-mongolii-multibrendovyi-tsentr-i-pomoch-v-stroitelstve-fermy-638351-2024/>.

178. Władze edukacyjne Białorusi i Mongolii intensyfikują szkolenie kadr pedagogicznych i naukowych [Zasób elektroniczny]. Zasób]. - 2024. - URL:

<https://belta.by/society/view/obrazovatelnye-vedomstva-belarusi-i-mongolii-aktivizirujut-podgotovku-kadrov-dlja-pedagogiki-i-nauki-638522-2024/>

179. Białoruż i Mongolia podpisały umowę o wzajemnym uznawaniu dokumentów dotyczących edukacji [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-mongolija-podpisali-soglaszenie-o-vzaimnom-priznanii-dokumentov-ob-obrazovanii-638719-2024/>

180. Białoruż i Mongolia są zainteresowane współpracą w sferze Ćrodowiskowej [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-mongolija-zainteresovany-sotrudniczat-v-prirodoohrannojsfere-638714-2024/>.

181. Ogłoszono konkurs białorusko-mongolskich projektów naukowo-technicznych na lata 2024-2025 [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/objavlen-konkurs-belorussko-mongolskih-nauchno-tehnicheskikh-proektov-na-2024-2025-gody-623638-2024/>

182. Mongolsko-białoruskie forum biznesowe przyniosło już około 20 milionów dolarów do skarbnki stosunków dwustronnych [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/mongolo-belorusskij-biznes-forum-uzhe-prines-okolo-20-mln-v-kopilku-dvustoronnih-otnoshenij-638654-2024/>

183. Potencjał eksportowy przedsiębiorstw Ministerstwa Przemysłu został zaprezentowany na targach białorusko-mongolskim forum biznesowym [Zasób elektroniczny zasób]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/eksportnyj-potencial-predpriatij-minpromaprezentovan-na-belorussko-mongolskom-business-forum-638695-2024/>

184. "Bobruiskagromash" opracowuje dostawy do Zimbabwe i Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/bobruiskagromash>

[prorabatyvaet-postavki-v-zimbabve-i-mongoliju-640079-2024/](https://belta.by/economics/view/prorabatyvaet-postavki-v-zimbabve-i-mongoliju-640079-2024/)

185. RogoŹnik o białoruskim sprzČcie w Mongolii: nasza przewaga w niezawodnoŹci [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/rogozhnik-o-belorusskoj-tehnikе-v-mongolii-nashe-preimuschestvo-v-nadezhnosti-638625-2024/>

186. Bank Rozwoju: gotowy do zaoferowania komfortowych warunków finansowania dostaw z Białorusi do Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/bank-razvitiya-gotovy-predlagat-komfortnye-uslovija-finansirovaniya-postavok-iz-belarusi-v-mongoliju-662879-2024/>

187. Ekspozycja Made in Belarus jest prezentowana na wielosektorowej wystawie w Mongolii [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/ekspozitsiya-made-in-belarus-predstavlena-na-mnogootraslevoj-vystavke-v-mongolii-664105-2024/>

188. Griskiewicz. A. Mongolski kaszmir i białoruskie mleko. Ambasador Mongolii opowiedział o wymianie towarów i wiČzi z Białorusią / A. Griskiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/interviu-mongolskij-kashmir-i-belorusskoe-moloko-posol-mongolii-rasskazal-pro-obmen-tovarami-i-688751-2025/>

189. Griskiewicz, A. Ambasador: strategie ZEA i Białorusi mają na celu różnorodnoŹć wzmocnioną postČpem naukowym i technologicznym / A. Griskiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/society/view/posol-strategii-oae-i-belarusi-napravleny-na-raznoobrazie-usilivaemoe-nauchno-tehnicheskim-progressom-678974-2024/>

190. Griskiewicz, A. Ambasador ZEA: Białoruś ma Potencjał gospodarczy i wiele moŹliwoŹci inwestycyjnych / A. Grishkevich // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/posol-oae-belarus-obladaet-ekonomicheskim-potentsialom-i-mnozhestvom-investitsionnyh-vozmozhnostej-679014-2024/>

191. Griskiewicz, A. Ambasador ZEA: w ostatnich latach wzrosła wielkoŹć inwestycji emirackich w realnym sektorze białoruskiej gospodarki / A. Griskiewicz // [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/posol-oae-v-poslednie-gody-objem-emiratskih-investitsij-v-realnyi-sektor-ekonomiki-belarusi-679016-2024/>

192. Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie przemysłu spoŹywczego w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskaja-ekspozitsiya-predstavlena-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-dubae-551618-2023/>

193. Białoruskie przedsiębiorstwa zawarły kontrakty na ponad 4 miliony dolarów na wystawie w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/belorusskie-predprijatija-na-vystavke-v-dubae-zakliuchili-dogovory-na-bolee-chem-4-mln-552857-2023/>

194. Białoruska ekspozycja jest prezentowana na wystawie przemysłu spoŹywczego

- w Dubaju [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskaja-ekspozitsija-predstavlena-na-vystavke-pischevoj-promyshlennosti-v-dubae-616335-2024/>
195. Unikalne surowce, pasta deserowa, ekskluzywna mąka. Co Białoruś zaprezentowała na wystawie Gulfood [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/unikalnye-syry-desertnaja-pasta-ekskluzivnaja-muka-chto-belarus-predstavila-na-vystavke-gulfood-696467-2025/>
196. BUTB przyczyni się do wzrostu dostaw białoruskich produktów rolnych na rynek Bliskiego Wschodu [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/butb-pomozhet-rostu-postavok-belorusskoj-selhozprodukcii-na-rynok-blizhnego-vostoka-696695-2025/>
197. Białoruskie innowacyjne rozwiązania są prezentowane na międzynarodowej wystawie IDEX-2023 w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Zasób elektroniczny]. - 2023. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskie-innovatsionnye-razrabotki-predstavleny-predstavleny-na-mezhdunarodnoj-vystavke-idex-2023-v-oae-551861-2023/>
198. Ponad 150 próbek broni i sprzętu zostanie zaprezentowanych przez Goskomvoenprom w Zjednoczonych Emiratach Arabskich na wystawie IDEX [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/bolee-150-obraztsov-vooruzhenija-i-tehniki-predstavit-goskomvoenprom-v-oae-na-vystavke-idex-695015-2025/>
199. Białoruscy zbrojarze zaprezentują roboty kołowe i gąsienicowe na wystawie w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/beloruskie-oruzhejniki-predstavjat-na-vystavke-v-oae-kolesnyh-i-gusenichnyh-robotsov-695184-2025/>
200. Białoruski system granatników "Sapphire" zostanie zaprezentowany na wystawie sprzętu wojskowego w Zjednoczonych Emiratach Arabskich [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/economics/view/beloruskij-granatometnyj-kompleks-sapfir-predstavjat-na-vystavke-voennoj-tehniki-v-oae-695383-2025/>
201. Goskomvoenprom i Emirati Tawazun są zainteresowane tworzeniem wspólnych produktów high-tech [Zasób elektroniczny]. - 2025. - URL: <https://belta.by/society/view/goskomvoenprom-i-emiratskij-tawazun-zainteresowany-v-sozdanii-sovmestnyh-vysokotekhnologichnyh-produktov-696935-2025/>
202. Białoruś i ZEA planują zorganizować spotkanie rady biznesowej w 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - 2024. - URL: <https://belta.by/economics/view/belarus-i-oae-planirujut-provesti-v-2025-godu-zasedanie-delovogo-soveta-679011-2024/>

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online – at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY